

การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาค
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศึกษา
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาค
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศึกษา
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การค้นคว้าอิสระ เรื่อง "การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร :
ห้องเรียนเสมอภาคเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย"

ของ กิจสุพัฒน์ บังวรรณ

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์)

หัวหน้าภาควิชาบริหาร วิจัย และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาคเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับ นักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย
ผู้วิจัย	กิจสุพัฒ บังวรณ
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์
ประเภทสารนิพนธ์	การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. สังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2566
คำสำคัญ	การเรียนรวม, ห้องเรียนเสมอภาค, พลเมืองเข้มแข็ง

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนวัดมหาวนาราม 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาคเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายโดยการนำกิจกรรมทักษะการสร้างพื้นที่ปลอดภัยบูรณาการร่วมกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคในห้องเรียน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรวม และศึกษารูปแบบการประเมินนักเรียนฐานสมรรถนะเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 35 คน ได้มาด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ 1) แบบบันทึกการสัมภาษณ์ครูผู้สอน 2) แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน 3) แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ห้องเรียนเสมอภาค 4) แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และ 5) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และรายงานผลการวิจัยโดยใช้การบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1) โรงเรียนขาดการเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมให้กับครูผู้สอนและนักเรียนในกลุ่มปกติในการอยู่ร่วมกับเด็กพิเศษ และมักจะทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเด็กปกติกับเด็กพิเศษอยู่บ่อยครั้ง 2) ได้รูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความเสมอภาค ความเท่าเทียมในห้องเรียน และค้นพบแนวทางที่จะช่วยให้การจัดการเรียนรวมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยใช้ชื่อว่า “EMPATHY MODEL” ซึ่งประกอบด้วย E - Empathetic หมายถึง ความเห็นอกเห็นใจ M - Mutual Understanding หมายถึง การยอมรับผู้อื่น P - Perspective หมายถึง การมองสิ่งต่าง ๆ ในแง่บวก A - Altruism หมายถึง ความปรารถนาดี T - Togetherness หมายถึง ความใกล้ชิด ความสัมพันธ์ที่ดี H - Humanity หมายถึง การเคารพผู้อื่นในฐานะมนุษย์ด้วยกัน Y - Yielding หมายถึง การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

Title	DEVELOPING GUIDELINES FOR INCLUSIVE EDUCATION MANAGEMENT WITH ENRICHMENT ACTIVITIES: PERPETUAL MIXED-ABILITY CLASSROOMS TO FOSTER STRONG CITIZENSHIP COMPETENCIES IN UPPER PRIMARY SCHOOL STUDENTS
Author	Kitsupat Bangwan
Advisor	Assistant Professor Atchara Sriphan, Ph.D.
Academic Paper	M.Ed. Independent Study in Social Studies - (Plan B), Naresuan University, 2023
Keywords	Inclusive Education, Perpetual Mixed-Ability Classrooms, Strong Citizenship

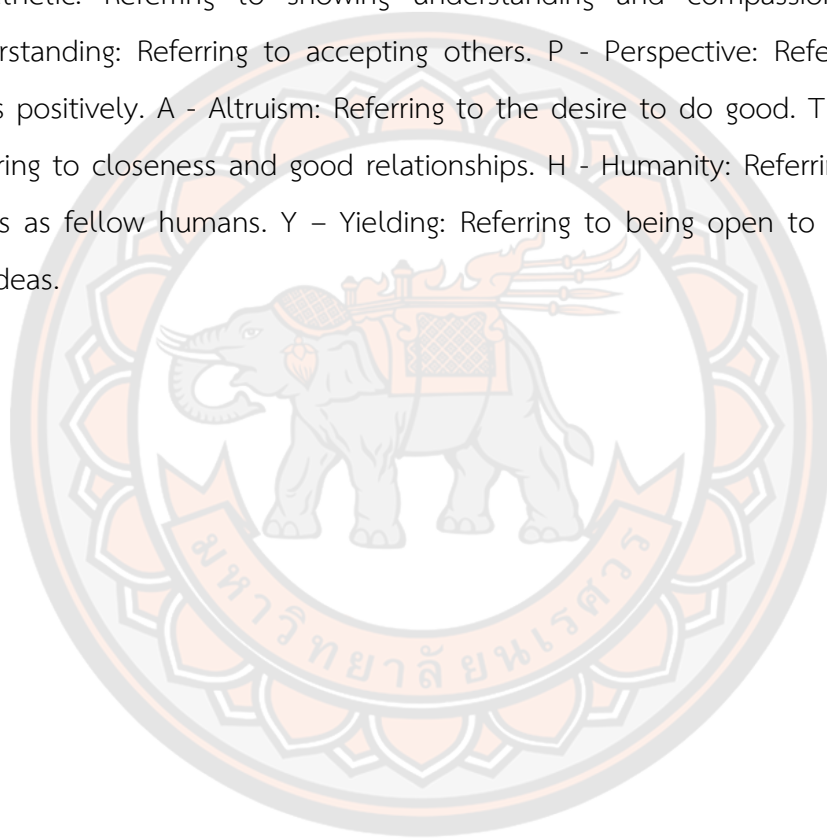
ABSTRACT

This research has the following objectives: 1) To study the situation of inclusive education management at Wat Mahawanaram School. 2) To develop a framework for inclusive education management with supplementary activities: inclusive classrooms to enhance civic competencies for upper primary students by integrating skill-building activities in creating a safe and inclusive learning environment. This is a qualitative research that has studied the concepts of inclusive education management and examined the assessment methods for students' competency as a research framework.

The sample group consists of 35 upper primary students, selected through purposive sampling. The research tools used are: 1) Teacher interview record form, 2) Student behavior observation record form, 3) Plan for inclusive classroom learning activities, 4) Participatory observation record form, and 5) Group conversation record form. Data analysis is conducted using content analysis, and the research findings are presented through descriptive narration.

The research findings indicate that: The school lacks appropriate preparation for teachers and students in the mainstream group to coexist with special needs children. This often leads to conflicts between mainstream and special needs children.

The study has identified an effective approach to enhance inclusive education management, called the "EMPATHY MODEL," which consists of: E - Empathetic: Referring to showing understanding and compassion. M - Mutual Understanding: Referring to accepting others. P - Perspective: Referring to viewing things positively. A - Altruism: Referring to the desire to do good. T - Togetherness: Referring to closeness and good relationships. H - Humanity: Referring to respecting others as fellow humans. Y - Yielding: Referring to being open to others' opinions and ideas.

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ ประธานที่ปรึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา ที่ได้อุทิศสละเวลาอันมีค่ามาเป็นที่ปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาในการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ และดร.ปริญญา สร้อยทอง อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของการค้นคว้าอิสระด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์และทรงคุณค่า

กราบขอบพระคุณ นายประจวบ บุญสืบ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดมหานาราม ดร.อัจฉราภรณ์ ใจก้อนแก้ว รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดมหานารามเป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ด้านสถานที่สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลตลอดจนให้คำปรึกษาคำแนะนำต่าง ๆ ในการทำวิจัย

ขอขอบพระคุณ คณะครูของโรงเรียนวัดมหานารามทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลการวิจัยภาคสนามของโรงเรียนวัดมหานาราม และขอขอบคุณ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2 ในปีการศึกษา 2565 ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีสำหรับการทำการวิจัยในครั้งนี้

เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และภริยาของผู้วิจัย ที่ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน อย่างดีที่สุดเสมอมา

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม และสร้างความรู้ความเข้าใจต่อเด็กพิเศษหรือมีความต้องการจำเป็นพิเศษให้กับผู้ที่สนใจได้บ้างไม่มากก็น้อย

กฤษพัฒน์ บังวรณ

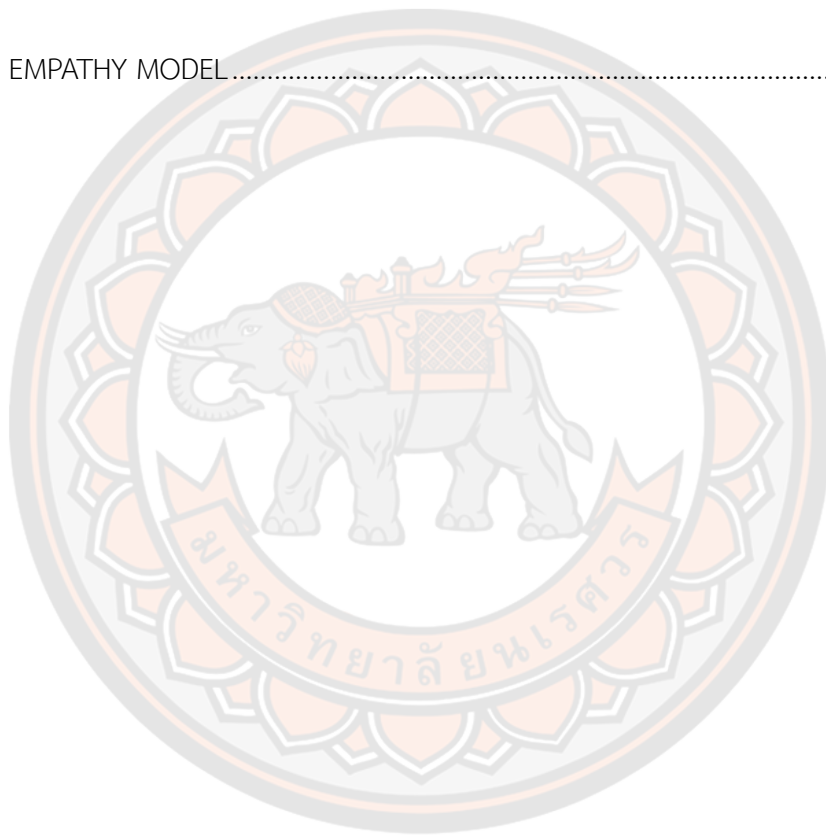
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
ประกาศคุุณูปการ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญรูปภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของงานวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
การจัดการศึกษาเรียนรวม.....	9
กิจกรรมเสริมหลักสูตร.....	31
สมรรถนะ (Competencies).....	40
พื้นที่ดำเนินการวิจัย.....	48
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	50
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	51
เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการวิจัยแยกตามวัตถุประสงค์.....	51

การดำเนินการวิจัยแยกตามวัตถุประสงค์.....	52
การตรวจสอบข้อมูล.....	53
การวิเคราะห์ข้อมูล	54
บทที่ 4 ผลการวิจัย	55
การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนวัดมหานาราม	55
การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียน เสมอภาคเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ตอนปลาย	58
รายงานผลการสนทนากลุ่ม	60
บทที่ 5 บทสรุป	63
สรุปผลการวิจัย.....	63
อภิปรายผล	64
ข้อเสนอแนะ	65
บรรณานุกรม.....	67
ภาคผนวก.....	72
ประวัติผู้วิจัย	117

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพ 1 โมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model)	42
ภาพ 2 สมรรถนะหลัก 6 ประการ	43
ภาพ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย	50
ภาพ 4 EMPATHY MODEL	61

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2579) มีจุดประสงค์เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในอีก 20 ปี เพื่อให้คนไทยทุกคนเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพไม่ว่าจะเป็นการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการการให้บริการทางการศึกษา การอบรมฝึกฝนกำลังคนให้มีสมรรถนะหรือทักษะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ในยุทธศาสตร์ที่ 4 กล่าวถึง การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ การเพิ่มโอกาสและความเสมอภาค ในการเข้าถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ รวมทั้งแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง โดยความหมายแล้วเป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนในกลุ่มเด็กปกติ กลุ่มเด็กด้อยโอกาส กลุ่มเด็กพิเศษ และกลุ่มเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งหมายรวมถึง กลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม อารมณ์ การสื่อสาร การเรียนรู้ และร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ รวมทั้งบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้หรือไม่มีผู้ปกครองดูแล โดยรัฐมีหน้าที่จัดให้เด็กกลุ่มที่พบความบกพร่องดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการจัดการศึกษาร่วมกันกับเด็กกลุ่มปกติ ในกรณีที่สามารถเรียนได้เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ในสังคมหรืออาจจัดการศึกษาให้เป็นพิเศษตามระดับความบกพร่อง (คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ, 2559)

แผนการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย “หัวใจสำคัญของการจัดให้มีการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) คือ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้เด็กทุกคนเข้าถึงโอกาสทางการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง เด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้เรียนในชั้นเรียนทั่วไป ตลอดจนได้รับการศึกษาในชุมชนและสิ่งแวดล้อมเดียวกันกับเด็กปกติภายใต้ความแตกต่าง อย่างไม่มีอุปสรรคตามศักยภาพ” นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กทุกคนรวมไปถึงสังคมเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน เข้าใจความแตกต่างในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตต่อไป

จากรายงานสถานการณ์ผู้พิการของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยแยกประเภทตามลักษณะการทำงานของแต่ละหน่วยงาน พบว่า การรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย ประจำปี 2566 เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2566 ของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (2566) พบว่า สถิติของคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการทั่วประเทศ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2537 ถึง 31 มีนาคม 2566 มีจำนวนมากถึง 2,180,178 ราย ในจำนวนนี้มีผู้พิการที่มีอายุระหว่าง 3 - 21 ปี มีจำนวนถึง 151,010 ราย ซึ่งใกล้เคียงกับรายงานผลการสำรวจความพิการ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2566) ระบุว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีเด็กพิเศษอายุแรกเกิดจนถึงอายุ 17 ปี ที่มีจำนวนมากถึง 157,369 ราย และยิ่งพบอีกว่าในจำนวนดังกล่าว เกินกว่าครึ่งหนึ่งคิดเป็นร้อยละ 55.8 นั้น กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ส่วนการรายงานข้อมูลเด็กพิเศษเรียนรวมของสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2566) พบว่า ปัจจุบันมีเด็กพิเศษเรียนรวมที่อยู่ในระบบการศึกษามีจำนวนมากถึง 372,099 คน ซึ่งในจำนวนนี้มีเด็กพิเศษเรียนรวม ประเภทที่ 5 หรือเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีจำนวนมากที่สุดอยู่ที่ 327,710 คน แม้ว่าการรายงานข้อมูลสถิติของเด็กพิเศษจะมีความคลาดเคลื่อนกันไปตามหลักเกณฑ์การคัดกรองเด็กพิเศษของแต่ละหน่วยงาน แต่คงปฏิเสธไม่ได้ว่าจำนวนเด็กพิเศษในปัจจุบันนั้นกำลังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี

รายงานข้างต้นสอดคล้องกับบันทึกการบรรยายข้างต้นของ วินัดดา ปิยะศิลป์ (2563) ว่า “โรงเรียนหรือสถานศึกษาส่วนใหญ่ นั้น ไม่ได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มเด็กพิเศษ หรือการจัดการเรียนรวมเท่าที่ควร เพราะต่างก็มักจะมองว่า เรื่องของเด็กพิเศษและการเรียนรวมนั้น เป็นเรื่องของครูการศึกษาพิเศษเท่านั้น” ผลการศึกษางานวิจัยเรื่องอัตลักษณ์เชิงบวกแฝงนัยเชิงลบต่อคนพิการ : ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ของคนพิการในสังคมไทย (ณัฐนันท์ คำภา, 2558) พบว่า แม้ว่าตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่ พ.ศ. 2534 จนถึงปัจจุบัน จะมีความพยายามปรับเปลี่ยนมุมมองของคนทั่วไปที่มีต่อคนพิการไม่ว่าจะเป็น การประกาศใช้กฎหมายที่ให้ความสำคัญต่อสิทธิของคนพิการมากขึ้น การปรับเปลี่ยนชุดคำและการสร้างทัศนคติเชิงบวกมากมายแต่ก็ยังไม่อาจสลัดทัศนคติเชิงลบที่มีต่อคนพิการออกไปได้ เนื่องจากรากเหง้าทางความคิดของคนในสังคมไทยโดยทั่วไปที่เชื่อกันว่า “ความพิการเป็นโชคร้าย เป็นเรื่องของกรรมเก่า” ทำให้ความคิดเรื่องความเท่าเทียมกันระหว่างคนทั่วไปกับคนพิการยังคงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากในสังคม และผลการวิจัยทัศนคติต่อคนพิการ : เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันหรือขวางกั้นการสร้าง ความเท่าเทียม (ฐิติวิจิตร ทองแก้ว, 2560) พบว่า ปัญหาสำคัญที่คนพิการต้องประสบเมื่อได้รับการผลักดันในสิทธิที่พึงมี คือ ทัศนคติของคนในสังคมที่มีต่อคนพิการ ซึ่งเป็นกำแพงทางสังคมที่สำคัญที่ขวางกั้นกระบวนการสนับสนุนคนพิการไม่ให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาสร้างความเข้าใจและปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนในสังคมเกี่ยวกับคนพิการให้ถูกต้อง แม้ว่ารายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะช่วยเหลือ

เด็กพิการหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคเช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไป มีงานวิจัยจำนวนมากที่พยายามพัฒนานวัตกรรมเพื่อช่วยเหลือเด็กพิการหรือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมได้ ในการเสวนาทางวิชาการ วินัดดา ปิยะศิลป์ (2563) ได้กล่าวถึงประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมให้กับเด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนปกติ เริ่มต้นจาก 1) ควรมีการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในกำหนดนโยบายและทิศทางในการจัดการเรียนรวม 2) ควรมีการเตรียมความพร้อมให้กับครูปกติ (ที่ไม่ใช่ครูการศึกษาพิเศษ) เมื่อจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ร่วมกับเด็กพิเศษเรียนรวม และ 3) ควรมีการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในกรณีที่มีเด็กพิเศษเข้ามาเรียนรวมและตัวของเด็กพิเศษเองเมื่อจำเป็นต้องเข้าไปอยู่ในสถานศึกษาปกติ

โรงเรียนวัดมหาวนาราม เป็นหนึ่งโรงเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดหน่วยงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียนอายุตั้งแต่ 4 ปี บริบูรณ์ จนถึง 15 ปีบริบูรณ์ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ให้บริการ หมู่ 6 หมู่ 8 หมู่ 11 ตำบลหัวรอ และพื้นที่ใกล้เคียง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยเปิดรับนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 2 จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามที่ได้ระบุไว้ในแนวทางการจัดการศึกษาภาคบังคับ จากรายงานเอกสารธุรการชั้นเรียนประจำปีการศึกษา (2565) พบว่า ในชั้นเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายพบนักเรียนที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มเด็กพิเศษและเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจำนวนมากถึง 11 คน หากพิจารณาตามหลักเกณฑ์การรับนักเรียนที่กำหนดให้จำนวนนักเรียนที่เป็นเด็กพิเศษและเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษต้องมีจำนวนไม่เกินร้อยละ 20 ของแผนการรับนักเรียนโดยทั่วไป นอกจากนี้ ยังพบว่ามึนักเรียนหลายคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำประกอบกับการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เข้าข่ายในลักษณะของเด็กพิเศษและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แต่ไม่มีใบรับรองยืนยันทางการแพทย์ อาทิ ห้องเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2 มีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 35 คน พบว่า มีนักเรียนกลุ่มเด็กพิเศษและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประเภทเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 4 คน และยังพบเด็กที่เคยถูกจัดอยู่ในกลุ่มนี้แต่ได้รับการรักษาจนหายขาดแล้วจำนวน 1 คน

อย่างไรก็ตามจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนโดยผู้วิจัย ประกอบกับการซักถามผู้ปกครองบางท่าน พบว่า ยังมีนักเรียนอย่างน้อยอีกจำนวน 3 คน ที่คาดว่าจะจะเป็นเด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้ข้อมูลของเด็กพิเศษและเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่ได้รับจากรายงานเอกสารธุรการชั้นเรียนกับข้อมูลเชิงประจักษ์นั้นค่อนข้างคลาดเคลื่อน สอดคล้องกับการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม พบว่า สาเหตุที่ทำให้สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม คือ การวินิจฉัยและการคัดกรอง

เด็กพิเศษของแต่ละสถานศึกษานั้นยังมีประสิทธิภาพไม่มากพอ ทำให้ในห้องเรียนปกติของสถานศึกษาต่าง ๆ มีอัตราส่วนของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษนั้นสูงกว่าความเป็นจริงมาก โดยเฉพาะเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น และเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

ผู้วิจัยในฐานะครูที่ปรึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และผู้สอนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีเด็กพิเศษเรียนรวมอยู่ในความดูแล ได้สังเกตเห็นพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนทั้งเด็กปกติและเด็กพิเศษ ที่แสดงออกเมื่อต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ในลักษณะของความขัดแย้ง การโต้เถียง ความไม่เข้าใจ การเลือกปฏิบัติ เป็นต้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสาร บทความ บันทึกรการประชุมหรือการเสวนาทางวิชาการที่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับเด็กพิเศษและการจัดการเรียนรวม รวมทั้งศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของห้องเรียนปกติที่มีเด็กพิเศษเรียนรวม เพื่อพัฒนารูปแบบของกิจกรรมที่จะสามารถช่วยให้เด็กปกติและเด็กพิเศษได้มีโอกาสทำความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมที่เต็มไปด้วยความแตกต่างด้วยความเข้าใจ มีความเคารพในสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความเท่าเทียม และรู้จักการให้เกียรติซึ่งกันและกัน บทความวิจัยนี้จึงนำเสนอ ผลของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรห้องเรียนเสมอภาค ที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำความเข้าใจตนเองและผู้อื่น เรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมที่เต็มไปด้วยความแตกต่างด้วยความเข้าใจ มีความเคารพในสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความเท่าเทียม โดยผู้วิจัยได้นำเกณฑ์การประเมินสมรรถนะของผู้เรียนเป็นตัวชี้วัดผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

การสร้างห้องเรียนเสมอภาคในการจัดการศึกษาในชั้นเรียน เป็นหนึ่งในวิธีการที่ผู้วิจัยสนใจนำมาทดลองใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในห้องเรียน จากการสังเกตและสัมภาษณ์ พบว่า เด็กนักเรียนกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษและเด็กนักเรียนกลุ่มปกติ มักจะมีปัญหาเมื่อต้องอยู่ร่วมกันหรือต้องทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ทำให้แนวความคิดการจัดการเรียนรวมที่ให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษสามารถเข้าเรียนกับเด็กปกติ มีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค จึงไม่ใช่แค่นโยบายเพื่อที่จะนำเด็กเข้ามาเรียนร่วมกันเท่านั้น ด้วยสภาพปัญหาในห้องเรียนที่แท้จริง พบว่า ครู นักเรียนยังคงมีการแบ่งแยกระหว่างเด็กพิเศษและเด็กปกติ แนวความคิดเรื่องห้องเรียนเสมอภาคจึงเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยเห็นว่าจะนำมาพัฒนาและแก้ปัญหาการอยู่ร่วมกันของเด็กนักเรียนพิเศษและเด็กนักเรียนปกติ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เกิดความเท่าเทียมและการยอมรับความแตกต่างระหว่างนักเรียนด้วยกัน

จากสภาพและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาสภาพปัญหา และพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวม กิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาคเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2 เพื่อใช้เป็นประโยชน์ให้กับสถานศึกษาในการดำเนินการจัดการเรียนรวมที่มีประสิทธิภาพและเกิดผลดีต่อนักเรียนทุกคน

อันจะช่วยให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดมหาวนารามบรรลุเป้าหมาย ตามกรอบการพัฒนา
แนวทางการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 12

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนวัดมหาวนาราม
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร :
ห้องเรียนเสมอภาคเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

ขอบเขตของงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 1.1 การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมการจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร
  - 1.2 แนวทางการจัดการศึกษาที่เท่าเทียม/เสมอภาค
  - 1.3 การใช้หลักสูตรสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็งตาม (ร่าง) หลักสูตรฐานสมรรถนะ
  - 1.4 รูปแบบกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กิจกรรม “ทักษะ
การสร้างพื้นที่ปลอดภัย” ของมูลนิธินโยบายถนนปลอดภัย
2. บริบททั่วไปของโรงเรียนวัดมหาวนาราม ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ข้อมูลทั่วไป
ทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม
ของชุมชน ผู้ปกครองหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
3. สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติที่มีเด็กพิเศษเรียนรวมของโรงเรียน
วัดมหาวนาราม
  - 3.1 ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนต่อบุคคลที่พบความพิการหรือมีความ
ต้องการจำเป็นพิเศษ
  - 3.2 ความรู้ ความเข้าใจ ของครูในโรงเรียนวัดมหาวนารามต่อพฤติกรรมแสดงออก
และข้อจำกัดด้านการจัดการเรียนรู้ของบุคคลที่พบความพิการหรือมีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ขอบเขตด้านประชากร

ผู้วิจัยเลือกใช้ข้อมูลแบบเจาะจง (purposive sampling) คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6.2ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 35 คน โดยในจำนวนนี้

มีเด็กที่ตรวจพบความพิการหรือมีความต้องการจำเป็นพิเศษที่มีบัตรประจำตัวคนพิการหรือมีเอกสารที่ได้รับการยืนยันจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวนทั้งสิ้น 5 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลา

1. การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ในภาคเรียนที่ 1/2565 ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2565 ถึง เดือน ตุลาคม 2565 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนวัดมหานาราม คือ การสัมภาษณ์ครูผู้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในรายวิชาต่าง ๆ การสัมภาษณ์ตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2 และค้นคว้าเอกสารธุรการชั้นเรียนของโรงเรียนวัดมหานาราม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรวม

2. การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2/2565 ตั้งแต่ พฤศจิกายน 2565 ถึง เดือน มีนาคม 2566 เพื่อออกแบบและทดลองใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรห้องเรียนเสมอภาค ในการเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2565 โรงเรียนวัดมหานาราม ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การเรียนรวม** หมายถึง การจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้เข้ามาเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มนักเรียนปกติ โดยสถานศึกษาที่รับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้ามาจะต้องประเมินศักยภาพ ความสามารถและความต้องการของนักเรียน จากนั้นจึงพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการ โดยเน้นให้นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาจะต้องปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมด้วยความเข้าใจ ยอมรับและให้การช่วยเหลือ สนับสนุนนักเรียนทุกคนในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสถานศึกษาโดยไม่มีแบ่งแยก

2. **ห้องเรียนเสมอภาค** หมายถึง ห้องเรียนที่ตระหนักถึงความแตกต่าง ความต้องการของผู้เรียน เน้นความสำคัญเรื่องความคิดและอคติของผู้สอน สร้างพื้นที่แห่งความไว้วางใจและสร้างความรู้สึกปลอดภัยให้กับห้องเรียน

3. **สมรรถนะ** หมายถึง บุคลิกที่ซ่อนอยู่ในตัวของทุกคน ซึ่งสามารถผลักดันให้บุคคลสร้างผลของการปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ที่ดี โดยอาศัยความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลที่จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมได้ดียิ่งขึ้นหรือเหนือกว่าเกณฑ์รวมถึงเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง หมายถึง การที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติตนอย่างรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม กล่าวคือ ต้องเป็นพลเมืองที่เคารพในสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความเท่าเทียมของตนเอง

และผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างหลากหลายในสังคม ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มีจิตอาสาและสำนึกสาธารณะ ศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย

4. กระบวนการ หมายถึง ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้จัด ผู้อำนวยการความสะดวกหรือให้การสนับสนุน เพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัย รวมถึงสร้างหรือจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการเรียนรู้ให้ผู้เรียน โดยคำว่า สิ่งแวดล้อมในที่นี้จะประกอบไปด้วย 1) กระบวนการ 2) ผู้เรียน และ 3) กิจกรรมที่ดำเนินไปโดยเน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และกระบวนการก็มีบทบาทที่มีความเข้มข้นหลายระดับในแต่ละกิจกรรม หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “วิทยาการกระบวนการ”

5. ผู้เรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2 ที่กำลังศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนวัดมหาวนาราม จำนวน 35 คน โดยผู้วิจัยได้แบ่งผู้เรียนออกเป็น กลุ่มย่อย 3 กลุ่ม โดยใช้คะแนนเฉลี่ยรวมทุกรายวิชาในปีการศึกษา 2564 เป็นเกณฑ์ ประกอบด้วย 1) นักเรียนกลุ่มเรียนเก่ง 2) นักเรียนกลุ่มเรียนปานกลาง และ 3) นักเรียนกลุ่มเรียนอ่อน

5.1 นักเรียนกลุ่มเรียนเก่ง หมายถึง กลุ่มผู้เรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.00 จนถึง 4.00 สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้คำว่า “นักเรียนกลุ่มนักวิชาการ” แทน

5.2 นักเรียนกลุ่มเรียนปานกลาง หมายถึง กลุ่มผู้เรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.00 จนถึง 2.99 สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้คำว่า “นักเรียนกลุ่มนักกิจกรรม” แทน

5.3 นักเรียนกลุ่มเรียนอ่อน หมายถึง กลุ่มผู้เรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้คำว่า “นักเรียนกลุ่มเปราะบาง” แทน

6. กิจกรรม หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงเวลาพัฒนาผู้เรียน โดยผู้วิจัยได้ตั้งชื่อเพื่อให้ สอดคล้องกับงานวิจัย คือ “กิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาค” และได้ออกแบบกิจกรรม เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม การสังเกตพฤติกรรมแบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วม ประกอบด้วยกิจกรรม 1) กิจกรรม “วงกลมของเรา” 2) กิจกรรม “เธอรู้จักฉัน ฉันรู้จักเธอ” 3) กิจกรรม “สร้างสายสัมพันธ์”

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ครูผู้สอนสามารถแก้ปัญหาจากการจัดการเรียนรวมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2 ของโรงเรียนวัดมหาวนารามได้
2. ครูผู้สอนได้แนวทางการจัดการเรียนรวม และรูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรห้องเรียนเสมอภาค

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวม : กิจกรรมเสริมหลักสูตรห้องเรียนเสมอภาค เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ผู้รายงานได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยและรายงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำเสนอรายละเอียดตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรวม

- 1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรวม
- 1.2 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาแบบเรียนรวม
- 1.3 ประโยชน์ของการศึกษาแบบเรียนรวม
- 1.4 แนวคิดการจัดการเรียนรวมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1.5 การจัดการศึกษาเรียนรวมของประเทศไทย
- 1.6 รูปแบบการจัดการเรียนรวมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 1.6.1 รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างซีท
  - 1.6.2 รูปแบบการเรียนรู้แบบรวมพลัง
  - 1.6.3 รูปแบบการเรียนรวมตามความต้องการและความเหมาะสม

2. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

- 2.1 ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 2.2 ความสำคัญและความจำเป็นในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 2.3 วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 2.4 ประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 2.5 ประโยชน์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 2.6 ข้อควรคำนึงในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3. หลักสูตรสมรรถนะ

- 3.1 ความหมายของสมรรถนะ
- 3.2 ลักษณะสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ
- 3.3 องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ
- 3.4 การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ

3.5 การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ

3.6 วิธีการประเมินผลฐานสมรรถนะ

3.7 สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

3.7.1 นิยามสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

3.7.2 องค์ประกอบ

3.7.3 ระดับสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

3.7.4 พฤติกรรมบ่งชี้ตามระดับสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

4. โรงเรียนวัดมหาวนาราม

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

การจัดการศึกษาเรียนรวม

กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการของการจัดการศึกษาเรียนรวม กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการของการจัดการศึกษาเรียนรวม (Policy and Legislation for Inclusive Education) ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจในการจัดการศึกษาพิเศษ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 ได้มีการประชุมครั้งสำคัญที่จัดขึ้นที่จอมเทียนประเทศไทย โดยในการประชุมครั้งนี้ได้มีการปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (Word Declaration on Education for all) ของ 155 ประเทศ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือการศึกษาเพื่อคนทุกคน รวมทั้งเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Children with special need) และได้รับการรับรองจากที่ประชุมโลก เรื่องการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษที่ซาลามันกา ประเทศสเปน เมื่อปี พ.ศ. 2537 โดยมีการออกแถลงการณ์ซาลามันกา เรื่อง หลักการและนโยบาย เกี่ยวกับการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษ (Salamanca Statement on Principle, Policy and Practice in special Need Education) สาระสำคัญของแถลงการณ์ ได้แก่ การสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างจริงจัง โดยประกาศว่า (ธีรพร สิงห์ล่อ, 2565)

1. เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษา สิทธินี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กทุกคน
2. เด็กแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนใครมีความสนใจ มีความสามารถและความต้องการในการเรียนรู้แตกต่างกัน
3. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กจะต้องจัดให้สอดคล้องกับลักษณะที่หลากหลายของเด็ก
4. เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องมีส่วนได้รับการศึกษาในโรงเรียนปกติทั่วไปทางโรงเรียนจะต้องจัดบริการทางการศึกษาให้แก่เด็กเหล่านี้ด้วย
5. การที่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสเรียนรวมกับเด็กปกติเป็นการขจัด การแบ่งแยกทางสังคมอย่างหนึ่งการเรียนรวมเป็นการสอนคนให้ดำรงชีวิตร่วมกัน ดังนั้น การศึกษา

จึงควรเป็นลักษณะของการศึกษาเพื่อทุกคน (education for all) ไม่ใช่การจัดการศึกษาที่จัดให้เด็กปกติในโรงเรียนหนึ่งและเด็กที่มีความต้องการพิเศษในอีกโรงเรียนหนึ่ง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 ได้มีการลงนามความร่วมมือในอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Person with Disabilities) ซึ่งถือเป็นอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศฉบับแรกที่ให้หลักประกันในสิทธิ เสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ต่อคนพิการอย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไปและเป็นสนธิสัญญาด้านมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติฉบับแรกของศตวรรษที่ 21 ได้กำหนดไว้ในหมวดการศึกษาว่า รัฐภาคีรับรองสิทธิของคนพิการในด้านการศึกษาและเพื่อให้บรรลุตามสิทธินี้โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ และบนพื้นฐานโอกาสที่เท่าเทียมกัน รัฐภาคีจะจัดให้มีระบบการศึกษาที่ทั่วถึงในทุกระดับและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

ประเทศไทยการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการได้ดำเนินการตามกฎหมายและ นโยบายที่เกี่ยวข้อง โดยได้กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 มาตรา 49 ได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ค่าจ้าง ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐ เพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์การวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับการคุ้มครองและส่งเสริมจากรัฐและในปี พ.ศ. 2551 ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติฉบับนี้ ในหมวดที่ 1 บัญญัติเรื่องสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 8 วรรค 2 ความว่า สถานศึกษาในทุกสังกัดอาจจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยในรูปแบบที่หลากหลายทั้งการเรียนร่วม การจัดการศึกษาเฉพาะความพิการรวมถึงการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตอิสระ การพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นการฝึกอาชีพ หรือบริการอื่นใด ในมาตรา 5 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา คือ ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าเล่าเรียน ตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น รวมทั้งการจัดการทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล (ชาติรี ลักษณะศิริ, 2557)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2555 - 2559) เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยมี

เป้าหมายสูงสุด คือ คนพิการทุกประเภทมีสิทธิได้รับการศึกษาและได้รับความช่วยเหลือทางการศึกษา ตั้งแต่แรกเกิด หรือแรกพบความพิการ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และการจัดบริการทางการศึกษาให้กับเด็กพิการ ต้องจัดให้ อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีนโยบายสร้าง ความเข้มแข็งให้โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม เพื่อพัฒนาจากการจัดการศึกษาเรียนร่วมไปสู่การจัดการศึกษาเรียนรวม (Inclusive Education) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศให้ “ปี พ.ศ. 2559 เป็นปีแห่งความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ” มุ่งพัฒนาเด็กพิการในโรงเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ส่งเสริมให้มีการนำสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกบริการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลตามความเหมาะสม กับช่วงวัย และสภาพความพิการของแต่ละบุคคล

สรุปว่า หลักสำคัญประการหนึ่งในการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมให้เกิดขึ้น ได้จริงนั้น สถานศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องจัดให้มีการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) ที่คำนึงถึงศักยภาพ ความเสมอภาค และความเท่าเทียมของผู้เรียนทุกกลุ่มอย่างแท้จริง และปัจจัย สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของหน่วยงานทุกภาคส่วนเพื่อให้ นักเรียนทุกคนเข้าถึงโอกาสในการจัดการ เรียนรู้และฝึกฝนพัฒนาทักษะอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง ผู้พิการและเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ต้องได้เรียนในชั้นเรียนทั่วไป ตลอดจนได้รับการศึกษาในชุมชน ในสภาพแวดล้อมเดียวกันกับเด็กปกติ ภายใต้ความแตกต่างอย่างไม่มีอุปสรรคตามศักยภาพ

1. ความหมายของการจัดการศึกษาเรียนรวม

การจัดการศึกษาเรียนรวม เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการได้เรียนรวมกับ เด็กปกติ โดยคำนึงถึงศักยภาพและความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมให้เด็กพิการเหล่านี้ ได้มีโอกาสเรียนรู้และดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างปกติสุข สำหรับความหมายของ การเรียนรวม มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้นิยามไว้ ดังนี้

จรรยา ชื่นเกษม, และกัลยา ชนะภัย (2558) ได้ให้ความหมายของการเรียนรวมไว้ว่า การเรียนรวมเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องและตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนที่มีลักษณะ ความต้องการที่แตกต่างกัน เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหลายฝ่ายเกี่ยวกับการ เรียนรู้วัฒนธรรมและชุมชน เป็นกระบวนการที่พยายามลดการแบ่งแยกหรือการแยกออกจากกัน ทางการศึกษา เป็นกระบวนการที่เน้นให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและเนื้อหาที่จะนำมา ใช้สอนเด็ก วิธีที่ครูนำมาใช้สอนตลอดจนกลไกต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ รวมไปถึงการวัดผล ประเมินผล ซึ่งจะต้องครอบคลุมการศึกษาสำหรับเด็กทุกคนตามความเหมาะสมกับอายุและ ความสามารถของเด็ก และถือเป็นความรับผิดชอบของระบบการศึกษาที่จะต้องดำเนินการดังกล่าว อย่างมีประสิทธิภาพ

ผดุง อารยะวิญญู, และวาสนา เลิศศิลป์ (2551) ได้ให้ความหมายของการเรียนรวม เป็นการจัดให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสเรียนด้วยกัน เคียงคู่กันไปตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ไม่ว่าจะเด็กคนนั้นจะมีความต้องการพิเศษหรือไม่ก็ตาม เด็กทุกคนสามารถเรียนไปด้วยกันได้ และจะต้องปฏิบัติเหมือนทุกคนเป็นเด็กปกติ

รัตนาภรณ์ อัครธรรมรัตน์ (2554) ได้ให้ความหมายของการศึกษาเรียนรวม คือ การจัดการศึกษาตามความเชื่อที่ว่า เด็กพิการทั่วไปได้รับการศึกษาในชั้นเรียนปกติใกล้บ้านและชุมชน ที่เด็กอาศัยอยู่โดยได้รับความเสมอภาคเหมือนเพื่อน ๆ ที่มีได้เป็นเด็กพิการหากเด็กคนใดต้องการวิธีสอนพิเศษ ทางโรงเรียนต้องจัดเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวก การบำบัดหรือการช่วยเหลือเฉพาะตัวให้เป็นรายบุคคลต่อไป

คนอง จอมคำ (2555) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมว่า เป็นการศึกษาที่โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้เด็กทุกคน ไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กทั่วไป หรือเด็กคนใดที่มีความต้องการพิเศษ โดยโรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้เหมาะสม เพื่อให้เด็กสามารถดำรงชีพในสังคมร่วมกันได้อย่างมีความสุข และยอมรับซึ่งกันและกัน และการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นการให้โอกาสเด็กพิการได้เรียนอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับเด็กทั่วไป ในสภาพห้องเรียนปกติ ซึ่งหากได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกวิธีแล้ว เด็กพิการก็สามารถประสบความสำเร็จได้เช่นกัน

ภัทรนันท์ อิงภู (2555) ได้ให้ความหมายของการศึกษาเรียนรวม หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กทุกคนโดยไม่แบ่งแยกว่าเป็นเด็กพิการหรือเด็กปกติภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกันแต่อาจมีการปรับรูปแบบการเรียนที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ เช่น อาจมีการเรียนร่วมเต็มเวลา บางเวลา หรือตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

สุชาดา บุบผา (2555) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง การจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้ามาเรียนรวมกับเด็กปกติ ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีแนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับเด็กทุกคน และจัดให้มีบริการพิเศษตามความต้องการของแต่ละบุคคล โดยให้ได้รับการศึกษาที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนทุกคนให้มีโอกาสได้เรียนในสภาพแวดล้อมเดียวกัน โดยครูปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนเหมือนกัน และโรงเรียนให้การยอมรับและเอาใจใส่ให้การช่วยเหลือสนับสนุนในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม โดยไม่มีการแบ่งแยกและจะต้องคำนึงถึงสิทธิ และความเสมอภาค รวมถึงยอมรับความแตกต่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ได้ให้ความหมายของการศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง การจัดการศึกษาที่ตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียนทุกคน นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนในโรงเรียนกับนักเรียนทั่วไป โดยได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน บุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้การยอมรับ เอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในฐานะเป็นสมาชิก

คนหนึ่งโรงเรียน ไม่มีการแบ่งแยก นักเรียนมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกของโรงเรียนและ กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนอย่างเต็มที่ การออกแบบการสอนและการช่วยเหลือสนับสนุนนักเรียน ที่ความต้องการจำเป็นพิเศษในบริบทของการจัดการศึกษาทั่วไป เด็กทุกคนจะได้รับการศึกษา ที่เหมาะสมกับระดับความสามารถ ด้วยการสนับสนุนด้านการสอนที่แตกต่างกันและได้เรียน ไปกับเพื่อน ๆ ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน

ชำนาญ ศรีวงษ์ (2560) ได้ให้ความหมายของการศึกษาเรียนรวม หมายถึง การจัดการ การศึกษาให้เด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรวมกัน เป็นการจัดการศึกษาอย่าง ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อการเรียนรู้และความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ไม่ว่าเด็กคนนั้น จะมีความต้องการพิเศษหรือไม่ก็ตาม ทุกคนสามารถเรียนไปด้วยกัน ครูปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคน เหมือนเป็นเด็กปกติโดยคำนึงถึงความสามารถ และความเหมาะสมของเด็กที่มีความบกพร่องของ แต่ละคน เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสรับการศึกษาและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2560) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการจัดบริการ ทางการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนกับ นักเรียนปกติทั่วไป มีการจัดการเรียนการสอนอย่างยืดหยุ่นและตอบสนองการเรียนรู้ของเด็กที่มี วิธีการเรียนรู้และความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เหมาะสมกับอายุภายใต้การสอนของครู ทั่วไปด้วยการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ได้ให้ความหมายการจัดการศึกษาเรียนรวม หมายถึง การดำเนินงานทางการศึกษาที่จัดให้ผู้เรียนทุกคน ทั้งผู้เรียนพิการ ผู้เรียนที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษและผู้เรียนทั่วไป ได้รับการจัดการเรียนรู้อันร่วมกันในห้องเรียนปกติตามชั้นเรียนที่เหมาะสม กับอายุภายใต้การจัดการเรียนรู้ของครูทั่วไป

อาจสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาเรียนรวม คือ การให้บริการทางการศึกษา โดยเปิด โอกาสให้เด็กทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่แบ่งแยกความบกพร่อง ของเด็กหรือคัดแยกเด็กที่ด้อยกว่าเด็กส่วนใหญ่ออกจากชั้นเรียน ซึ่งการให้บริการทางการศึกษานั้น จะต้องคำนึงถึงศักยภาพ ความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละคนและส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เป็นสำคัญ

2. แนวคิดของการจัดการศึกษาเรียนรวม

การจัดการศึกษาเรียนรวมเป็นการจัดการศึกษาที่นักการศึกษาเชื่อว่า เด็กทุกคน มีความเท่าเทียมกัน เด็กทุกคนควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันการจัดการเรียนรวมมีปรัชญา ดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู, และวาสนา เสิศศิลป์ (2549) ได้กล่าวถึง หลักปรัชญาการจัดการเรียนรวม 10 ประการ คือ

1. โอกาสที่เท่าเทียมกัน (Equal Opportunity) ทุกคนควรได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะยากดีมีจนหรือพบความพิการหรือไม่ก็ตาม
2. ความหลากหลาย (Diversity) ในมวลหมู่มนุษย์ย่อมมีความหลากหลายแตกต่างกัน จะให้เหมือนกันทุกคนไม่ได้ การให้การศึกษจะต้องยอมรับความแตกต่างในหมู่มนุษย์การศึกษาถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกัน แต่ทุกคนจะต้องเคารพในความแตกต่างหลากหลายนั้น
3. ทุกคนมีความปกติอยู่ในตัว (Normalization) และต้องยอมรับในความปกตินี้ ในประเด็นนี้ หมายถึง มนุษย์ทุกคนอยากมีความปกติเหมือนคนอื่น ไม่มีใครอยากผิดปกติ ดังนั้นทุกคนจึงควรได้รับการศึกษาไปพร้อม ๆ กับผู้อื่นโดยไม่มีการแบ่งแยก
4. สังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Multicultural Society) ในหนึ่งสังคมย่อมมีความหลากหลายวัฒนธรรม เราต้องยอมรับความหลากหลายเหล่านั้น การให้การศึกษจะต้องคำนึงถึงความหลากหลายวัฒนธรรมในสังคม
5. ศักยภาพ (Potential) มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะโง่หรือฉลาดย่อมมีศักยภาพทั้งนั้น แต่ตนเอง เพราะว่าคนแต่ละคนต่างก็มีศักยภาพไม่เท่ากัน การให้การศึกษต้องให้จนบรรลุศักยภาพของแต่ละคน ไม่ใช่ให้การศึกษาในปริมาณที่เท่ากันคุณภาพเท่ากัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละคน
6. มนุษยนิยม (Humanism) คนเก่ง คือ คนที่เข้าใจมวลหมู่มนุษย์ และช่วยให้มวลหมู่มนุษย์ดำรงอยู่ร่วมกันได้ ไม่ใช่คนเก่งแต่วิชาการแต่ทำให้เกิดการแตกแยก
7. กระบวนการสังคมประภิต (Socialization) มนุษย์เป็นสัตว์สังคม เราไม่สามารถแยกมนุษย์ออกจากกันได้ เพราะธรรมชาติของเขาต้องมีสังคม การให้การศึกษโดยการแยกออกไปจึงไม่สอดคล้องกับหลักพื้นฐานของความเป็นมนุษย์
8. ความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualization) มนุษย์แต่ละคนมีลักษณะเฉพาะไม่เหมือนใครและไม่มีใครเหมือน ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะเป็นคู่แฝดก็ตาม การให้การศึกษถึงแม้จะให้เรียนร่วมกันไปการรับรู้ก็ขึ้นอยู่กับความต้องการเฉพาะของแต่ละคน
9. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Dependency) มนุษย์เราควรพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันจะทำให้สังคมน่าอยู่มากขึ้น
10. สภาวะแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment) การให้การศึกษจะต้องให้ในสภาวะที่เข้าเรียนได้ และจะต้องนำเข้าสู่สังคมปกติโดยเร็วที่สุด

ภัทรนันท์ อิงภู (2555) ได้กล่าวว่า ปรัชญาการเรียนรวมได้เน้นความสำคัญของการจัดการศึกษาบนความเท่าเทียมความหลากหลาย การใช้ชีวิตด้วยการพึ่งพาอาศัยกัน เรียนรู้ไปด้วยกันโดยไม่มีแบ่งแยก ซึ่งนับว่าเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงที่มนุษย์ต้องใช้ชีวิตกับผู้อื่นในสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ได้กล่าวว่า ปรัชญาของการเรียนรวมเป็นการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน เน้นโอกาสทางการศึกษาและความหลากหลาย การให้การศึกษาจะต้องให้จนบรรลุศักยภาพของแต่ละคน ซึ่งจะอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าบุคคลสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา ความต้องการหรือความบกพร่อง นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยกันได้ในโรงเรียน เรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ร่วมมือกันทำงาน และมีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติ

สรุปได้ว่า ปรัชญาการเรียนรวม เป็นหลักปรัชญาที่เน้นในเรื่องของการให้การศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน โดยมีหลักปรัชญาที่เน้น อยู่ 3 ประเด็น ที่สามารถนำไปใช้เป็นเกณฑ์การสร้างห้องเรียนเสมอภาคได้ คือ

1. การให้โอกาสอย่างเท่าเทียม (Opportunity) เพราะบุคคลทุกคนควรมีโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน สามารถเลือกศึกษาตามความสนใจของตนเองได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือสภาพความพิการใด ๆ ของผู้เรียน

2. ความเชื่อมั่น (Believe) บุคคลทุกคนหากมีความเชื่อ โดยเชื่อมั่นว่าตนเองนั้นมีศักยภาพสามารถกระทำการใด ๆ ได้ สิ่งนั้นย่อมเกิดผลสำเร็จเช่นเดียวกับการจัดการศึกษา หากบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเชื่อว่า เด็กทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กพิการก็สามารถพัฒนาได้ หากมีความเชื่อในความสามารถของตัวเด็ก ก็จะทำให้การจัดการศึกษานั้นย่อมประสบผลสำเร็จได้เช่นกัน

3. การพึ่งพาอาศัยกันและกัน (Dependence) การให้ความช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน เป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งเป็นสัตว์สังคม การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเอง จำเป็นต้องอาศัยการพึ่งพาอาศัยกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จึงจะทำให้การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมประสบผลสำเร็จ

3. ประโยชน์การจัดการศึกษาเรียนรวม

ในระบบการจัดการศึกษาแต่เดิมจะจัดรูปแบบเดียว คือ การศึกษาปกติทั่วไป (Regular Education) ยังไม่ได้มีการนำเด็กพิการหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนปกติ ต่อมาจึงได้จัดเป็นโรงเรียนพิเศษเฉพาะความพิการ เรียกว่า การศึกษาพิเศษ (Special Education) เมื่อจัดการศึกษาพิเศษให้เป็นระยะเวลาหนึ่ง และได้พิจารณาเห็นว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มหนึ่งสามารถพัฒนาได้มาก จึงได้มีการให้เด็กพิการเข้าไปเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป

และจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม (Integrated Education หรือ Mainstreaming) ทั้งนี้ นักการศึกษา เชื่อว่าการจัดให้เด็กเรียนแบบนี้ อย่างน้อยที่สุดก็เป็นการช่วยให้เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนปกติ ในระบบการศึกษาปกติ หลังจากที่ได้มีการจัดการเรียนร่วมได้ทำวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการกับเด็กที่เรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีความแตกต่างกัน และยังพบอีกว่า เด็กที่เรียนร่วมนั้นมีทักษะทางสังคมที่ดีกว่าเด็กที่อยู่ในโรงเรียนพิเศษเฉพาะความพิการ ต่อมาจึงได้ จัดการเรียนรวม (Inclusion) ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้บุคคลในสังคมเกิดความตระหนัก คำนึง และ เกิดการยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น

การปรับเปลี่ยนการเรียนร่วมไปสู่การเรียนรวมการทำความเข้าใจเหตุผลและ ความเป็นมาของการปรับเปลี่ยนจากการเรียนร่วมเป็นการเรียนรวมนั้นจะต้องเข้าใจแนวคิดและ ความหมายของการเรียนร่วมและการเรียนรวมให้ชัดเจนและหลังจากนั้นจะเป็นการเสนอแนวคิด การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเพื่อให้เข้าใจหลักการและแนวคิดรวมถึงเหตุผลการปรับเปลี่ยน จากการเรียนร่วมไปสู่การเรียนรวม โดยเริ่มจากการเรียนร่วม (Mainstreaming หรือ Integrated Education) เป็นการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนร่วม มีสาระสำคัญ 2 ประการ (สุชาติดา บุษผา, 2555)

1. เด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องได้รับการเตรียมพร้อมก่อนที่จะเข้าเรียนร่วมได้ เป็นการเตรียมให้เด็กพร้อมในระดับเทียบเท่าหรือใกล้เคียงกับเด็กปกติ โดยโรงเรียนจะมองว่า เด็กมีปัญหาต้องปรับและเตรียมที่ตัวเด็กพิเศษ และเตรียมเด็กให้มีความพร้อมก่อนจึงรับเข้าเรียน

2. โรงเรียนปกติทั่วไปไม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตร วิธีการสอน และการประเมินผลโรงเรียนเพียงแต่จัดบริการสนับสนุนช่วยเหลือเพิ่มเติม ฉะนั้นหากเด็กได้เข้าเรียน ในโรงเรียนที่ครูและผู้บริหารไม่เข้าใจ จะทำให้เด็กขาดโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ ให้สามารถเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองได้

ผดุง อารยวิญญู และคณะ (2549) การเรียนรวมเป็นปรัชญา เป็นแนวคิดเป็นความเชื่อ ของนักการศึกษาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ แนวคิดนี้อาจสะท้อน หลักการต่าง ๆ ดังนี้

1. ความยุติธรรมในสังคม (Social Justice) เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นส่วนหนึ่ง ของสังคม เมื่อเด็กปกติทุกคนได้รับการศึกษาในโรงเรียนปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับการ ศึกษาในโรงเรียนปกติด้วย หากกีดกันไม่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนในห้องเรียนปกติ นักวิชาการหลายคนมีความเชื่อว่ามันคือความไม่ยุติธรรมในสังคม นักการศึกษาจำนวนมากเชื่อว่า ความยุติธรรมในสังคมจะนำมาซึ่งความสุขในสังคมนั้นเมื่อมีความสัมพันธ์กับความต้องการทางสังคม ของเด็ก กล่าวคือ เด็กทุกคนรวมทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษในทางการศึกษาแล้วล้วนต้องการ

ความรัก ต้องการความเข้าใจ ต้องการเป็นที่ยอมรับ ต้องการมีบทบาท และมีการมีส่วนร่วมในสังคม เพราะมนุษย์ทุกผู้ทุกคนล้วนเป็นสัตว์สังคมทั้งสิ้น การศึกษาในอดีตที่ผ่านมา มุ่งให้เห็นความแตกต่าง มากกว่ามุ่งเน้นความเหมือน มุ่งแก้ไขจุดอ่อนมากกว่าส่งเสริมจุดเด่น บางคนมีความสามารถมากกว่า คนปกติเสียอีก ดังนั้นแนวการจัดการศึกษาพิเศษจึงมุ่งเน้นความสามารถของเด็ก และการยอมรับของสังคม

2. การคืนสู่สภาวะปกติ (Normalization) หมายถึง การจัดสภาพการใด ๆ เพื่อให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ สามารถได้รับบริการเช่นเดียวกับคนปกติ เช่น ในด้านที่พักอาศัย ในอดีตคนพิการ มักถูกส่งเข้าไปอยู่รวมกันในสถานสงเคราะห์ต่อมาได้มีการสร้างบ้านสำหรับคนพิการขึ้นในชุมชน เพื่อให้พวกเขาดำรงชีพอยู่ในสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม แต่ในปัจจุบันการสร้างสถานสงเคราะห์คนพิการในรูปแบบต่าง ๆ เริ่มลดลงและหันมาให้บริการแก่ผู้บกพร่องในลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลแทน ผู้ที่มีความบกพร่องอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาดนตรี ศิลปะ วัฒนธรรมต่าง ๆ เช่นเดียวกับคนปกติ การเปลี่ยนแปลงนี้มีขึ้นในระบบการศึกษา มีการหยุดให้บริการโรงเรียนเฉพาะหรือโรงเรียนพิเศษ เช่น โรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนสอนคนตาบอด แล้วหันมาส่งเสริมให้เด็กได้เรียนในโรงเรียนปกติ เด็กที่อยู่โรงเรียนเฉพาะทั้งหลายจึงถูกส่งกลับบ้าน เพื่อให้เข้าเรียนโรงเรียนใกล้บ้าน

3. สภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment) คือ การจัดให้เด็กเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด จึงจะเป็นผลดีกับเด็กมากที่สุดโดยเด็กได้รับผลประโยชน์มากที่สุด เพราะโรงเรียนพิเศษ เช่น โรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนศึกษาพิเศษ หรือโรงเรียนเฉพาะทางประเภทอื่น ๆ รวมถึงชั้นพิเศษด้วย จัดอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่มีข้อจำกัด เนื่องจากเด็กต้องถูกจำกัดให้อยู่ในโรงเรียนเฉพาะและไม่สามารถเรียนในโรงเรียนปกติได้ โรงเรียนแบบเรียนร่วมเป็นโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้กับทุกคนรวมทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาด้วย เปิดโอกาสให้ครูได้เข้าใจเด็กว่าในโลกนี้ยังมีเด็กประเภทนี้อยู่ในโลก เขาอยู่ในสังคมร่วมกับกับเรา เขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเป็นพื้นฐานที่จะทำให้การเรียนร่วมประสบผลสำเร็จที่จะทำให้คนในสังคมอยู่รวมกันได้ อย่างไรก็ตามเด็กทุกคนไม่จำเป็นต้องเรียนร่วมในโรงเรียนพิเศษ เพราะตัวอย่างของประเทศที่เจริญแล้ว ไม่ว่าจะเป็นประเทศในทวีปอเมริกาเหนือ ยุโรป ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ หรือ ญี่ปุ่น ต่างก็ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด

4. การเรียนรู้ (Learning) มีความเชื่อว่า เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ไม่ว่าเด็กนั้นจะเป็นเด็กปกติ หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาก็ตามในอดีตที่ผ่านมา นักวิชาการหลายคนเคยเชื่อว่าเด็กปัญญาอ่อนไม่สามารถเรียนหนังสือได้ แต่ต่อมาได้มีการพิสูจน์ว่าเด็กปัญญาอ่อนสามารถเรียนหนังสือได้ ที่เห็นเด่นชัดก็คือ เด็กปัญญาอ่อนประเภทเรียนได้ (Educable

mentally retarded children) สามารถเรียนหนังสือได้ในชั้นประถมศึกษาหรือในระดับชั้นที่สูงกว่า หากเด็กคนนั้นที่มีความพร้อม และได้รับการสนับสนุนอย่างถูกต้องและถูกวิธี เด็กปัญญาอ่อนที่มีระดับสติปัญญาต่ำมากแม้จะไม่สามารถเรียนหนังสือได้เช่นเดียวกับเด็กปกติ แต่เขาก็สามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของเขา เด็กที่มีความต้องการพิเศษหลายคนอาจเรียนรู้ได้ดี แต่การประเมินการสอนจะต้องจัดให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก ให้สอดคล้องกับระดับความสามารถของแต่ละคน การสอนให้ท่องจำเพียงอย่างเดียว ไม่ถือว่าเป็นการสอนที่ดีและไม่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดี เพราะเด็กที่เรียนรู้ได้ดีในเนื้อหาวิชาอาจไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานก็ได้ การเรียนรู้ที่ดีอาจพิจารณาได้จากการที่เด็กมีความพึงพอใจในการเรียน มีความพึงพอใจในงานที่ตนเองทำ ซึ่งความพึงพอใจอาจแตกต่างกันไปในแต่ละคน ดังนั้นโรงเรียนที่จะจัดการเรียนรวมได้ดี ส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดี ควรปรับกระบวนการใหม่ตั้งแต่ปรัชญาการศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอน การประเมินผล ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน

สมพร หวานเสร็จ (2545) ได้เสนอแนวคิดการจัดการเรียนรวมไว้ ดังนี้

1. เด็กทุกคนเรียนได้ ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งสภาวะความสมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสติปัญญา ก็สามารถเรียนรู้ได้เช่นเดียวกันทุกคน เพราะทุกคนล้วนมีความต้องการที่คล้ายคลึงกันในการที่จะเรียนรู้วิธีการอ่าน การเขียน การคิดเลขได้ เพื่อนำไปใช้สำหรับฝึกฝนพัฒนาทักษะที่มีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต มีงานทำตลอดจนมีชีวิตที่เป็นสุขและทำประโยชน์ให้กับสังคม

2. เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนมีสิทธิที่จะได้เรียน มีสิทธิที่จะได้รับโอกาสพัฒนาทางการศึกษา การรับการรักษาทางการแพทย์ การเป็นสมาชิกของสังคม การมีสุขภาพจิตที่ดี และการส่งเสริมด้านการประกอบอาชีพจนสามารถพึ่งพาตนเองได้มีรายได้เลี้ยงดูตัวเองและครอบครัวตลอดจนทำประโยชน์และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเช่นเดียวกับเด็กทั่วไปรวมทั้งมีทางเลือกในการดำรงชีวิตมากขึ้น

3. เด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องได้รับการฟื้นฟูเร็วที่สุด เพราะการช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ ยิ่งสามารถทำได้รวดเร็วตั้งแต่แรกเกิด หรือเมื่อค้นพบความผิดปกตินั้น จะสามารถรับการเยียวยารักษาที่ถูกต้องและแก้ไขความผิดปกติหรือความพิการบางอย่างได้อย่างเห็นผลชัดเจนยิ่งขึ้น

4. เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเฉพาะตัว เพราะการเรียนรู้ที่ดีในอุดมคติ คือการเรียนรู้ที่จัดขึ้นเฉพาะตัวตามความพร้อมและความต้องการของผู้เรียน และผู้สอนที่ดีในอุดมคติ คือจะต้องสามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนตามความเหมาะสมของผู้เรียนแต่ละคน

5. การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องเป็นแบบรวมพลังครูแต่ละคนอาจมีความรู้ความสามารถการสอนเด็กทั่วไปและเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนรวมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นถ้าครูเปิดโอกาสให้บุคคล หน่วยงานที่มีความถนัด ความชำนาญเข้ามาร่วมกันจัดการเรียนการสอน และการจัดการเรียนแบบรวมพลังที่ดีควรจะมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการเรียนของเด็กทุกคน ไม่แยกว่าเป็นเด็กทั่วไปหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การจัดการเรียนการสอนแบบรวมพลังไม่มีรูปแบบตายตัว ครูและโรงเรียนสามารถปรับวิธีดำเนินการให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ได้ทราบเท่าที่วัตถุประสงค์ยังไม่เปลี่ยนแปลง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ได้สรุปแนวคิดการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม คือ

1. ความยุติธรรมในสังคม ทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานในการได้รับการศึกษา
2. การเรียนรู้ ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะเป็นเด็กทั่วไป หรือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
3. การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นการขจัดการแบ่งแยกทางสังคม ส่งเสริมการดำรงชีวิตสร้างความร่วมมือ ดังนั้น การศึกษาแบบเรียนรวมจึงเป็นวิธีการหรือเครื่องมือเพื่อบรรลุการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน
4. เด็กเป็นผู้เลือกโรงเรียนไม่ใช่โรงเรียนเลือกเด็ก โรงเรียนและครูจะต้องปรับสภาพแวดล้อมหลักสูตร การประเมินผลเพื่อสนองความต้องการพิเศษของนักเรียนแต่ละคนและจัดบริการพิเศษตามต้องการของแต่ละบุคคล

อนุชิต บุญมาก (2560) ได้สรุปแนวคิดในการจัดการเรียนร่วมมีดังต่อไปนี้

1. การมีโอกาที่เท่าเทียมกัน ทุกคนควรได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นคนพิการหรือคนปกติ เมื่อรัฐจัดการศึกษาให้กับคนปกติแล้ว ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย หากเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่สามารถเรียนในโปรแกรมการศึกษาที่รัฐจัดให้เด็กปกติได้ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะจัดการศึกษาให้สนองต่อความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านั้น

2. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ทุกคนย่อมแตกต่างกัน จะให้เหมือนกันทุกคนไม่ได้ การให้การศึกษาจะต้องยอมรับความแตกต่างเพราะแต่ละคนมีศักยภาพไม่เท่ากัน ดังนั้น การให้การศึกษาต้องให้จนบรรลุศักยภาพของแต่ละคน ไม่ใช่ให้การศึกษาในปริมาณที่เท่ากันคุณภาพเท่ากัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละคน

3. เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทุกคนมีสิทธิที่จะได้เรียน เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับโอกาสพัฒนาทางการศึกษา ทางการแพทย์ ทางสังคม ทางจิตใจและ

ทางอาชีพ จนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีอาชีพ ทำประโยชน์และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เช่นเดียวกับเด็กทั่วไปรวมทั้งมีทางเลือกในการดำรงชีวิตมากขึ้น

4. สภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด คือ การจัดให้เด็กเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด จึงจะเป็นผลดีกับเด็กมากที่สุด โดยเด็กได้รับผลประโยชน์มากที่สุด โรงเรียนแบบเรียนร่วมเป็นโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้กับทุกคนรวมทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาด้วย

5. การคืนสู่สภาวะวิกฤต คือ การจัดสภาพการใด ๆ เพื่อให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ สามารถได้รับการบริการเช่นเดียวกับคนปกติ เพื่อให้เขาดำรงชีพอยู่ในสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ผู้ที่มีความบกพร่องอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาดนตรี ศิลปะ วัฒนธรรมต่าง ๆ เช่นเดียวกับคนปกติ

6. การจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรเน้นที่ความสามารถของเด็กและให้เด็กมีโอกาสได้ประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะคำนึงถึงความพิการ หรือความบกพร่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจว่า แม้ตนเองจะมีความบกพร่องแต่ยังมีความสามารถบางอย่างเท่ากับหรือดีกว่าคนปกติ ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

4. รูปแบบของการจัดการศึกษาเรียนรวมในประเทศไทย

ฉวีวรรณ โยคีธ (2553) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมกับเด็กปกติต้องอาศัยรูปแบบการเรียนรวมที่เหมาะสมกับผู้เรียนในชั้นเรียนรวม ซึ่งรูปแบบการเรียนรวมมีหลายรูปแบบ โดยที่ดาค (Daeck, 2007) ได้เสนอรูปแบบการเรียนรวมเต็มเวลาไว้ทั้งหมด 8 รูปแบบโดยแบ่งเป็น 3 รูปแบบใหญ่และ 5 รูปแบบเล็ก ดังนี้

1. รูปแบบครูที่ปรึกษา (Consultant Model) ในรูปแบบนี้ครูการศึกษาพิเศษจะได้รับมอบหมายให้สอนทักษะแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เนื่องจากครูที่สอนชั้นเรียนรวมสอนเด็กแล้ว แต่ทักษะยังไม่เกิดกับเด็กคนนั้นครูการศึกษาพิเศษต้องสอนทักษะเดิมซ้ำอีก จนกระทั่งเด็กเกิดทักษะนั้น สำหรับการจัดการเรียนรู้อุปแบบนี้ครูการศึกษาพิเศษจะรับผิดชอบเด็กจำนวนหนึ่งเป็นจำนวนจำกัด ครูปกติและครูการศึกษาพิเศษต้องมีการพบปะเพื่อประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับทักษะของเด็ก และมีการวางแผนร่วมกัน รูปแบบนี้เหมาะกับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่มากนัก

2. รูปแบบการร่วมทีม (Teaming Model) ในรูปแบบนี้ครูการศึกษาพิเศษจะได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการร่วมทีมกับครูที่สอนชั้นปกติ เช่น ในสาย ป.2 (ครูที่สอนชั้น ป.2/1 และ ป.2/2) ครูการศึกษาพิเศษมีหน้าที่ให้ข้อมูลแก่ครูปกติเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนรวม ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปรับวิธีสอนการมอบหมายงานหรือการบ้าน การปรับวิธีสอบ การจัดการด้านพฤติกรรม มีการวางแผนร่วมกันสม่ำเสมอ เช่น สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ครูที่เกี่ยวข้องจะต้องทำงานวางแผนร่วมกันเป็นทีมในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3. รูปแบบการร่วมมือ หรือ การร่วมสอน (Collaborative/Co Teaching Model) ในรูปแบบนี้ทั้งครูการศึกษาพิเศษและครูปกติร่วมมือกันหลายลักษณะในการสอนเด็กทุกคน ทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กปกติในห้องเรียนปกติ ร่วมมือกันรับผิดชอบในการวางแผน การสอน การวัดผลประเมินผล การดูแลเกี่ยวกับระเบียบวินัยและพฤติกรรมของเด็กผู้เรียนจะได้รับบริการด้านการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัย ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนที่จำเป็น ตลอดจนการปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน ในรูปแบบนี้ครูผู้รับผิดชอบจะต้องประชุมกันเพื่อวางแผน เพื่อให้การเรียนรวมดำเนินไปด้วยดีอาจจำแนกออกเป็นรูปแบบย่อย ๆ ได้ 5 รูปแบบ คือ

3.1 คนหนึ่งสอนคนหนึ่งช่วย (One Teacher-One Supporter) เป็นการสอนที่ครู 2 คน ร่วมกันสอนชั้นเดียวกันในเวลาเดียวกัน เนื้อหาเดียวกัน ครูคนที่เชี่ยวชาญในเนื้อหาถือว่าเป็นผู้สอน ส่วนครูอีกคนหนึ่งที่เชี่ยวชาญในเนื้อหานั้น ๆ น้อยกว่าเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือนักเรียนนักเรียนอาจถามครูคนใดคนหนึ่งก็ได้ เมื่อนักเรียนมีคำถาม เพราะมีครู 2 คน อยู่ในห้องเรียนในเวลาเดียวกัน

3.2 การสอนพร้อม ๆ กัน (Parallel Teaching) เป็นการแบ่งเด็กในหนึ่งห้องเรียน ออกเป็นกลุ่มไปพร้อม ๆ กัน หลังจากบรรยายเสร็จ ครูอาจมอบงานให้นักเรียนทำไปพร้อม ๆ กัน และให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มไปพร้อม ๆ กัน การสอนแบบนี้เหมาะสำหรับห้องเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่มากนัก ครูจะได้มีโอกาสดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง ครูสามารถตอบคำถามนักเรียนได้แทบทุกคน และครูอาจอธิบายซ้ำหรือสอนซ้ำได้ สำหรับเด็กบางคนที่ไม่เข้าใจเนื้อหาบางตอน

3.3 ศูนย์การสอน (Station Teaching) บางครั้งอาจเรียกศูนย์การเรียนรู้ (Learning Centers) ในรูปแบบนี้ครูจะแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นตอน ๆ แต่ละตอนจะจัดวางเนื้อหาได้ตามแหล่งต่าง ๆ (Stations) ภายในห้องเรียน ให้นักเรียนตามเวลาที่กำหนดและหมุนเวียนกันจนครบทุกศูนย์ จึงจะได้เนื้อหาวิชาครบถ้วนตามที่ครูกำหนด ข้อดีของรูปแบบนี้ คือ ครูอาจใช้เวลาในขณะที่เด็กอื่นกำลังเรียนรู้ด้วยตนเองสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคล ทำให้เด็กเข้าใจในสิ่งที่เรียนมากขึ้น

3.4 การสอนทางเลือก (Alternative Teaching Design) ในการสอนลักษณะนี้จะต้องมีครูอย่างน้อย 2 คน ใน 1 ห้องเรียน ครูคนแรกจะสอนเนื้อหาวิชาแก่เด็กทั้งชั้น หลังจากนั้นจึงแบ่งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรม ครูคนหนึ่งจะสอนกลุ่มเด็กที่เก่งกว่าเพื่อให้ได้เนื้อหาและกิจกรรมเชิงลึก ในขณะที่ถูกอีกคนหนึ่งสอนกลุ่มเด็กที่อ่อนกว่า เพื่อให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมตามที่มีความสามารถ ข้อดีของการสอนแบบนี้ คือ เด็กที่เก่งได้เลือกเรียนในสิ่งที่อยาก ขณะเด็กที่อ่อนได้เลือกเรียนตามศักยภาพของตน ครูมีโอกาสสอนซ้ำในทักษะเดิมสำหรับเด็กที่ยังไม่เก่งในทักษะนั้น ๆ เหมาะสำหรับชั้นเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หรือวิชาอื่นว่ามีเนื้อหาว่าง่ายตามลำดับของเนื้อหาวิชา

3.5 การสอนเป็นทีม (Team Teaching) เป็นรูปแบบที่ครูมากกว่า 1 คนรวมกันสอนห้องเรียนเดียวกันในเนื้อหาเดียวกัน เป็นการสอนทั้งห้องเรียนแต่ไม่จำเป็นต้องสอนในเวลาเดียวกันหากมีครูสอนมากกว่า 1 คน ในเวลาเดียวกัน ครูอาจเดินไปรอบ ๆ ห้องและช่วยกันสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีปัญหาในการเรียนเนื้อหาวิชาจรรยา ชื่นเกษม, และกัลยา ชนะภักย์ (2558) ได้กำหนดลักษณะของการจัดการศึกษาเรียนรวม ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. มีปรัชญาที่ชัดเจนในการปรับให้เหมาะสมกับความแตกต่างของเด็ก ยอมรับว่าเด็กมีความต้องการพิเศษมีสิทธิเช่นเดียวกับเด็กทั่วไปในชุมชน ท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการสนับสนุนเพื่อให้เป็นไปตามปรัชญานี้
2. สื่อสารสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมแก่ผู้เกี่ยวข้อง ต้องสื่อสารนโยบายนี้ไปยังพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น มีกระบวนการที่มีประสิทธิภาพในการแนะผู้เกี่ยวข้องให้รับผิดชอบเด็กเหล่านี้ เป็นต้น
3. มีกระบวนการตรวจสอบติดตามผลที่เกิดขึ้นจากนโยบายและการปฏิบัติทุก ๆ ด้านที่เป็นผลกระทบต่อการตัดสินใจในการจัดการโรงเรียน หลักสูตร สถานที่ เวลาและทรัพยากรบุคคล
4. มีทีมงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม มีผู้เชี่ยวชาญอยู่ในคณะทำงาน มีการกำหนดครูให้เป็นผู้รับผิดชอบที่จะทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความสุข ครูเหล่านี้ควรพัฒนาการสอนและการประเมินการสอนโดยความร่วมมือจากครูทั่วไปและคณะทำงานที่สนับสนุน
5. มีระบบการติดต่อประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาเด็ก
6. มีการคัดแยกนักเรียนเพื่อที่จะทราบว่ามีความต้องการพิเศษประเภทใดบ้าง เพื่อจะได้จัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม
7. มีการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าชั้นเรียนอย่างเหมาะสม โรงเรียนควรจัดให้มีจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสมกับชั้นเรียน เพื่อให้มั่นใจว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้กระจายไปในชั้นเรียนต่าง ๆ ในโรงเรียน
8. มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างพอเพียงและสอดคล้องต่อการต้องการจำเป็นพิเศษของเด็ก
9. มีการกำหนดหน้าที่และเครือข่ายระหว่างคณะทำงานต่าง ๆ กับคณะทำงานสนับสนุนช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Student Assistance Team : SAT) อย่างชัดเจน
10. การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมต้องเป็น “โรงเรียนที่มีคุณภาพ” จากการศึกษาในเรื่องนี้มีนักวิชาการหลายคนกล่าวว่า โรงเรียนที่มีคุณภาพควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

10.1 บรรยากาศของโรงเรียนที่สร้างสรรค์ ได้แก่ มีความปลอดภัย มีระเบียบวินัย และมีสิ่งแวดล้อมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การเรียนการสอนของครูและนักเรียนเกิดความมั่นใจร่วมกันในความสามารถ ในการเรียนรู้ของนักเรียน

10.2 ภารกิจที่ชัดเจน ได้แก่ การกำหนดการเรียนการสอนและความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างคณะทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และกระบวนการวัดและประเมินผล

10.3 ภาวะผู้นำที่สร้างสรรค์ ได้แก่ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีความรับผิดชอบด้านการสอนและการสื่อสารเพื่อคุณภาพของโรงเรียน คณะครู พ่อ แม่และนักเรียน

10.4 ใช้กระบวนการตัดสินใจแบบประชาธิปไตย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของคณะทำงานและผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน

10.5 ครูมีความเชื่อต่อการเรียนรวมที่ถูกต้อง ได้แก่ ครูมีความเชื่อร่วมกันว่าเด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้และสามารถที่จะได้รับความสำเร็จในการเรียนตามหลักสูตร

10.6 ครูสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนด้วยวิธีที่ไม่แข็งและอ่อนเกินไป

10.7 ครูเป็นต้นแบบที่ดี ได้แก่ การตรงต่อเวลา สุขภาพ เห็นใจผู้อื่นและปฏิบัติต่อเด็กอย่างให้เกียรติ

10.8 มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ได้แก่ ชั้นเรียนและบริเวณโรงเรียนมีความดึงดูดใจนักเรียนและผลงานที่แสดงในชั้นเรียน

10.9 นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในการถามและตอบคำถาม

10.10 ครูสังเกตความก้าวหน้าของนักเรียนอยู่เสมอ ๆ มีข้อมูลความสำเร็จและความก้าวหน้าที่ได้ด้วยกระบวนการประเมินหลาย ๆ วิธี และแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนและพ่อแม่ด้วยวิธีที่สร้างสรรค์เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติของนักเรียนเป็นรายบุคคล และเพื่อปรับปรุงวิธีการสอนของครู

10.11 คุณภาพผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียนได้รับสิทธิโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกับนักเรียนทั่วไปและได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

10.12 มีกลยุทธ์การพัฒนาที่ต่อเนื่อง เช่น ครูมีโอกาที่จะได้รับการพัฒนาด้วยโครงการใหม่ เป็นต้น

10.13 จัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ให้พ่อแม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสนับสนุนในกิจกรรมโรงเรียน

Stubbs (2002) ได้อธิบายลักษณะของการจัดการเรียนร่วมไว้ ดังนี้

1. การเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นไปที่เด็กแต่ละคนมากกว่าการให้ความสำคัญกับระบบ เด็กถูกมองว่าเป็นผู้มีปัญหาและต้องเตรียมความพร้อมก่อนมากกว่าการเตรียมโรงเรียน
2. การจัดเรียนร่วมเป็นการนำเด็กเข้าเรียนในระบบการศึกษาปกติ ซึ่งอาจไม่ได้รับการดูแลเป็นรายบุคคล ทำให้เด็กถูกแบ่งแยกออกจากเพื่อน
3. มีเด็กบางจำนวนที่สอบตกซ้ำชั้นหรือออกกลางคัน เนื่องจากเด็กไม่สามารถเรียนในหลักสูตรปกติได้
4. การจัดเรียนร่วมมุ่งไปที่การสอนเด็กที่มีความบกพร่องเล็กน้อยและไม่เน้นการจัดการศึกษาเพื่อเด็กทุกคนอาจกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนร่วมมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบมีลักษณะแตกต่างกันไปแต่ละรูปแบบมีลักษณะเฉพาะ และมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป และอาจมีรูปแบบอื่น ที่มีได้จำกัดอยู่เพียง 8 รูปแบบที่กล่าวมานี้ อย่างไรก็ตามไม่มีรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่ดีที่สุดแต่ละรูปแบบเป็นทางเลือกที่คนพิจารณาสามารถเลือกเรียนได้ตามความต้องการจำเป็นที่เหมาะสมสำหรับคนพิการแต่ละคนในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น

6. แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวม

การพัฒนาแบบการจัดการศึกษาเรียนรวมในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีนโยบายให้บริการทางการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ จำเป็นต้องจัดการศึกษาในรูปแบบของการจัดการเรียนรวมเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา แม้ปัจจุบันจะมีการเปลี่ยนจากการเรียนร่วมมาเป็นการเรียนรวมแล้วแต่โรงเรียนส่วนใหญ่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังใช้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม เรียกว่า การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) และมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในรูปแบบอื่นมีรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework)

เบญจา ชลธาร์นนท์ (2546) ได้นำรูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมมาใช้ในประเทศไทย และพัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กปกติ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจุบันโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ซึ่งแนวทางการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท ได้แก่

6.1.1 นักเรียน (S : Student) เตรียมความพร้อมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่นที่มีความบกพร่องในด้านร่างกาย อารมณ์และสังคม และการช่วยเหลือทางวิชาการพิจารณา ให้ได้รับการช่วยเหลือหรือเตรียมความพร้อมทันทีที่พบความพิการ เพื่อพัฒนาศักยภาพทุกด้าน

6.1.2 สภาพแวดล้อม (E : Environment) ควรจัดให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment: LER) โรงเรียนควรพยายามให้เด็กได้เรียนในชั้นเรียนทั่วไปมากที่สุด โรงเรียนควรปรับสภาพแวดล้อมโดยใช้หลักวิชาการคือ พิจารณาถึงสภาพความบกพร่องของนักเรียนแต่ละประเภทบุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็กได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรอื่นในโรงเรียน ผู้บริหารจะเป็นผู้ที่สำคัญยิ่งในที่จะเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนร่วมในโรงเรียน

6.1.3 กิจกรรมการเรียนการสอน (A : Activities) กิจกรรมการเรียนการสอน คือ กิจกรรมภายในและภายนอกห้องเรียน เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่จะช่วยให้นักเรียนทุกคนทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนา ทั้งในด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งประกอบด้วย

1) การบริหารจัดการหลักสูตรควรมีการปรับหลักสูตรให้เหมาะสม จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) ซึ่งเป็นแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีความบกพร่องและมีการจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็น เช่น ทักษะการดำรงชีวิตทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก และต้องจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) ซึ่งเป็นแผนการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจงสำหรับคนนั้น ๆ ในวิชาหรือทักษะที่เป็นจุดอ่อน แผนการสอนเฉพาะบุคคลนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

2) การตรวจสอบทางการศึกษา (Educational Implementation) ในการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวกับนักเรียน ในด้านวิชาการ พฤติกรรมและร่างกาย รวมทั้งตัดสินใจเกี่ยวกับนักเรียนในเรื่องการส่งต่อ การคัดแยก การกำหนดประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษการวางแผนการสอน และการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน

3) เทคนิคการสอนโดยมีเทคนิคการสอนที่หลากหลายรูปแบบ คือ การวิเคราะห์งานการสอนโดยใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน

4) การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนในปัจจุบันใช้วิธีการทบทวนและปรับ IEP ปีละอย่างน้อย 2 ครั้ง

5) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกห้องเรียนและชุมชนอย่างเหมาะสม

6) การประกันคุณภาพทางโรงเรียนควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการจัดการเรียนรวมขึ้น

7) การรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียน โดยมีปฏิทินการรับ
อย่างชัดเจน

8) การจัดตารางเวลาให้บริการสอนเสริม และจัดให้มีการให้คำแนะนำ
คำปรึกษา

6.1.4 เครื่องมือ (T : Tools) หมายถึง สิ่งที่นำมาเป็นเครื่องมือในการบริหาร
จัดการเรียนรวมช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างมี
ประสิทธิภาพสูงสุด เป็นการช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ อันได้แก่ นโยบาย
วิสัยทัศน์พันธกิจ งบประมาณระบบการบริหารจัดการ กฎกระทรวง เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก
สื่อทางการศึกษา เช่น อุปกรณ์ สื่อสิ่งพิมพ์อักษรเบรลล์ หนังสือเสียงสำหรับเด็กตาบอด บริการต่าง ๆ
ที่ช่วยสนับสนุนการศึกษาของคนพิการแต่ละประเภท เช่น การเขียนและอ่านอักษรเบรลล์ การสอน
ภาษามือ การฝึกพูด รวมทั้งการสอนเสริมวิชาการต่าง ๆ ตำรา ความช่วยเหลืออื่น ๆ ทางการศึกษา
เช่น กิจกรรมบำบัดและกายภาพบำบัด การแก้ไขการพูด เป็นต้น

6.2 การเรียนร่วมแบบรวมพลัง (Collaborative Inclusion Model : CIM)

นางลักษณ์ วิรัชชัย (2544) ได้ทำการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก
พิการซึ่งครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม ที่สอดคล้องกับสาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยแนวคิดในการพัฒนารูปแบบได้มาจากการศึกษาสภาพและแนวโน้มการจัด
การศึกษาสำหรับเด็กพิการของประเทศไทยและต่างประเทศ ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัย
ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ และจากการวิจัยรายกรณีโครงการฟื้นฟูเด็กพิการ
โดยชุมชนมุสลิมเพื่อเด็กพิการ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปผลได้ ดังนี้

6.2.1 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในต่างประเทศมีแนวโน้มเป็นรูปแบบ
การเรียนรวมชั้นและรูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการฝึก
อาชีพ

6.2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของไทยกำหนด
ให้รัฐสนับสนุนทุกคนให้ได้รับสิทธิทางการศึกษาทุกรูปแบบ ปริมาณคนพิการที่ต้องจัดบริการ
การศึกษาจำนวนเพิ่มขึ้นมากและรัฐจำเป็นต้องจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

6.2.3 โครงการฯ มีวัตถุประสงค์ให้ความรู้ด้านการป้องกัน การบำบัดรักษาและ
การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานประกอบด้วย
โครงการย่อยรวม 12 โครงการ แต่ละโครงการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
บุคลิกภาพและความสามารถของหัวหน้าหน่วยฟื้นฟูเด็กพิการเป็นปัจจัยสำคัญทำให้โครงการประสบ
ความสำเร็จทำงานได้ตามเป้าหมาย ใช้งบประมาณไม่มากนักและได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี

6.2.4 รูปแบบการสอนที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรวม ได้แก่รูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแบบอิงครอบครัวและชุมชน รูปแบบการสอนตามบทบาทหน้าที่ รูปแบบการสอนเป็นรายบุคคล รูปแบบการทำงานเป็นทีม การร่วมมือร่วมใจและการให้คำปรึกษา

6.3 รูปแบบการเรียนรวมตามความต้องการและความเหมาะสม

ผดุง อารยะวิญญู และคณะ (2549) ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาโรงเรียนต้นแบบในการเรียนรวมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนต้นแบบที่ศึกษาสามารถเป็นโรงเรียนต้นแบบในการจัดการเรียนรวมระหว่างเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เป็นอย่างดี คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะให้นำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และโรงเรียนในสังกัดกระทรวงอื่นที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนเสนอแนะให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติที่จะทำให้การเรียนรวมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดรูปแบบการให้บริการ ตามสภาพความบกพร่องของนักเรียนและตามความพร้อมของโรงเรียน เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ถูกจัดให้อยู่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งโดยได้จัดรูปแบบการให้บริการ 3 รูปแบบ คือ

6.3.1 การเรียนรวมเต็มเวลา (Full Inclusion) โดยจัดให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ไม่มากเรียนกับเด็กปกติห้องละไม่เกิน 1 คน

6.3.2 การเรียนรวมบางเวลา (Partial Inclusion) โดยให้เรียนในห้องเสริมวิชาการ เรียกว่า Pull-Out Program เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะได้รับการจัดตารางเวลาให้เรียนในห้องเสริมวิชาการเฉพาะในวิชา ภาษาไทย และคณิตศาสตร์ วิชาอื่นเรียนกับเด็กปกติ

6.3.3 การเรียนรวมเต็มเวลาและมีครูผู้ช่วยคอยให้ความช่วยเหลือเด็กเรียกว่า Teachers Assistant Program ใช้กับเด็กที่มีความบกพร่องรุนแรง

6.4 รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม

สุภาพร ชินชัย (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ : กรณีศึกษาโรงเรียนเรียนรวมในจังหวัดเชียงใหม่ ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการในรูปแบบการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในโรงเรียนและชุมชน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียนปกตินักเรียนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครอบครัว และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยฝ่ายต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมตามขั้นตอนของการพัฒนาตั้งแต่

6.4.1 กำหนดปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรวมในโรงเรียน

6.4.2 กำหนดแนวทางและการวางแผนแก้ปัญหา

6.4.3 ปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดขึ้น ซึ่งมีการประเมินผลในระหว่างการดำเนินการตามแผนและการปรับเปลี่ยนแผนอย่างต่อเนื่อง

6.4.4 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งทางบวกและทางลบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการ นำกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาแบบมีส่วนร่วมโดยใช้เทคนิค (Future Search Conferences : F.S.C.) ซึ่งเป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นสำหรับพัฒนาการทำงานในองค์กรต่าง ๆ โดยดึงเอาบุคคลต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ต้องการพัฒนานั้นหรือผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholders) เข้ามาทำการประชุมร่วมกันเพื่อคิดวิเคราะห์ วางแผน ให้โอกาสบุคคลต่าง ๆ เหล่านั้นได้มีโอกาสที่จะแสดงออกถึงความคิดของตนเองอย่างที่ต้องการ จากนั้นร่วมกันวิเคราะห์ถึงความคิดของแต่ละบุคคลในการที่จะนำมาพัฒนาหรือแก้ไขปัญหขององค์กรอันจะนำไปสู่การปฏิบัติจริง โดยจะช่วยกันมองถึงปัญหาในอดีตที่ผ่านมาตรวจสอบสภาพความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นในปัจจุบัน แนวคิดที่จะแก้ไขหรือพัฒนาให้เกิดในอนาคต หาข้อสรุปในทางปฏิบัติ และในขั้นตอนสุดท้ายคือวางแผนงานเพื่อการปฏิบัติจริง ในทุก ๆ กิจกรรมที่ปฏิบัตินั้นจะมีการสรุปเป็นเอกสารอย่างชัดเจน เทคนิค F.S.C. นี้ก่อให้เกิดความร่วมมือกันของทุกฝ่าย ลักษณะการดำเนินการของโครงการเป็นลักษณะที่มีความต่อเนื่องเป็นวงจร ซึ่งในการประชุมจะเกิดโครงการที่ฝ่ายต่าง ๆ เห็นร่วมกันว่าจะส่งผลต่อการจัดการเรียนรวมให้พัฒนาดีขึ้นจากเดิมและเกิดความสำเร็จได้โดยอาจมีโครงการต่าง ๆ

6.5 การจัดการเรียนรวมแบบคละชั้น (Multilevel Inclusive Education)

กิ่งเพชร สงเสริม (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้นที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้นที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย หลักการจุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้น เป็นการจัดการเรียนการสอนที่นักเรียนระดับชั้น อายุ ความสามารถแตกต่างกันมาเรียนด้วยกันในชั้นเรียนปกติ เป็นวิธีที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความหลากหลายของนักเรียน ทำให้ช่วงของการเรียนรู้ ขึ้นพัฒนาการ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพประสบการณ์กว้างขึ้น ดังนั้นในห้องเรียนจึงไม่ใช่ห้องเรียนที่มีลักษณะเดียวเพื่อตอบสนองลักษณะใดลักษณะหนึ่งโดยเฉพาะ การจัดชั้นเรียนรวมแบบคละชั้นมีแนวทางการจัดดังนี้

6.5.1 โรงเรียนมีบทบาทในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง

6.5.2 ผู้เรียนแต่ละคนมีขั้นตอนการเรียนรู้ที่ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เด็กเรียนช้าและเด็กเก่งไม่ได้รับความกดดันในการเรียน

6.5.3 ปรับหลักสูตรและวิธีสอนที่ยืดหยุ่น นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากสถานการณ์

6.5.4 จัดแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความแตกต่างของแต่ละคน

6.5.5 มีวิธีสอนที่เหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน

6.5.6 นักเรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกัน วิธีสอนที่เหมาะสมคือวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Tutoring) การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) และการทำโครงการเป็นกลุ่ม (Group Projects)

6.5.7 ผู้เรียนได้รับการประเมินตามศักยภาพ ไม่เน้นวิธีการตัดเกรดเนื่องจากความสำเร็จของนักเรียนเกิดจากความพยายาม อุตสาหะ

6.5.8 มีการวางแผนหลักสูตร การประเมินผลและการบันทึกผลการสอนตามสภาพจริง

6.5.9 ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้สอนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบการเรียนการสอนสำหรับเหตุผลในการเลือกการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ อาจได้แก่

1) ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กตามความสามารถ บางคนเรียนรู้เร็วก็พัฒนาไปเร็วจบหลักสูตรเร็ว บางคนเรียนรู้ช้า อาจพัฒนาช้า และจบเนื้อหาในเวลาที่ยาวขึ้น เป็นการตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล

2) ตอบสนองต่อการจัดชั้นเรียน ที่มีจำนวนนักเรียนต่อชั้นค่อนข้างน้อย ทำให้ไม่สามารถจัดชั้นที่มีจำนวนนักเรียนตามมาตรฐานได้ ได้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก

3) ตอบสนองต่อการจัดชั้นเรียนที่มีการเรียน 2 ผลัด แต่ละผลัดมีจำนวนนักเรียนน้อย จึงจำเป็นต้องคละชั้น

กล่าวโดยสรุปแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมที่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ จะต้องมีการจัดตามรูปแบบการจัดการศึกษาเรียนรวม 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการเรียนรวม (โครงสร้าง SEAT) มีการดำเนินการตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านนักเรียน S - Students 2) ด้านสภาพแวดล้อม E - Environments 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน A - Activities และ 4) ด้านเครื่องมือ T - Tools

โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญในการบริหารจัดการเรียนรวม มีการส่งเสริม พัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้ปกครอง นักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการจัดการเรียนรวม มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศและให้บริการข้อมูลแก่โรงเรียนเครือข่าย มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการจัดการเรียนโดยการมีส่วนร่วมและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) จัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดการเรียนรวม จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรวมและดำเนินการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรนันท์ อิงภู (2555) ที่ได้กำหนดกรอบแนวคิดวิจัย คือ การพัฒนาบุคลากร การจัดอาคารสถานที่และพัฒนาสภาพแวดล้อม การใช้ทรัพยากรร่วมกัน การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน การนิเทศ ติดตามและประเมินผล

2. ด้านการเรียนการสอน มีการวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนเป็นรายคน มีการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) จัดทำ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พิการนอกจากนั้นแล้ว ควรมีคณะกรรมการจัดการเรียนรวมประจำโรงเรียน เพื่อกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนรวม สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งได้เล็งเห็น ความสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต โดยส่งเสริมและจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อให้เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ทั้งถึง และเสมอภาค โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในทุกระดับ ทุกระบบและทุกประเภทความพิการ เพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยจัดประชุมสัมมนาผู้รับผิดชอบในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและศูนย์การศึกษาพิเศษขึ้น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในนโยบาย และแนวทางปฏิบัติงานก่อนที่จะนำไปดำเนินงานในทุกพื้นที่ รวมทั้งพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนที่จัดการศึกษาเรียนรวมในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ นักเรียนพิการได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิต ทักษะการดำรงชีวิต ทักษะทางสังคมและทักษะทางวิชาการ ตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP : Individualized Education Program) ขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนพิการได้อย่างทั่วถึง ครอบคลุมทุกพื้นที่ ตามเป้าหมายของรัฐบาลที่ตั้งไว้

3. ด้านการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนพิการเรียนรวม โดยให้ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคัดแยก คัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคลและมีการประเมินศักยภาพผู้เรียนพิการก่อนการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล มีการจัดการเรียนการสอน จัดสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนพิการได้เรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติตามศักยภาพและเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยการสร้างความคิดเชิงบวกและลดช่องว่างให้ผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงควมมีคุณภาพตามคุณลักษณะตามและมีพฤติกรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับบทความวิจัยของวิมลธรรมา นันตะสุข ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรวมโรงเรียนแจ้งห่มวิทยา โดยใช้รูปแบบ “FOR U Model” ผลการศึกษา พบว่า การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรวม “FOR U Model” ภายใต “เพื่อน โอกาส สัมพันธภาพและความเข้าใจ” ทำให้เกิดความเข้าใจและมีหลักในการดูแลช่วยเหลือเด็กพิเศษมากขึ้น มีแนวทางในการดูแลนักเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันพร้อมให้นักเรียนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนักเรียนเรียนรวมมากขึ้น

4. การเรียนร่วมแบบรวมพลัง การจัดการเรียนรวมให้ประสบผลสำเร็จนั้นจำเป็นจะต้องมีการร่วมพลังจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กพิการได้รับการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพอันจะนำไปสู่ความเป็นอิสระในตนเองไม่เป็นภาระของสังคมต่อไป สอดคล้องกับ สุภาพร ชินชัย (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ : กรณีศึกษา

โรงเรียนเรียนรวมในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมเป็นการพัฒนาวิธีการที่มีความเหมาะสม สามารถแก้ไขปัญหาได้จริง ตรงตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง สนับสนุนให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรวมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย มีการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและเทคนิค F.S.C สามารถสนับสนุนส่งเสริมให้ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การค้นหาปัญหาและความต้องการ การกำหนดแนวทางและวางแผนในการแก้ปัญหา การลงมือปฏิบัติและการประเมินผล ทำให้ฝ่ายต่าง ๆ เกิดการเรียนรู้จากการกระทำด้วยตนเอง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรวมในชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืนและได้รูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนกรณีศึกษา คือ APACP Mode

กิจกรรมเสริมหลักสูตร

1. ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร (Extra-curricular Activities) มีการเรียกชื่อที่ต่างกันอย่างออกไปทั้งชื่อที่ใช้เรียกกันในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เช่น กิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra Class Activities) กิจกรรมพัฒนาการ (Developmental Activities) กิจกรรมผู้เรียน (Student Activities) กิจกรรมนอกห้องเรียน (Out of Class Activities) ถึงแม้จะเรียกชื่อต่างกันแต่เมื่อพิจารณาถึงเป้าหมายของกิจกรรมดังกล่าวล้วนเป็นกิจกรรมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นักการศึกษาได้ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้

ไพโรโรจน์ นาคะสุวรรณ, และวันนอร์ มะทา (2538) ได้ให้ความหมายว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อสนับสนุนสนองความสนใจ และส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนนอกเหนือจากหลักสูตรปกติ

ชูศักดิ์ วรณกุล (2538) ให้ความหมายว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นนอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติ ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน โดยมุ่งเน้นและสนับสนุนให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ชีวิตและปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข และส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการในทุกด้านอย่างสมบูรณ์

ประภาพรณ สุวรรณสุข (2539) ให้ความหมายว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมในโรงเรียนประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อนักเรียน จัดขึ้นนอกเหนือไปจากกิจกรรมในหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นนอกเหนือไปจากการเรียนในห้องเรียน และส่งเสริมประสบการณ์ให้กว้างขึ้น

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2545) ให้ความหมายว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นการกระทำเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่จัดขึ้นนอกเวลาเรียนตามปกติของชั้นเรียน โดยผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเองและมีครูเป็นผู้ดูแลให้คำแนะนำปรึกษา เป็นไปเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ในการเรียนตามหลักสูตรให้กว้างยิ่งขึ้น สนองความสนใจและความถนัดพัฒนาความสามารถพิเศษ ส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพ และช่วยฝึกอุปนิสัยของผู้เรียน

จากความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรพอสรุปได้ว่า เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับนักเรียนในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ความถนัด บุคลิกภาพหรืออุปนิสัย ทั้งนี้ต้องเน้นให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจและร่วมทำกิจกรรมอย่างอิสระ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดว่า “กิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาค” หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นโดยใช้เทคนิค วิธีการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียน เน้นให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมเรียนรู้นอกเหนือจากการเรียนตามปกติ ด้วยความสมัครใจและทำกิจกรรมอย่างอิสระ

2. องค์ประกอบของกิจกรรมเสริมหลักสูตร การสร้างกิจกรรมเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สร้างจะต้องศึกษาองค์ประกอบของกิจกรรมเพื่อนำมากำหนดองค์ประกอบของกิจกรรมที่สร้างขึ้น ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของแนวการจัดกิจกรรมว่าประกอบด้วยส่วนสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2541) กล่าวว่า แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน คือ คู่มือหรือแนวการจัดกิจกรรม บัตรงาน แบบทดสอบความก้าวหน้าของนักเรียน สื่อการเรียนต่าง ๆ

1. คู่มือหรือแนวการจัดกิจกรรม เป็นคู่มือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนได้ศึกษาและปฏิบัติตามเพื่อให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพอาจ ประกอบด้วย แผนการสอน สิ่งที่ต้องเตรียมก่อนการสอน บทบาทของนักเรียน การจัดชั้นเรียน

2. บัตรงาน เป็นบัตรคำสั่งว่าจะให้นักเรียนปฏิบัติอะไรบ้าง โดยระบุกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนการเรียน

3. แบบทดสอบความก้าวหน้าของนักเรียน เป็นแบบทดสอบที่ใช้สำหรับตรวจสอบว่าหลังจากการเรียนการสอนด้วยแนวการจัดกิจกรรมจบแล้ว นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้หรือไม่

4. สื่อการเรียนต่าง ๆ เป็นสื่อสำหรับนักเรียนได้ศึกษามีหลายชนิดประกอบกันอาจเป็นประเภทสิ่งพิมพ์ เช่น บทความ เนื้อหาเฉพาะเรื่อง จุลสาร บทเรียน โปรแกรม หรือประเภทไฮเทคที่ทันสมัย เช่น รูปภาพ แผนภูมิต่าง ๆ เทปบันทึกเสียง สไลด์ เป็นต้น

วิชาภรณ์ เจริญสุข (2547 อ้างถึงใน พุทธิ มาเนตร, 2553) กล่าวว่า องค์ประกอบของแนวการจัดกิจกรรม มีดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม
2. คำชี้แจงการจัดกิจกรรม
3. จุดประสงค์ของกิจกรรม
4. เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม
5. สื่อ อุปกรณ์ สำหรับการจัดกิจกรรม
6. เนื้อหาสาระของการจัดกิจกรรม
7. การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
8. การประเมินผลการจัดกิจกรรม

จากการศึกษาองค์ประกอบของแนวการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร สรุปว่า มีองค์ประกอบ ดังนี้ ชื่อกิจกรรม, คำชี้แจง, แนวคิด, วัตถุประสงค์, เวลาที่ใช้, สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้, เนื้อหา, กิจกรรมการเรียนรู้, ภาระงานหรือชิ้นงาน และการประเมินผล

3. ความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมเสริมหลักสูตรนับว่ามีความสำคัญและจำเป็นมากในปัจจุบัน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนอย่างเดียวไม่เพียงพอกับการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้ในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้นกิจกรรมเสริมหลักสูตรจึงมีส่วนสำคัญต่อการเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างสมบูรณ์และเป็นแนวทางที่จะช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ดังที่มื่อนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ ดังนี้

ชูศักดิ์ วรณกุล (2538) ได้ให้แนวคิดถึงความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างชีวิตในโรงเรียนกับชีวิตจริง เป็นสนามให้ผู้เรียนทดลองใช้ความรู้และประสบการณ์จากการเรียนให้เป็นประโยชน์ในชีวิตจริง ช่วยขจัดข้อเสียเปรียบของระบบโรงเรียนในเรื่องเวลา สถานที่ และบุคลากร ทำให้การทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งสรุปความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้

1. กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยพัฒนานักเรียนแต่ละคนตามศักยภาพ กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้รู้จักตนเองว่ามีความถนัดและความสามารถในด้านใด และจะใช้ความสามารถนั้นสร้างสรรค์ตนเองและสังคมอย่างไร ศักยภาพของนักเรียนจะปรากฏและพัฒนาได้เมื่อทำกิจกรรมที่ตรงกับความถนัดและความสามารถของตนเอง ด้วยความพอใจ
2. กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยพัฒนาสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมของนักเรียนหมายถึงสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยบุคคล อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์

กฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม แต่สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนอยู่ในขอบเขตที่แคบกว่าสิ่งแวดล้อมภายนอกโรงเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะช่วยพัฒนาสิ่งแวดล้อมของนักเรียน เมื่อสิ่งแวดล้อมกว้างขวางขึ้นโอกาสที่ตัวบุคคลจะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมย่อมมีความหมายมากขึ้นทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง

3. กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยพัฒนาปฏิสัมพันธ์ ประสบการณ์เป็นผลที่ตัวบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่พึงประสงค์ สภาพของห้องเรียนปกติอาจสร้างความพอใจและประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้ในระดับหนึ่ง แต่กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะช่วยเพิ่มเติมให้ดีขึ้นได้ เพราะผู้เรียนสามารถเลือกที่ทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเองและสิ่งแวดล้อมได้ขยายขอบเขตให้กว้างขึ้น ทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2540) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ กิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันในสังคมด้วยความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกันและการให้ความร่วมมือเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาต่าง ๆ การส่งเสริมให้เด็กทำงานร่วมกันตั้งแต่อยู่ในโรงเรียนเป็นการช่วยฝึกฝนประชาธิปไตยให้แก่เด็ก เมื่อเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ดีด้วยดี เพราะผลจากประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับเมื่อตอนที่อยู่ในห้องเรียน

2. ช่วยเสริมสร้างความเป็นพลเมืองการทำงานร่วมกัน ช่วยฝึกนิสัยที่ดีให้เกิดกับนักเรียน เช่น การเสียสละเพื่อหมู่คณะ รู้จักการสร้างความสัมพันธ์ต่อผู้อื่น สร้างความเป็นพลเมืองที่ดีให้รู้จักร่วมมือกับสังคม

3. ส่งเสริมลักษณะผู้นำ การที่นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ก็จะต้องแสดงความสามารถของตนเองออกมา นักเรียนคนใดมีความสามารถทางใดก็ไปทำงานในเส้นทางที่ตนเองถนัด ใครเก่งก็มักจะได้รับยกย่องให้เป็นผู้นำ

4. ช่วยให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การที่นักเรียนได้ทำงานที่ตนสนใจและถนัด จะช่วยให้นักเรียนหันมาสนใจทำงานมากกว่าการไปเที่ยวเตร่ การรู้จักให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เขาสนใจ จะเป็นการหาทางออกที่ดีให้แก่เด็กนักเรียน เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ หางานอดิเรกทำแทนการใช้เวลาว่างไปในทางที่ผิด

5. กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยชี้ให้เห็นว่านักเรียนมีความถนัดและความสามารถในอาชีพด้านใด ถ้าได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องก็อาจจะออกไปทำอาชีพนั้นได้

6. ช่วยสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็กนักเรียนโดยการที่นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน รู้จักแบ่งหน้าที่การทำงานร่วมกัน รู้จักประสานงานกัน

ประกอบ ประพันธ์วิทยา (2542) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตร ว่ามีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องจัดให้แก่นักเรียน เนื่องด้วยปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การปรับตัวของนักเรียนและการจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนเพื่อให้มีโอกาสสัมผัสกับสถานการณ์จริงและรับประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง จึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง เพราะในการดำรงชีวิตประจำวันของนักเรียนนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับการทำงานด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องขึ้นอยู่กับปรับตัว การแก้ปัญหา การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยด้วยตนเอง โดยอาศัยประสบการณ์และทักษะเป็นเครื่องมือ

สมภพ เจริญขุนทด (2542) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. เพื่อสนองความต้องการด้านจิตวิทยา นักเรียนระดับต่าง ๆ เป็นวัยที่ต้องการได้รับการยอมรับและต้องการรวมกลุ่ม ทฤษฎีลำดับขั้นตามความต้องการของมาสโลว์ชี้ให้เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมจะทำให้เกิดความอบอุ่น ความเชื่อมั่นในตนเองและประสบความสำเร็จ
2. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจะทำให้นักเรียนได้ค้นพบความสามารถของตนเอง ผลการศึกษาของเพียเจต์แสดงให้เห็นชัดว่าการเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้น เด็กต้องมีโอกาสได้กระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง การได้รับประสบการณ์ตรงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาสติปัญญา
3. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จะทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ดังผลการศึกษาของสกินเนอร์ที่แสดงให้เห็นว่าการกระทำใดที่ได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มให้เกิดการกระทำนั้นอีก
4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจะทำให้นักเรียนรู้สึกถึงการใช้เวลาว่าง ให้มีคุณค่าและเกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม
5. เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนด้วยกันเอง กิจกรรมที่ได้ทำงานร่วมกันใช้ความคิดร่วมกันเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น
6. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นการพัฒนาความเป็นผู้นำทั้ง ทางตรงและทางอ้อม เพราะเด็กจะได้มีโอกาสจัดการงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีโอกาสเลือกและประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งจะมีลักษณะเป็นสังคมประชาธิปไตย

จากแนวคิดที่ได้นำเสนอในข้างต้น จะเห็นได้ว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษา เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ กระตุ้นให้เกิดบรรยากาศการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

4. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียน ได้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ สร้างองค์ความรู้จากการเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ

ชีวิตประจำวัน และมีการคิดค้นหรือประดิษฐ์นวัตกรรม ชี้นำงาน เพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น ซึ่งมีแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

ทฤษฎีสรณนิยม (Constructivist Theory) เป็นทฤษฎีที่อธิบายและค้นหาว่า มนุษย์ เกิดการเรียนรู้และสร้างความรู้ได้อย่างไร (Fosnot, 1996) ทฤษฎีนี้เป็นแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนา การศึกษาในหลายด้าน เช่น การพัฒนาหลักสูตรการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์และอิทธิพลต่อการจัด การเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยมีรากฐานมาจากปรัชญาและจิตวิทยาการศึกษา หลากหลาย สำหรับด้านปรัชญาการศึกษานั้น ทฤษฎีนี้มีแนวคิดสอดคล้องกับปรัชญาในกลุ่มปฏิบัติ นิยม (Pragmatism) ที่เสนอโดย วิลเลียม เจมส์ (William James) และจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) โดย เจมส์ (James, 1975) มีความเห็นว่า ความรู้คือความสามารถของบุคคลในการปรับประสบการณ์เก่า หรือความเชื่อเดิมที่มีอยู่ให้เข้ากับประสบการณ์ใหม่ด้วยกระบวนการพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ และ มีความสมเหตุสมผล (Process of Vindication and Validation) เพื่อลดความขัดแย้งระหว่าง ความคิดของประสบการณ์เก่าและประสบการณ์ใหม่ ซึ่งแนวคิดตามปรัชญาปฏิบัติการนิยมยอมรับ ประสบการณ์และข้อเท็จจริงที่ได้รับผ่านประสาทสัมผัสแต่ไม่ถือเอาประสาทสัมผัสเพียงอย่างเดียว เป็นบ่อเกิดของความรู้ และไม่ใช่ว่าประสบการณ์ทุกประสบการณ์จะเป็นความรู้ ความรู้จะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อมีการไตร่ตรองเกี่ยวกับประสบการณ์นั้น (Dewey, 1929) ส่วนรากฐานทางจิตวิทยามาจาก ความเชื่อพื้นฐานที่แตกต่างกันในการสร้างความรู้ของนักจิตวิทยา 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพุทธินิยม (Cognitive Constructivism) ซึ่งมี เพียเจต์ (Piaget, 1986) เป็นนักจิตวิทยาที่มีความสำคัญของกลุ่มนี้ และกลุ่มที่เน้นบริบททางสังคม (Social Constructivism) จากทฤษฎีพัฒนาการเชาวันปัญญาของ ไวกอทสกี (Vygotsky) โดยแนวคิดในกลุ่มพุทธินิยมนั้น เพียเจต์ อธิบายว่า พัฒนาการทางเชาวัน ปัญญาของบุคคลมีการปรับ โดยใช้กลไกพื้นฐาน 2 อย่าง คือ กระบวนการดูดซึมเข้าสู่โครงสร้าง (Assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) (Sutherland, 1992) พัฒนาการเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับและซึมซับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้ หรือโครงสร้างทางปัญญาเดิมที่มีอยู่หากข้อมูลนั้นไม่สัมพันธ์กับโครงสร้างเดิมจะเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น บุคคลจะพยายามปรับให้อยู่ในสภาวะสมดุลโดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญาการนำ ทฤษฎีสรณนิยมในกลุ่มพุทธิพิสัยไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีหลัก สำคัญอยู่ 2 ประการ ได้แก่

1. การเรียนเป็นกระบวนการที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ (Learning is Active Process) ประสบการณ์ตรงและค้นหาวิธีการแก้ปัญหาเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดูดซึม ข้อมูลและการปรับ โครงสร้างทางปัญญา

2. การเรียนรู้เป็นองค์รวม เน้นสภาพจริง และสิ่งที่เป็นจริง (Learning Should be Whole, Authentic, and Real) ส่วนไวโกทสกี (Vygotsky, 1977) ให้ความสำคัญกับบริบททาง สังคมและวัฒนธรรม เขาอธิบายว่ามนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด ทั้งสิ่งแวดล้อม

ทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม ดังนั้นสถาบันทางสังคมตั้งแต่ สถาบันครอบครัว บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง เพื่อน ครูต่างก็มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเขาวรรณปัญญาของบุคคล ผ่านการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิดซึ่งกัน และกันโดยมีภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญของการคิดและการพัฒนาเขาวรรณปัญญาขั้นสูง ส่วนการวัดพัฒนาการทางเขาวรรณปัญญานั้น เขาอธิบายว่าเด็กทุกคนมีระดับพัฒนาการทางเขาวรรณปัญญาที่ตนเป็นอยู่และมีระดับพัฒนาการที่ตนมีศักยภาพจะไปให้ถึงได้ โดยช่วงห่างระหว่างระดับที่เด็กเป็นอยู่ในปัจจุบันกับระดับที่เด็กสามารถจะพัฒนาไปถึงได้ เรียกว่า “Zone of Proximal Development (ZPD)” ซึ่งช่วงห่างนี้จะมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล เด็กบางคนอาจเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง แต่บางคนต้องได้รับการช่วยเหลือจากครู (Scaffolding) เพื่อให้เขาสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น ดังนั้นการที่ครูรู้พื้นฐานความรู้หรือประสบการณ์เดิมของนักเรียนก่อนจัดการเรียนการสอนจึงเป็นเรื่องสำคัญ

ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างของ ระดับพัฒนาการที่เด็กมีอยู่กับการพัฒนาการที่เขาสามารถไปได้ถึงนั้นส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนจากเดิมซึ่งเคยมีลักษณะเป็นเส้นตรง (Linear) ไปอยู่ในลักษณะที่เหลื่อมกันโดยการจัดการเรียนการสอนจะต้องนำหน้าระดับพัฒนาการเสมอ

ดังนั้น ลักษณะการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีสรณินิยมจึงเน้นไปที่องค์ประกอบ 4 ประการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ได้แก่

1. กระบวนการเรียนรู้เป็นของนักเรียนและเน้นความสำคัญของความรู้เดิม
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้แสดงความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
3. นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง แสวงหาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองจนพบความรู้ และรู้จักสิ่งที่ค้นพบได้เรียนรู้ วิเคราะห์ ศึกษา ค้นคว้าจนถึงรู้แจ้ง
4. นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการกลุ่มอันเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

จากแนวคิดของทฤษฎีสรณินิยมที่กล่าวมาทำให้ครูซึ่งเป็นกุญแจสำคัญของการจัดการเรียนรู้จำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแนวคิดและเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเอง จากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และเป็นผู้ควบคุมชั้นเรียนไปเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการช่วยให้นักเรียนเกิดการประมวลข้อมูล ความคิด ผ่านการเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยใช้คำถามปลายเปิด กระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับครูและเพื่อนร่วมชั้นเรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันโดยครูไม่เร่งรัดเวลาในการได้คำตอบมากจนเกินไป เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการไตร่ตรองและสร้างความสัมพันธ์ของความคิดนั้น ๆ (Gore, 2001) การถามคำถามและอภิปรายร่วมกันนี้ทำให้ครูได้ทราบถึงพื้นฐานประสบการณ์เดิมของนักเรียนอันเป็นหลักฐานสำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้ ซึ่งจะ

ประโยชน์ในการวางแผนการสอนในลำดับต่อไป และสามารถกระตุ้น ความสนใจให้กับนักเรียน ในการเรียนรู้หัวข้อนั้น ๆ (Tobin, 1993) นอกจากครูต้องเป็นผู้ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือ เมื่อนักเรียนทำผิดพลาดหรือเกิดปัญหาในการเรียนรู้ เป็นผู้กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน และเปิดใจยอมรับว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และพร้อมที่จะเป็นต้นแบบของคุณลักษณะของการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้นักเรียน

สำหรับบทบาทของนักเรียนตามทฤษฎีสรคินิยม นักเรียนจะเปลี่ยนบทบาท จากการเป็นผู้รับข้อมูลความรู้จากครูมาเป็นผู้ที่สร้างข้อมูลจากการประมวลข้อมูลใหม่เข้ากับข้อมูลเก่า ผ่านกระบวนการคิดซึมและปรับโครงสร้างทางปัญญาด้วยตนเอง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากการลงมือ ปฏิบัติด้วยตนเองผ่านกระบวนการกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดโต้แย้งจนเกิดเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ทฤษฎีสรคินิยมนั้นเป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจากตัวของ นักเรียน ซึ่งความรู้ที่นั้นเกิดจากกระบวนการคิดซึมประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม หรือการมีปฏิสัมพันธ์ทาง สังคมที่ขัดแย้งกับประสบการณ์เดิมทำให้เกิดความไม่สมดุลทางปัญญาส่งผลให้นักเรียนเชื่อมโยง ความรู้เดิมกับความรู้ใหม่จนเกิดการปรับขยายโครงสร้างทางปัญญา ซึ่งนำไปสู่การสร้างความรู้ได้ ด้วยตนเองของนักเรียน ตลอดจนวิธีการจัดการ เรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นหาความหมาย ของประสบการณ์เหล่านั้นด้วยตนเอง ผ่านการอภิปรายโดยใช้กระบวนการกลุ่มโดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อฝึกให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติและทำกิจกรรมด้วยตนเองจนเกิดการเรียนรู้

5. การออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมเสริมหลักสูตร มีลักษณะเป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Integration) หรือบูรณาการข้ามสาขาวิชา (Transdisciplinary Integration) เป็นการออกแบบ กิจกรรมที่ใช้หัวเรื่อง (Theme) เป็นแกนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียน ดังนั้น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว จึงต้องใช้รูปแบบการเรียนรู้ ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับวัย วุฒิภาวะ และความสนใจของนักเรียนตลอดจนบริบทของ สถานศึกษาในด้านความพร้อมของสื่อและแหล่งเรียนรู้ ซึ่งนักการศึกษาได้เสนอขั้นตอนเกี่ยวกับการ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้หัวเรื่องเป็นแกน ดังนี้

5.1 การเลือกและจัดระบบหัวเรื่อง (Selecting an Organizing Theme) หัวข้อ ที่เลือกมานั้นอาจเป็นปัญหา เหตุการณ์ หรือประเด็นที่สอดคล้องกับชุมชน ชีวิตประจำวันและ ความสนใจของนักเรียนหรือสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ โดยหัวเรื่องนั้นต้องไม่กว้างหรือ แคบจนเกินไป กล่าวคือ ต้องมีขอบข่ายกว้างพอที่จะนำเนื้อหาของรายวิชาต่าง ๆ เข้ามาบูรณาการ ในหัวข้อเรื่องนั้น ๆ ได้ เมื่อได้หัวข้อเรื่องแล้ว ครูผู้สอนในแต่ละรายวิชา และนักเรียนระดมสมอง ร่วมกันเพื่อคิดเนื้อหาหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องนั้น ๆ แล้วนำมาเขียนแสดงในรูปของวงล้อ ความคิด (Concept Wheel) (Clayton, 2010; Jacobs, 1997; Meinbach, & Rothlein, 2000)

5.2 การตั้งคำถามสำคัญ (Establishing Essential Questions) ขั้นตอนนี้ เป็นหัวใจสำคัญของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ (Jacobs, 1997; Clayton, 2010) เนื่องจากคำถามสำคัญ จะช่วยให้ผู้สอนมองเห็นภาพรวมและแนวทางในการกำหนด ขอบข่ายและลำดับของเนื้อหา สื่อที่ต้องใช้ตลอดจนทักษะและโครงสร้างของกิจกรรมที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ภายใต้หัวเรื่อง และเวลาที่กำหนดทำให้สามารถแก้ปัญหาในเรื่องของน้ำหนักและความสำคัญของเนื้อหาที่สอน ในหลักสูตรได้ ซึ่งหลักในการตั้งคำถามสำคัญ คือ ตั้งเป็นคำถามปลายเปิดที่มีได้ให้คำตอบเพียง “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” เท่านั้น (Krajcik, n.d.) นักเรียนสามารถทำความเข้าใจกับคำถามนั้นได้ โดยตั้งให้ครอบคลุมความคิดรวบยอด ให้หัวเรื่องย่อยหนึ่ง ๆ ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ สอดคล้องกับชีวิต ของนักเรียนหลีกเลี่ยงการใช้คำถามที่มีความหมายซ้ำกัน จำนวนคำถามที่ตั้งขึ้นควร เหมาะสมกับ เวลาที่กำหนดนอกจากนี้ชุดของคำถามที่ตั้งขึ้นควรเป็นเหตุเป็นผลต่อเนื่องร้อยเรียงซึ่งกันและกัน (Jacobs, 1997) หลังจากตั้งคำถามสำคัญเรียบร้อยแล้ว ครูอาจแยกคำถามสำคัญแต่ละข้อออกเป็น คำถามย่อย (Key Questions) เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรม ทักษะ และช่วยให้การกำหนด วิธีการประเมินผลทำได้ง่ายขึ้น จากนั้นในขั้นตอนสุดท้าย คณะครูร่วมกันพิจารณาอีกครั้งว่าคำถาม ที่ตั้งขึ้นนั้นทำให้นักเรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ได้จริงหรือไม่ หากนักเรียนไม่สามารถบรรลุ จุดประสงค์ได้อาจต้องมีการปรับปรุงคำถามเหล่านั้นอีกครั้ง (Clayton, 2010)

5.3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนำไปใช้ในชั้นเรียน (Designing Activities for Implementation) ในขั้นตอนนี้เป็นการนำคำถามสำคัญที่ตั้งขึ้นจากขั้นตอนที่ 2 มาใช้ ในการออกแบบกิจกรรม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งวิธีการประเมินผล ซึ่งหลักในการออกแบบ กิจกรรมสำหรับหลักสูตรบูรณาการไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนที่จะนำไปปรับใช้ ให้เหมาะสมกับนักเรียน แต่หลักในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี คือ กิจกรรมนั้นต้องกระตุ้น ให้นักเรียนเป็นนักคิดทั้งคิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดสร้างสรรค์ (Jacobs, 1997) เน้นกิจกรรมที่เปิด โอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกการทำงานร่วมกันเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Hands-on, Minds-on Activities) มีการบูรณาการเนื้อหาต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมโดยใส่ทักษะ ทางภาษาอย่างน้อยหนึ่งทักษะและออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจ ของนักเรียน สำหรับวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่สอดคล้องกับ แนวคิดตามทฤษฎีสรคินิยม และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-based Instruction) ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีการบูรณาการกิจกรรมที่หลากหลายเข้าด้วยกัน โดยให้นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งส่วน ใหญ่เป็นการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงข้อมูลใหม่เข้ากับสิ่งที่ได้ เรียนไปแล้วและประยุกต์ใช้ความรู้กับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งการจัด กิจกรรมที่ใช้กิจกรรมเป็นฐานนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น การสอนโดยใช้โครงงาน วิธีการเรียนรู้แบบ

ร่วมมือ การอภิปราย การทัศนศึกษานอกสถานที่ การทดลอง การใช้สถานการณ์จำลอง การแสดงบทบาทสมมติ การเรียนรู้โดยใช้เส้นทางเล่าเรื่อง (Storyline Method) หรือเกมส์ต่าง ๆ การเลือกรูปแบบใดนั้น ครูต้องพิจารณาเลือกใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา สื่อ แหล่งเรียนรู้ ตลอดจนวัยและความสนใจของนักเรียน

5.4 การเลือกสื่อ แหล่งเรียนรู้ และการประเมินผลการสอนโดยใช้หัวเรื่องเป็นแกนสามารถใช้สื่อได้อย่างหลากหลาย ทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อ ทัศนศิลป์ สื่อเทคโนโลยี สถานประกอบการ บุคลากรหรือผู้เชี่ยวชาญในชุมชน (Meinbach; Fredericks; & Rothein, 2000) สำหรับสื่อและแหล่งเรียนรู้ควรเป็นสื่อที่มีอยู่และหาได้ง่ายในท้องถิ่น สอดรับกับคำถามสำคัญที่ตั้งขึ้น รวมทั้งการประเมินผลควรใช้วิธีการที่หลากหลายที่สามารถประเมินผลความก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับกิจกรรมที่ใช้และควรประเมินผลไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบของการประเมินผลตามสภาพจริงมีหลายวิธี เช่น การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) การสังเกต การสัมภาษณ์

จากการศึกษาหลักการแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้น จึงสรุปว่า แนวการจัดกิจกรรมเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สำคัญในการนำมาเสริมสร้างและพัฒนาให้นักเรียนในแต่ละด้านตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาเนื่องจากนักเรียนสามารถเรียนรู้และทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแต่ละกิจกรรมประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม หัวข้อเนื้อหา แนวคิด วัตถุประสงค์ กิจกรรมหรือวิธีดำเนินการ ภาระงานหรือชิ้นงาน สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ ระยะเวลาในการทำกิจกรรม การวัดผล/ประเมินผล ซึ่งกำหนดไว้ชัดเจน การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงพัฒนาแนวการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาค เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

สมรรถนะ (Competencies)

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (2564) ระบุว่า สมรรถนะ เป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง สมรรถนะแสดงออกทางพฤติกรรม การปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, และพรทิพย์ แข็งขัน, 2551) สมรรถนะ หมายถึง บุคลิกหรือลักษณะที่ทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถสร้างผลงานการปฏิบัติงานที่ดี ตามเกณฑ์ที่กำหนดและสามารถปฏิบัติงานในความรับผิดชอบได้ดีกว่าผู้อื่น

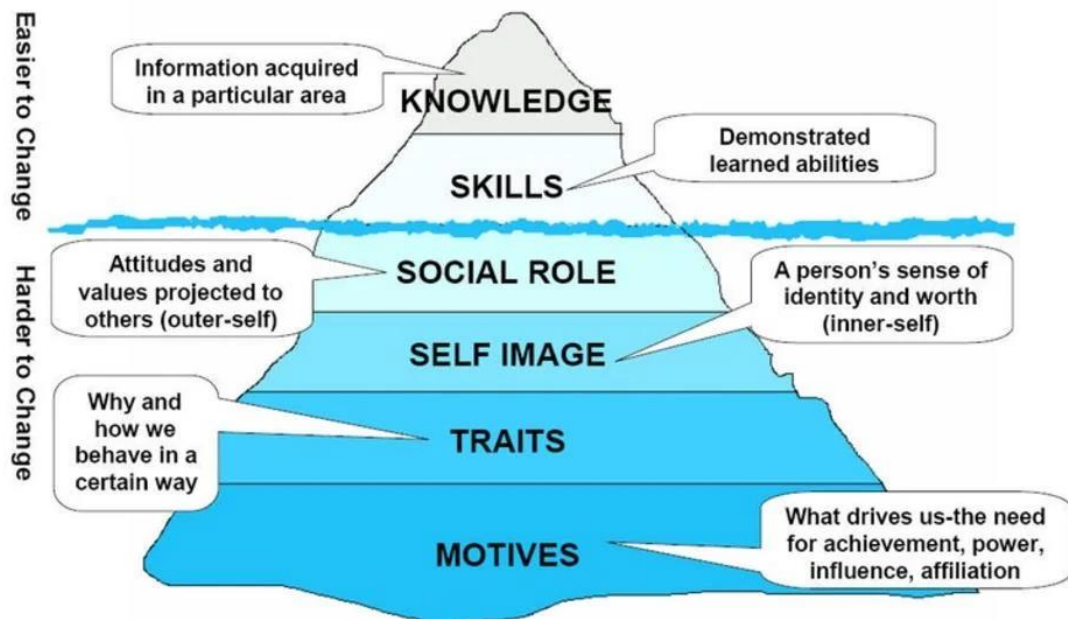
McClelland (1973) สมรรถนะ เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการทำงานที่ดีกว่าเชาว์ปัญญา (Intelligence) ที่จะเห็นได้ว่าผู้เรียนที่เก่งอาจไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานเสมอไปแต่ผู้ที่ทำงานเก่งมักประสบความสำเร็จสูงในการทำงาน เนื่องจากสามารถประยุกต์ใช้หลักการ วิธีการ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในงานที่ทำงาน

1. หลักฐานสมรรถนะ

(ร่าง) หลักฐานสมรรถนะ, 2564) การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน รวมถึงสภาพการแข่งขันอย่างรุนแรงทำให้องค์กรทุกแห่งต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่สูงขึ้น อุตสาหกรรมหลายแห่งกำลังเผชิญภาวะ Digital Disruption หรือการพลิกผันทางดิจิทัล ที่ทำให้อนาคตทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ เปลี่ยนแปลงรูปแบบ วิธีการ รวมถึงพฤติกรรมของคนในสังคมไปอย่างฉับพลัน ทั้งทางธุรกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันต้องการพัฒนา มนุษย์ที่อุดมไปด้วยความรู้ ทักษะและความสามารถที่พร้อมจะต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลง หรือที่เรียกว่า “สมรรถนะ (Competency)” เนื่องจากสมรรถนะเป็นคุณสมบัติที่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จ ในการทำงาน สมรรถนะจึงเป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาและการเรียนรู้ ดังนั้น ระบบการศึกษาในปัจจุบันจึงควรช่วยกันพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

เดวิด ซี. แม็กเคลลันด์ (McClelland, 1973) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์เวิร์ด ได้นำเสนอโมเดล ภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) ในการอธิบายแนวคิดเรื่องสมรรถนะไว้ว่า การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมในการทำงานอย่างไรรั้นขึ้นอยู่กับสิ่งที่บุคคลนั้นมีอยู่ อันได้แก่ ความรู้ ทักษะ และความสามารถต่าง ๆ ซึ่งเปรียบเหมือน ส่วนหนึ่งของภูเขาน้ำแข็งที่อยู่เหนือน้ำและสามารถสังเกตเห็นได้ง่าย ส่วนคุณลักษณะอื่น ๆ เช่น แรงจูงใจ ลักษณะนิสัย เจตคติ ซึ่งเปรียบเสมือนส่วนที่อยู่ใต้น้ำและสังเกตเห็นได้ยากการมีเพียงความรู้และทักษะนั้น ยังไม่ถือว่าเป็นสมรรถนะ จนกว่าบุคคลนั้นจะสามารถนำความรู้และทักษะมาประยุกต์ใช้กับงาน ทำงาน ให้เกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจน ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติจึงจะถือว่าบุคคลนั้นมีสมรรถนะ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า สมรรถนะเป็นพฤติกรรมเชิงคุณลักษณะส่วนบุคคลและความสามารถที่แสดงออกให้เห็นถึง การประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ รวมทั้งพฤติกรรมการทำงานในบทบาทและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้ประสบความสำเร็จและเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

ICEBERG MODEL OF COMPETENCIES

ภาพ 1 โมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model)

ที่มา: เจริญวิษญ์ สมพงษ์ธรรม, 2553

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติของคำว่า สมรรถนะ ดังนี้

ภาพ 2 สมรรถนะหลัก 6 ประการ

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ, 2564

1. **การจัดการตนเอง (Self-management)** รู้จัก รัก เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต จัดการอารมณ์และความเครียดได้ แก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ตลอดจนฟื้นคืนสู่ภาวะสมดุลหลังเผชิญวิกฤตได้และมีสุขภาวะที่ดี

2. **การคิดขั้นสูง (Higher Order thinking)** สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณด้วยเหตุผลรอบด้าน เข้าใจความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งที่อยู่ร่วมกันอย่างเป็นระบบ ใช้จินตนาการและองค์ความรู้แก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้

3. การสื่อสาร (Communication) รับสารและส่งสารได้อย่างปราศจากอคติ มีสติ เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง เลือกใช้กลวิธีสื่อสารได้อย่างเหมาะสมโดยมีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา

4. การรวมพลังทำงานเป็นทีม (Teamwork collaboration) จัดระบบและออกแบบ กระบวนการทำงานทั้งของตนเอง และกระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความเป็นผู้นำ โปร่งใส และตรวจสอบได้ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และจัดการความขัดแย้งภายใต้สถานการณ์ที่ท้าทายได้

5. การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Civic literacy) เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เคารพกติกา และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสาธารณะอย่างมี วิจารณญาณ ยึดมั่นในความเท่าเทียม ค่านิยมประชาธิปไตย และสันติวิธี

6. การอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน (Sustainable coexistence with nature and science) เข้าใจปรากฏการณ์ของโลกและเอกภพ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่าง คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และธรรมชาติในชีวิตประจำวัน สร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อการอยู่ร่วมกับ ธรรมชาติอย่างยั่งยืนได้

โดยสมรรถนะหลักเหล่านี้มีลักษณะเฉพาะที่ไม่ขึ้นกับเนื้อหาของศาสตร์ใด ๆ แต่มี องค์ความรู้เชิงกระบวนการที่สามารถประยุกต์ใช้กับศาสตร์หนึ่งหรือบูรณาการเข้ากับหลายศาสตร์ เป็นองค์ประกอบสำคัญ

2. สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen: AC)

การปฏิบัติตนอย่างรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก รู้เคารพสิทธิเสรีภาพของ ตนเองและผู้อื่น เคารพในกฎกติกาและกฎหมายมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างมีวิจารณญาณอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นท่ามกลางความหลากหลาย เห็นคุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีบทบาทในการตัดสินใจและ สร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยยึดมั่นในความเท่าเทียมเป็นธรรม ค่านิยมประชาธิปไตย และ สันติวิธี

3. องค์ประกอบของสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

3.1 พลเมืองรู้เคารพสิทธิ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ตระหนักในสิทธิเสรีภาพของ ตนเองช่วยเหลือให้เกียรติ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่นบนพื้นฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน โดยปราศจาก อคติ ไม่เลือกปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

3.2 พลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ ปฏิบัติตนตามกฎหมาย กติกา ข้อตกลง กฎหมาย อย่างถูกต้องและเหมาะสม รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ตนเองในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

3.3 พลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ ติดตามสถานการณ์และประเด็นปัญหา ของสังคมอย่างมีวิจารณญาณ มีส่วนร่วมทางสังคมด้วยจิตสาธารณะและสำนึกสากล

3.4 พลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง มีความกระตือรือร้นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกทางสังคม บนพื้นฐานของความเท่าเทียมเป็นธรรม ค่านิยมประชาธิปไตย และสันติวิธีระดับสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

4. เกณฑ์การวัดระดับสมรรถนะ ความสามารถของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6)

ระดับชั้นที่ 3 กำหนดให้นักเรียนอยู่ในระดับเริ่มต้นการพัฒนา

กล่าวคือ การที่นักเรียนมีอิสระที่จะคิดและแสดงออกที่รับผิดชอบและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น รับผิดชอบต่อและปฏิบัติตามอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง เคารพต่อสถาบันหลักของชาติ ติดตามข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว เพื่อนร่วมชั้นเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมต่าง ๆ ในระดับชั้นเรียนหรือโรงเรียน แก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชั้นเรียนอย่างมีเหตุผล

พฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าผู้เรียนมีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ในระดับชั้นที่ 3

องค์ประกอบด้านที่ 1 การเป็นพลเมืองรู้เคารพสิทธิ

การที่ผู้เรียนมีอิสระในการที่จะคิดและแสดงออกในสิ่งที่ตนต้องรับผิดชอบและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ควรช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อได้รับการร้องขอ หรือเมื่อเห็นว่าผู้อื่นต้องการความช่วยเหลือ ใช้ของส่วนรวมอย่างระมัดระวัง

องค์ประกอบด้านที่ 2 การเป็นพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่

การที่ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อและปฏิบัติตามอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ตนเอง ในฐานะสมาชิกของครอบครัว ชั้นเรียนและโรงเรียน แสดงความเคารพต่อสถาบันหลักของชาติ

องค์ประกอบด้านที่ 3 การเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจรรย์ญาณ

มีการติดตามข้อมูลข่าวสารและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง ครอบครัว เพื่อนร่วมชั้นเรียนและโรงเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมต่าง ๆ ในระดับชั้นเรียนหรือโรงเรียนที่เหมาะสมตามวัย

องค์ประกอบด้านที่ 4 การเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

มีการหาทางออกร่วมกันกับเพื่อนนักเรียนและครู ในการแก้ปัญหาหรือความขัดแย้งในชั้นเรียนอย่างมีเหตุผล

ในระดับชั้นที่ 4 กำหนดให้นักเรียนอยู่ในระดับกำลังพัฒนา

สามารถถดถอยถกเถียงในความคิดเห็นและการแสดงออกที่แตกต่าง ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย ช่วยเหลือและแบ่งปันกับผู้อื่น รับผิดชอบต่อและปฏิบัติตามอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ ในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เคารพต่อสถาบันหลักของชาติ ติดตามและตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร เข้าร่วมกิจกรรมและร่วมเป็นอาสาสมัครในกิจกรรม

สาธารณะประโยชน์ ระดับโรงเรียนและชุมชน หากทางออกร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาหรือความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล

พฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าผู้เรียนมีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ในระดับชั้นที่ 4

องค์ประกอบด้านที่ 1 การเป็นพลเมืองรู้เคารพสิทธิ สามารถกำกับควบคุมตนเอง รู้จักและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ยอมรับความแตกต่าง ไม่กลั่นแกล้งเพื่อน (Bullying) ทางร่างกายและวาจา ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเห็นว่าการความช่วยเหลือ

องค์ประกอบด้านที่ 2 การเป็นพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ รับผิดชอบและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ ระเบียบ กฎ กติกา ตลอดจนแนวปฏิบัติตามวิถีวัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่น เคารพต่อสถาบันหลักของชาติ

องค์ประกอบด้านที่ 3 การเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม อย่างมีวิจารณญาณ ติดตามข่าวสาร เหตุการณ์ สถานการณ์ ปัญหาที่เกี่ยวข้อง กับตัวเอง โรงเรียน ชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมและร่วมเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ระดับโรงเรียนหรือชุมชน ที่เหมาะสมตามวัย

องค์ประกอบด้านที่ 4 การเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง หากทางออกร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้อง ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชั้นเรียนหรือโรงเรียน อย่างมีเหตุผล

ในระดับชั้นที่ 5 กำหนดให้นักเรียนอยู่ในระดับสามารถปฏิบัติได้

รู้จักและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น ยอมรับและเคารพ ความแตกต่าง หลากหลาย พยายามที่จะเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปันกับผู้อื่น รับผิดชอบและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ในฐานะพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เคารพต่อสถาบันหลักของชาติ ติดตามและตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร เข้าร่วมกิจกรรม และร่วมเป็นอาสาสมัคร ในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ระดับโรงเรียนและชุมชน หากทางออกร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหา โดยใช้กระบวนการปรึกษาหารือตามวิถีประชาธิปไตย

พฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าผู้เรียนมีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ในระดับชั้นที่ 5

องค์ประกอบด้านที่ 1 การเป็นพลเมืองรู้เคารพสิทธิ รู้จักและปกป้องสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพในความหลากหลาย ไม่กลั่นแกล้งเพื่อนทางร่างกายและวาจา ช่วยเหลือผู้อื่น ในสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ด่วนตัดสินผู้อื่น โดยใช้อคติ แบ่งปันสิ่งของต่าง ๆ ของตนให้กับผู้อื่นตามความเหมาะสม

องค์ประกอบด้านที่ 2 การเป็นพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ รับผิดชอบและปฏิบัติตน อย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ ระเบียบ กฎ กติกา ตลอดจนแนวปฏิบัติตามวิถีวัฒนธรรมของชุมชน และท้องถิ่นด้วยความเข้าใจ เคารพต่อสถาบันหลักของชาติ ในฐานะพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย

องค์ประกอบด้านที่ 3 การเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม อย่างมีวิจารณญาณ ติดตามข่าวสาร และตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ สถานการณ์ ปัญหาที่เกี่ยวข้อง กับตัวเอง โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ เข้าร่วมกิจกรรมและร่วมเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ระดับ โรงเรียนหรือชุมชนที่เหมาะสมตามวัย โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น

องค์ประกอบด้านที่ 4 การเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง หาทางออกร่วมกันกับ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาความขัดแย้งหรือทบทวนกฎ ระเบียบ กติกาในชั้นเรียน อย่างมีเหตุผล โดยใช้กระบวนการปรึกษาหารือตามวิถีประชาธิปไตย

ในระดับที่ 6 กำหนดให้นักเรียนอยู่ในระดับการแสดงออกที่เหนือความคาดหวัง

การรู้จักและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น พยายามที่จะเห็นอกเห็นใจ และช่วยเหลือผู้อื่น เคารพและปฏิบัติตนตามกฎหมาย กติกาทางสังคม มีความรับผิดชอบต่อผลการกระทำ ตามบทบาทหน้าที่พลเมืองประชาธิปไตย ติดตามและประเมิน ความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูล ริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจระดับท้องถิ่นและประเทศ ด้วยจิตสาธารณะ กระตือรือร้นในการหาทางออก และร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหา โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมเป็นธรรมด้วยสันติวิธีและวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข

พฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าผู้เรียนมีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ในระดับชั้นที่ 6

องค์ประกอบด้านที่ 1 การเป็นพลเมืองรู้เคารพสิทธิ รู้จักและปกป้องสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ไม่กลั่นแกล้งผู้อื่น ทั้งทางร่างกาย วาจา และความสัมพันธ์ทางสังคม (Social bullying) ให้เกียรติ และช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ด่วนตัดสินผู้อื่นโดยใช้อคติ พยายามที่จะเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) แบ่งปันสิ่งของต่าง ๆ ของตนให้กับผู้อื่นตามความเหมาะสม

องค์ประกอบด้านที่ 2 การเป็นพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เคารพและปฏิบัติตน ตามกฎหมาย กติกา ข้อตกลง และกฎหมายอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ตลอดจนแนวปฏิบัติตามวิถีวัฒนธรรม ที่มีความหลากหลายในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

องค์ประกอบด้านที่ 3 การเป็นพลเมืองมีส่วนร่วม อย่างมีวิจารณญาณ ติดตามและประเมิน ความถูกต้องของข้อมูล ข่าวสารที่เกี่ยวข้อง กับการเปลี่ยนแปลง ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และประเด็นปัญหาของท้องถิ่น ประเทศ ริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจด้วยจิตสาธารณะ (Public Mind) โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น

องค์ประกอบด้านที่ 4 การเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง กระตือรือร้นในการหาทางออกร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหา และร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลง ของท้องถิ่นหรือประเทศ โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมเป็นธรรม ด้วยสันติวิธีและ วิถีประชาธิปไตย

5. การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ (Competency-Based Assessment : CBA)

ลักษณะสำคัญของการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ มีดังนี้

5.1 มุ่งวัดสมรรถนะอันเป็นองค์รวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ไม่ใช่เวลามากกับการสอบวัดตามตัวชี้วัดจำนวนมาก

5.2 วัดจากพฤติกรรม/การกระทำ/การปฏิบัติ ที่แสดงออกถึงความสามารถในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ตามเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) ที่กำหนดเป็นการวัดอิงเกณฑ์มีใช้องค์กลุ่มและมีหลักฐานการปฏิบัติ (Evidence) ใช้ตรวจสอบได้

5.3 ใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) จากสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน เช่น การประเมินจากการปฏิบัติ (Performance Assessment) หรือการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio Assessment) รวมถึงการประเมินตนเอง (Student Self-assessment) และการประเมินโดยเพื่อน (Peer Assessment)

5.4 ใช้สถานการณ์เป็นฐาน เพื่อให้บริบทการวัดและประเมินเป็นสภาพจริงมากขึ้น เช่น อาจเตรียมบริบทเป็นข้อความ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหวสถานการณ์จำลอง หรือสถานการณ์เสมือนจริงในคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถประเมินได้หลายประเด็นในสถานการณ์เดียวกัน

5.5 ผู้เรียนได้รับการประเมินไปตามลำดับขั้นของสมรรถนะที่กำหนด หากไม่ผ่านจะต้องได้รับการซ่อมเสริมจนกระทั่งผ่านจึงจะก้าวไปสู่ลำดับขั้นต่อไป

5.6 การรายงานผล เป็นการให้ข้อมูลพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนตามลำดับขั้นที่ผู้เรียนทำได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

พื้นที่ดำเนินการวิจัย

โรงเรียนวัดมหานาราม เป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่ราชการ ในตำแหน่ง ครูผู้สอน โดยปฏิบัติการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อันประกอบด้วยรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาประวัติศาสตร์ และรายวิชาหน้าที่พลเมืองฯ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 6 ห้องเรียน และเป็นครูที่ปรึกษา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2 จำนวน 35 คน

โรงเรียนวัดมหานาราม เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ภายใต้กำกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ให้บริการด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่ หมู่ 6 หมู่ 8 และหมู่ 11 ของตำบลหัวรอ รวมถึงพื้นที่ใกล้เคียงในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มที่ 1 ราชพฤกษ์ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยมีโรงเรียน 8 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลก 2) โรงเรียนวัดมหานาราม 3) โรงเรียน

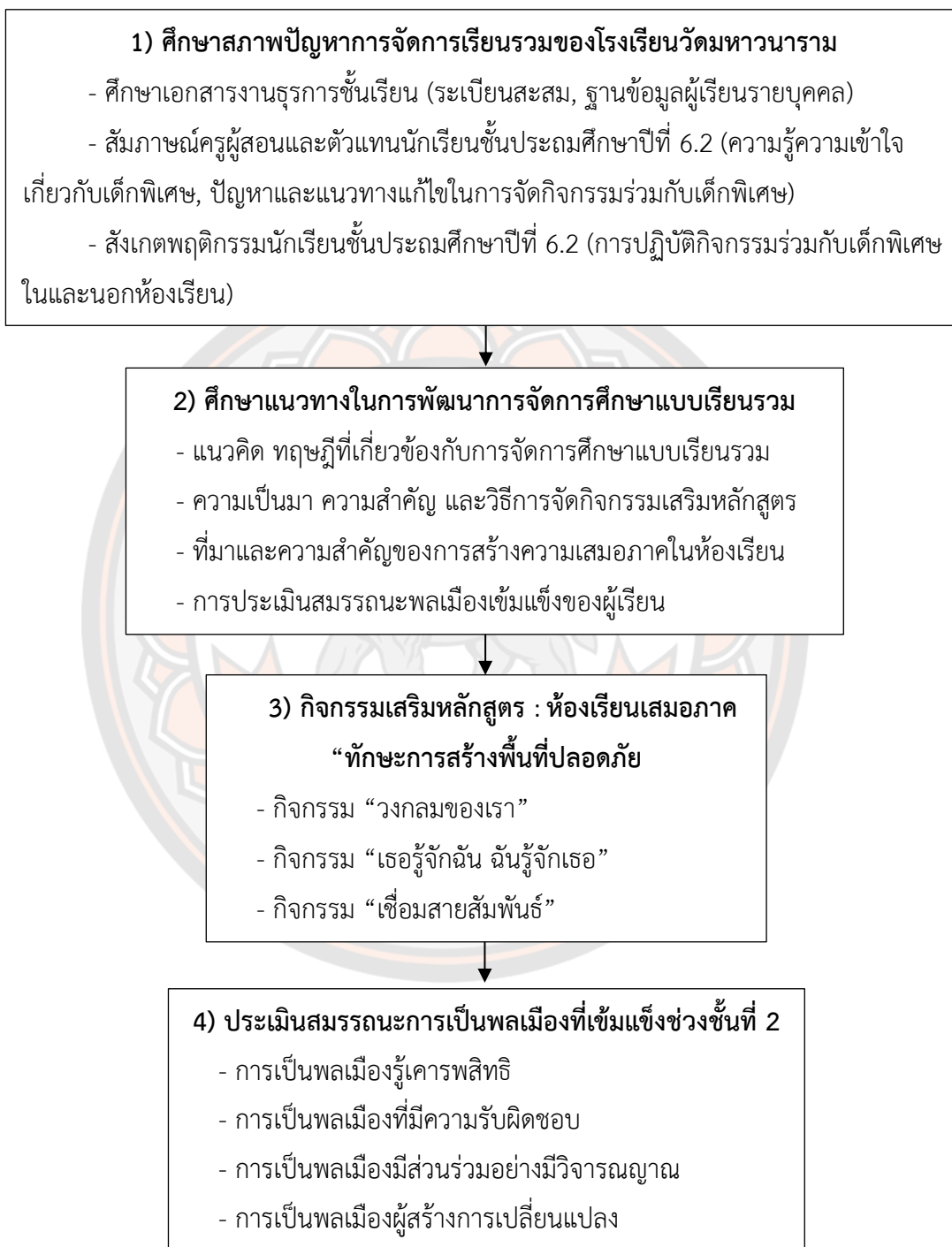
วัดสระโคก 4) โรงเรียนวัดตาปะขาวหาย 5) โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 8 (บ้านมะขามสูง) 6) โรงเรียนวัดแสงดาว (เทพประชานุสรณ์) 7) โรงเรียนบ้านหัววังกร่าง และ 8) โรงเรียนวัดไผ่ค่อม (แพรประชาอุปถัมภ์) โดยโรงเรียนวัดมหาวนารามเป็นโรงเรียนขยายโอกาสที่มีขนาดใหญ่แห่งหนึ่งของจังหวัดพิษณุโลก โดยเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 2 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยสถิติข้อมูลผู้เรียนในภาคเรียนที่ 2/2565 ณ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 ระดับชั้นอนุบาล จำนวน 110 คน ระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 389 คน และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 118 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 617 คน มีบุคลากรจำนวน 30 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 ตำแหน่ง ครูผู้สอน 26 ตำแหน่ง พี่เลี้ยงเด็กพิการ 1 ตำแหน่ง และนักการภารโรง 1 ตำแหน่ง

รายงานข้อมูลนักเรียนพิการในโรงเรียนทั่วไปจัดการเรียนรวม ของโรงเรียนวัดมหาวนาราม ระบุว่า ปัจจุบันมีนักเรียนที่มีบัตรประจำตัวคนพิการหรือมีใบรับรองทางการแพทย์ที่กำลังศึกษาอยู่จำนวนทั้งสิ้น 20 คน ส่วนใหญ่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรมด้านอารมณ์และสังคมตามลำดับ โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2 มีจำนวนนักเรียนที่พบว่า มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 5 คน และมีนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายเด็กพิเศษ (เทียม) อีกอย่างน้อย จำนวน 4-5 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 35 คน เนื่องจากนโยบายการจัดการเรียนรวมได้มีการกำหนดอัตราเฉลี่ยจำนวนนักเรียน 1 : 20 คือ มีนักเรียนปกติ 20 คน ต่อ นักเรียนพิเศษ 1 คน และกำหนดอัตรากำลังตำแหน่งครูการศึกษาพิเศษให้โรงเรียนละไม่เกิน 1 ตำแหน่ง ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมักจะประสบปัญหา เช่น เด็กพิเศษก่อวุ่นเด็กปกติ เด็กปกติถูกลั่นแกล้งเด็กพิเศษ เด็กพิเศษถูกเลือกปฏิบัติเมื่อทำกิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น

ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้อร่วมกันระหว่างนักเรียนกลุ่มปกติและนักเรียนกลุ่มเด็กพิการหรือมีความต้องการจำเป็นพิเศษ และพัฒนากิจกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และสานสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มเด็กพิการหรือมีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อเตรียมผู้เรียนทุกคนให้สามารถรับมือและอยู่ร่วมกันในสังคมที่เต็มไปด้วยความเหมือน ความแตกต่างทางความคิด ทัศนคติ บุคลิกภาพ ความสามารถ ความถนัด ความต้องการ ค่านิยม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ ดังนี้

ภาพ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวม : กิจกรรมเสริมหลักสูตรห้องเรียนเสมอภาค เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โดยกำหนดวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนวัดมหานาราม และวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาคเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัย ดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการวิจัยแยกตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนวัดมหานาราม ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเป็น 2 ส่วนโดยใช้เครื่องมือ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ใช้รูปแบบการวิจัยเอกสาร ประกอบด้วย

1. เอกสารธุรการชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2
2. รายงานข้อมูลนักเรียนพิการในโรงเรียนทั่วไปจัดการเรียนรวมของโรงเรียนวัดมหานาราม ประจำปีการศึกษา 2564

ส่วนที่ 2 ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกการสัมภาษณ์ครูผู้สอน
2. แบบบันทึกการสัมภาษณ์ตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาคเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเป็น 2 ส่วนโดยใช้เครื่องมือ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาคเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

1. ความเป็นมาและความสำคัญในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
2. ความเป็นมา ความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
3. ความเป็นมา ความสำคัญของการสร้างความเสมอภาคในห้องเรียน
4. การประเมินสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็งของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาค

1. แผนการจัดกิจกรรมห้องเรียนเสมอภาค “ทักษะการสร้างพื้นที่ปลอดภัย”
2. แบบประเมิน (ร่าง)สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6)
3. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม
4. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

การดำเนินการวิจัยแยกตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนวัดมหานาราม ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ ดังนี้

การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) ผู้วิจัยใช้วิธีการทั้งในส่วนของการศึกษาข้อกำหนด กฎหมาย พระราชบัญญัติ ว่าด้วยระเบียบของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม รายงานผลการดำเนินงานการเก็บสถิติจำนวนผู้พิการหรือมีความต้องการจำเป็นพิเศษ รายงานสถิติผู้พิการหรือมีความต้องการจำเป็นพิเศษที่อยู่ในระบบการศึกษา การศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการหรือมีความต้องการจำเป็นพิเศษในระบบการศึกษา ศึกษาความเป็นมาและความสำคัญในจัดการศึกษาแบบเรียนรวม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การสร้างความเสมอภาคในห้องเรียน และการประเมินสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็งของผู้เรียน

ในการศึกษาข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาจาก เอกสารธุรการชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2 และรายงานข้อมูลนักเรียนพิการในโรงเรียนทั่วไปจัดการเรียนรวมของโรงเรียนวัดมหานาราม ประจำปีการศึกษา 2564 การศึกษาเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะส่วนที่พบว่ามีข้อมูลเชื่อมโยงมาถึง และหากเอกสารบางอย่างมีอยู่ไม่ครบถ้วนหรือไม่สามารถค้นหาได้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะเอกสารส่วนที่หาได้เท่านั้น

การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสนทนาซักถามและโต้ตอบ ระหว่างผู้เก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลแบบเผชิญหน้าที่ผู้เก็บข้อมูลมีการสังเกตบุคลิกภาพ อากัปกริยา ตลอดจนพฤติกรรมทางกาย และวาทะขณะที่สัมภาษณ์ในการพิจารณาประกอบการสรุปข้อมูล (สมชาย วรภักดิ์เกษมสกุล, 2554 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2543)

แนวคำถามในการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจของครูที่มีต่อเด็กพิเศษ ปัญหาที่ครูพบเจอเมื่อต้องสอนเด็กปกติร่วมกับเด็กพิเศษ และวิธีการที่ครูผู้สอนนำมาใช้แก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กพิเศษ

แนวคำถามในการสัมภาษณ์ตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2 ประกอบด้วย การทำกิจกรรมการเรียนรู้ในและนอกห้องเรียนร่วมกับเด็กพิเศษ การปฏิบัติหน้าที่การทำเวรประจำวันและดูแลเขตพื้นที่รับผิดชอบในโรงเรียน และการทำกิจกรรมหน้าเสาธงร่วมกับเด็กพิเศษ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาคเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการจัดกิจกรรมห้องเรียนเสมอภาค “ทักษะการสร้างพื้นที่ปลอดภัย” ประกอบด้วย 1) กิจกรรม “วงกลมของเรา” 2) กิจกรรม “เธอรู้จักฉัน ฉันรู้จักเธอ” และ 3) กิจกรรม “เชื่อมสายสัมพันธ์” และได้ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2 จำนวน 35 คนในช่วงเวลาพัฒนาผู้เรียนกิจกรรมชุมนุม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง จำนวน 3 สัปดาห์

1. แบบประเมิน (ร่าง) สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6)
2. การสังเกตเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมที่ใช้ประสาทสัมผัสของผู้สังเกต ซึ่งการสังเกตจะต้องกระทำโดยที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัวจึงจะทำให้ได้รับข้อมูลที่เป็นจริง และความสำเร็จของการสังเกตขึ้นอยู่กับประสาทสัมผัสของผู้สังเกตที่จะต้องใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า การตีความพฤติกรรม การบันทึกข้อมูลอย่างรวดเร็ว ละเอียดและจะต้องไม่มีอคติต่อการสรุปข้อมูลที่ได้รับมา (สมชาย วรวิเศษมงคล, 2554 อ้างถึงใน กฤติยา วงศ์ก้อม, 2545, น. 110)
3. การสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนาที่มุ่งหาข้อสรุปของกลุ่ม ทั้งส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงและทัศนะของกลุ่มสนทนา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้มีการสนทนากลุ่มจำนวน 2 ครั้ง คือ การสนทนากลุ่มร่วมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2 ทั้งหมดก่อนการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาค และการสนทนากลุ่มร่วมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2 ทั้งหมดหลังจากใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาค ครบทั้ง 3 ครั้ง

การตรวจสอบข้อมูล

ในการตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) เพื่อแสวงหาความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากสถานการณ์ที่แตกต่างกันจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การบันทึกความสัมพันธ์ (rapport) ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสามเส้า (triangulation) ตามวิธีการตรวจสอบข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ กล่าวคือ เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลชุดแรก (Thesis) ซึ่งเรียกว่าข้อมูลแบบ ก. แล้วผู้วิจัยยังไม่เชื่อในข้อมูลชุดนั้นนั้น แต่พยายามแสวงหาข้อมูลแบบ ข. (Antithesis) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ตรงกันข้ามกับข้อมูลแบบ ก. และผู้วิจัยจะยังคงแสวงหาข้อมูลต่อไป เพื่อให้ได้ข้อมูลแบบ ค. (Synthesis) ซึ่งแตกต่างไปจากข้อมูล 2 ชุดแรก โดยข้อมูลแบบ ค. นี้จะเป็นการสังเคราะห์ลักษณะของข้อมูลแบบ ก. และแบบ ข. สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ในด้านข้อมูลที่ได้จากแหล่งบุคคลเป็นหลักรวมทั้งตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) จาก 3 วิธีการ คือ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2540)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเองหลังจากตรวจสอบข้อมูลทั้งหมดแล้ว จากนั้น จะนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและการจดบันทึกข้อมูล พร้อมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรียบเรียงและนำเสนอข้อมูลด้วยการบรรยาย โดยในระหว่างการเก็บข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบกับกรอบความคิดและสร้างสมมติฐานเบื้องต้นขึ้น โดยมีการปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิดให้เหมาะสมและครอบคลุมข้อมูลที่นอกเหนือไปจากเดิม และเมื่อได้กรอบใหม่ที่เหมาะสมกว่าก็จะเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปจนแน่ใจว่าได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอในทุก ๆ แง่มุม

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาค เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนวัดมหาวนาราม และ 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของห้องเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ที่มีเด็กพิเศษเรียนรวมของโรงเรียนวัดมหาวนาราม ผู้วิจัยข้อเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนวัดมหาวนาราม

1. การวิจัยเอกสารข้อมูลนักเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไปจัดการเรียนรวม พบว่า ห้องเรียนประถมศึกษาตอนปลายที่มีเด็กพิเศษเรียนรวมของโรงเรียนวัดมหาวนาราม ขาดการอบรมเตรียมความพร้อมให้กับครูผู้สอนและผู้เรียนในกลุ่มปกติ เมื่อต้องจัดการเรียนรู้อบรมร่วมกับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในปีการศึกษา 2565 โรงเรียนวัดมหาวนารามมีเด็กพิเศษเรียนรวมจำนวน 20 คน ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา สำหรับการรายงานข้อมูลจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดมหาวนาราม พบว่า มีบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 30 ตำแหน่ง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 ตำแหน่ง ครูผู้สอน 26 ตำแหน่ง นักการภารโรง 1 ตำแหน่ง และพี่เลี้ยงเด็กพิการ 1 ตำแหน่ง ในจำนวนนี้มีครูผู้สอนที่ผ่านการอบรมหลักสูตร "ผู้ดำเนินการคัดกรองคนพิการทางการศึกษา" จำนวน 2 คน โดยทางโรงเรียนได้มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรวมเป็นประจำทุกปี แต่ยังไม่ครอบคลุมในประเด็นของการเตรียมความพร้อมให้กับครูผู้สอนรายวิชาทั่วไปและผู้เรียนกลุ่มปกติสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อบรมร่วมกับเด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเรียนรวม

2. การสัมภาษณ์ครูผู้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 6 คน โดยผู้วิจัยได้แบ่งเป็นประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

2.1 ด้านความรู้ความเข้าใจของครูที่มีต่อเด็กพิเศษ พบว่า มีครูเพียง 1 ท่านที่สามารถอธิบายความหมาย ลักษณะ พฤติกรรมที่เรียกว่า เด็กพิเศษได้ เนื่องจากเคยเป็นตัวแทนคณะครูของโรงเรียนในเข้าร่วมและผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ดำเนินการคัดกรองคนพิการทางการศึกษาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ส่วนครูผู้สอนคนอื่น ๆ ยังไม่เคยเข้ารับการอบรมใดใดที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิการหรือการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมมาก่อน เนื่องด้วย

ธรรมชาติในรายวิชาที่สอนนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ หรือการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวม ทำให้การสัมภาษณ์ประเด็นด้านความรู้ความเข้าใจที่มีต่อเด็กพิเศษ จึงรับรู้ได้เพียงระดับพื้นฐานเท่านั้น เช่น รับรู้แต่เพียงว่าเด็กพิเศษเป็นอย่างไร มีใครบ้างที่เป็นเด็กพิเศษ เป็นต้น

2.2 ด้านปัญหาที่ครูพบเจอเมื่อต้องสอนเด็กปกติร่วมกับเด็กพิเศษ พบว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีเด็กพิเศษเรียนรวม จะต้องแบ่งออกเป็น 3 กรณี คือ กรณีที่ 1 เด็กพิเศษที่ได้รับการรับรองจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ และทานยาต่อเนื่องเป็นประจำ ในกรณีนี้ตัวของเด็กพิเศษจะไม่ค่อยสร้างปัญหาในห้องเรียน หากทานยาตามกำหนด แต่ก็จะมีในกรณีที่ลืมทานยา หรือในกรณีที่ยามหมด เด็กพิเศษก็จะไม่ค่อยมีสมาธิในการเรียน การทำกิจกรรมและไม่สามารถอยู่นิ่งได้ ส่วนมากเป็นเด็กสมาธิสั้น ในกรณีที่ 2 เด็กพิเศษที่ได้รับการรับรองจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ แต่ไม่ได้ทานยา ส่วนใหญ่พบข้อบกพร่องทางการเรียนรู้ คือ เรียนรู้ได้ช้า มักเรียนตามเพื่อนไม่ทัน แต่สามารถทำงานให้สำเร็จได้แต่ต้องใช้เวลา ไม่ค่อยสร้างปัญหาในชั้นเรียน ครูผู้สอนอาจต้องสอนเสริมเป็นรายบุคคล และ กรณีที่ 3 เด็กที่มีพฤติกรรมคล้ายคลึงกับเด็กพิเศษ คือ ไม่สามารถจดจ่ออยู่กับสิ่งใดนาน ๆ ได้ บางกรณีก็ไม่สามารถอ่านหนังสือ คิดเลข หรือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ และจากการพูดคุยกับคุณครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น พบว่า เด็กบางคนไม่ได้ผ่านการคัดกรองเด็กพิเศษ ด้วยเหตุผลส่วนตัวของผู้ปกครอง หรือ ในกรณีที่เด็กย้ายเข้ามาจากที่อื่น ด้วยเหตุผลส่วนตัวของผู้ปกครอง ทำให้ครูผู้สอนไม่มีข้อมูลของผู้เรียนที่ครบถ้วน

2.3 ด้านวิธีการที่ครูผู้สอนนำมาใช้แก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กพิเศษ พบว่า ในกรณีที่เด็กพิเศษเรียนรวมส่งเสียงดังรบกวน คุณครูหลายท่านจะใช้วิธีการต่าหนี ดุด่า ใช้เสียงที่ดังกว่าปกติ หรืออาจจะสั่งให้นักเรียนคนอื่นในห้องทำเป็นไม่สนใจ ไม่ต้องพูดคุยด้วย แต่ในกรณีที่ก่อความวุ่นวายในห้องเรียน ครูบางคนจะใช้วิธีการพูดคุยให้รู้สึกกลัว เช่น ถ้ายังไม่หยุด...เดี๋ยวครูจะโทรแจ้งผู้ปกครอง เดี่ยวจะพาไปหาผู้บริหาร เดี่ยวจะให้ผู้ปกครองมาทำเรื่องย้ายไปเรียนที่อื่น หรือแม้แต่การทำโทษด้วย การให้ออกไปอยู่นอกห้อง การให้ลงไปเก็บเศษขยะเศษใบไม้ หรืออื่น ๆ ก็สามารถแก้ปัญหาได้เพียงชั่วคราวครั้งชั่วคราว แต่ก็จะมีคุณครูบางคนที่ใช้วิธีการรับฟังปัญหา ความต้องการและพูดคุยด้วยเหตุผล หรือให้ทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่เด็กสามารถทำได้โดยไม่ไปรบกวนคนอื่น ๆ

3. การสัมภาษณ์ ตัวแทนนักเรียน จำนวน 5 คน โดยแบ่งเป็นประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

3.1 การทำกิจกรรมการเรียนรู้อในห้องเรียนร่วมกับเด็กพิเศษ พบว่า ในช่วงเช้าเด็กพิเศษจะไม่สร้างปัญหามากเท่ากับช่วงบ่ายหรือหลังจากพักรับประทานอาหารกลางวัน เพราะสังเกตว่าเด็กพิเศษจะตั้งใจเรียน มีสมาธิในช่วง 1-2 ชั่วโมงแรกของวัน แต่เด็กพิเศษบางคนจะเริ่มชวนเพื่อนคุย หรือไม่ก็นำของเล่นขึ้นมาเล่นเมื่อเพื่อน ๆ หรือถ้าคุณครูไม่สนใจ เด็กพิเศษบางคนถ้าไม่ได้กินยาก็น่าจะแสดงพฤติกรรมแปลก ๆ เช่น วิ่งเล่นรอบห้องเรียนหรือรอบ ๆ อาคารเรียน บางครั้งก็วิ่งออกไปนอกรั้วโรงเรียน เป็นต้น หรือบางคนก็จะก่อกวนเพื่อน เช่น พุดล้อเลียน พุดตาม ในขณะที่ครูหันไปสนใจ

เพื่อนคนอื่นอยู่ ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามครูผู้สอนแต่ละคน คือ ถ้าเป็นครูนักศึกษาฝึกประสบการณ์ส่วนใหญ่จะควบคุมเด็กพิเศษไม่ได้เลย หากเป็นคุณครูที่มีอายุ มีประสบการณ์ เด็กพิเศษจะไม่ค่อยเล่นหรือพูดคุยกัน เพราะกลัวคุณครูดุหรือทำโทษ แต่ถ้าเป็นคุณครูที่ใจดีเด็กพิเศษก็จะฟังและตั้งใจเรียน แต่พอหมดชั่วโมงก็จะกลับไปเป็นเหมือนเดิมอีก ส่วนการทำงานถ้าเป็นคุณครูที่ดู เด็กพิเศษจะยอมทำแต่โดยดี ถ้าเป็นคุณครูที่ใจดี จะทำบ้างเล่นบ้าง แต่ถ้าหากคุณครูขอร้องก็จะยอมทำแต่กลับกัน ถ้าคุณครูไม่สนใจก็จะไม่ยอมทำ

3.2 การทำกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนร่วมกับเด็กพิเศษ พบว่า ในชั่วโมงวิชาพลศึกษา เด็กพิเศษบางคนมักจะชอบไปแอบตามหลังห้องน้ำ ซอกอาคารเรียน หรือห้องพยาบาล เพราะไม่ยอมเล่นกีฬา โดยให้เหตุผลว่า มันเหนื่อย มันร้อน เดี่ยวไม่สบาย แต่เด็กพิเศษในส่วนที่อยากเล่นกีฬากับเพื่อน ๆ ก็มักจะไม่ค่อยได้ลงเล่น เพราะตัวเองไม่เข้าใจกติกาหรือเวลาเล่นก็มักจะเป็นตัวถ่วงของทีม ทำให้ทีมแพ้และในบางครั้งก็ควบคุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้ ชอบทำอะไรตามใจตนเอง

3.3 การปฏิบัติหน้าที่ดูแลเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ พบว่า เขตพื้นที่ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2 รับผิดชอบจะเป็นศาลาด้านหน้าของโรงเรียน สนามตะกร้อและถนน หน้าที่หลักจะเป็นเก็บเศษขยะ เศษใบไม้ที่ร่วงอยู่ตามพื้น โดยได้มีการแบ่งเขตพื้นที่ย่อยของนักเรียนแต่ละคนเพื่อกระจายหน้าที่ เด็กพิเศษที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จะไม่ค่อยมีปัญหา สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายได้ดี แต่เด็กพิเศษกลุ่มสมาธิสั้น จะต้องมีการเฝ้าระวังหรือสภานักเรียนมาคอยกำชับถึงจะยอมลงมือทำ เพราะปกติจะชอบชวนเพื่อนไปวิ่งเล่นและสำรวจโรงเรียนเป็นประจำ

3.4 การทำกิจกรรมหน้าเสาธงร่วมกับเด็กพิเศษ พบว่า การจัดกิจกรรมในช่วงเช้าจะประกอบไปด้วย การเข้าแถวเคารพธงชาติ ร้องเพลงมาร์ชของโรงเรียน สวดมนต์และแผ่เมตตา กล่าวคำปฏิญาณตน และคุณครูเฝ้าระวังพบปะกับนักเรียน ในช่วงที่คุณครูกำลังพูด เด็กพิเศษบางคนจะหยอกล้อกับเพื่อนที่ยืนอยู่ข้าง ๆ หรือชวนคุยจนคุณครูต้องประกาศเรียก และโดนตำหนิเป็นประจำ ซึ่งเพื่อนคนอื่นก็ไม่ได้ทำอะไรผิดแต่ก็ต้องโดนตำหนิไปด้วย นักเรียนบางคนเสนอว่าควรให้เด็กพิเศษแยกออกไปเข้าแถวหรือทำกิจกรรมอื่น เพราะหลายครั้งพวกเขาไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมตัวเองได้ และตัวเด็กพิเศษเองก็ไม่ได้สนใจว่าคุณครูตำหนิเพราะอะไร

3.5 การทำเวรประจำวันร่วมกับเด็กพิเศษ พบว่า ในการทำเวรประจำวันก็จะคล้ายกับเวรดูแลเขตพื้นที่ เด็กพิเศษบางคนไม่ช่วยเพื่อนทำ บางคนก็นิ่งลงไปวิ่งเล่น บางคนก็ก่อกวนเพื่อนที่กำลังกวาดหรือจัดโต๊ะจนมีปากเสียงกันบ่อย ๆ บางคนนำอุปกรณ์ทำความสะอาดไปเล่นจนบางครั้งเคยได้ยินเพื่อนบางคนถึงกับขอร้องว่า “ถ้าไม่ช่วยทำ ก็อย่ามากวนได้ไหม” แต่หลายครั้งก็ยอมช่วยทำแต่โดยดีหากมีคุณครูมาคอยยืนกำกับ

การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาค เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาค โดยนำเทคนิคการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจากโครงการถนนปลอดภัยมาใช้เป็นแนวในการดำเนินกิจกรรม จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม และนำผลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมมาวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เพื่อตอบปัญหาการวิจัยในการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาค ว่าจะสามารถลดปัญหา ความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจ หรือการกลั่นแกล้งเด็กพิเศษที่เกิดขึ้นเป็นประจำในชั้นเรียนรวม รวมถึงการจัดการจัดการกิจกรรมจะสามารถช่วยให้เด็กปกติและเด็กพิเศษนั้นสามารถเรียนรู้ที่จะยอมรับและอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนเดียวกันได้มากน้อยเพียงใด

ส่วนที่ 2 เพื่อประเมินสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของผู้เรียน ผู้วิจัยได้นำร่างตัวอย่างเครื่องมือประเมินสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ของ สทศ. มาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยแบ่งเป็น 4 ประเด็น ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ 2) พฤติกรรมด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ 3) พฤติกรรมด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ และ 4) พฤติกรรมด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

กิจกรรม “ทักษะการสร้างพื้นที่ปลอดภัย ครั้งที่ 1”

ช่วงเริ่มต้นกิจกรรม ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์ให้นักเรียนเลือกจับกลุ่มกันเอง ผลจากการสังเกต นักเรียนกลุ่มเรียนเก่ง คือนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับดีขึ้นไปมักจะเลือกจับกลุ่มกับเพื่อนที่มีผลการเรียนในระดับเดียวกัน นักเรียนกลุ่มเรียนปานกลาง คือ นักเรียนที่มีผลการเรียนระดับปานกลางก็จะจับกลุ่มกับเพื่อนที่สนิทหรือมีระดับผลการเรียนเท่ากัน ส่วนนักเรียนกลุ่มเรียนอ่อน คือ นักเรียนที่มีผลการเรียนระดับพอใช้หรือต่ำกว่าและเด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มักจะถูกทิ้งไว้หลังสุด ในท้ายที่สุดก็ไม่มีทางเลือกจึงต้องจับกลุ่มกันเอง

ช่วงท้ายของการจัดกิจกรรม นักเรียนกลุ่มเรียนเก่ง สามารถทำงานได้สำเร็จ ถูกต้อง ตรงเวลา และจากการสนทนากลุ่ม พบว่า มีการวางแผนแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นระบบ สมาชิกกลุ่มรู้หน้าที่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมว่าควรทำอะไรและจะสามารถทำให้งานสำเร็จได้อย่างไร ส่วนนักเรียนกลุ่มเรียนปานกลางนั้น สามารถทำงานได้สำเร็จ ถูกต้องแต่ยังขาดความตรงต่อเวลา จากการสนทนากลุ่ม พบว่า นักเรียนในกลุ่มส่วนใหญ่ขาดความมั่นใจ กังวล ลังเล กลัวความผิดพลาด

ไม่กล้าลงมือทำขอปรึกษากลุ่มเพื่อนที่เรียนเก่งก่อน และนักเรียนกลุ่มเรียนอ่อนนั้นไม่สามารถทำงานให้สำเร็จลุล่วงได้

ผลการสังเกตพฤติกรรม นักเรียนกลุ่มเปราะบางมักจะขาดความมั่นใจในตนเอง คิดว่ากลุ่มตนเองไม่สามารถทำงานได้เหมือนเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ เพราะในกลุ่มมีแต่คนที่เรียนไม่เก่ง และสมาชิกบางคนก็ไม่อยากทำกิจกรรม มองว่า ถึงจะตั้งใจทำแค่ไหนก็คงสู้กับนักเรียนกลุ่มเรียนที่เก่งไม่ได้

กิจกรรม “ทักษะการสร้างพื้นที่ปลอดภัย ครั้งที่ 2”

ครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นกระบวนการ มีหน้าที่จับกลุ่มให้นักเรียนทุกคน โดยกำหนดให้ในแต่ละกลุ่มมีนักเรียนคละกัน คือ เรียนเก่ง ปานกลางและอ่อน ทำกิจกรรมร่วมกัน พบว่า นักเรียนทุกกลุ่มสามารถทำงานได้สำเร็จลุล่วงตามกำหนดเวลา แต่จากการสังเกตนักเรียนแต่ละกลุ่ม พบว่า มักจะเกิดข้อขัดแย้งกันภายในกลุ่ม โดยผลการสัมภาษณ์ นักเรียนที่เรียนเก่งมองว่า นักเรียนที่เรียนได้ปานกลางนั้นไม่ค่อยมีส่วนร่วม คนที่เรียนไม่เก่งก็ทำอะไรไม่ได้เลย ในมุมมองของนักเรียนที่มีผลการเรียนปานกลาง มองว่า นักเรียนที่เรียนเก่งก็ไม่ค่อยยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น นักเรียนที่เรียนอ่อนก็ไม่มีบทบาทหรือหน้าที่อะไรในกลุ่ม และนักเรียนที่มีผลการเรียนอ่อน มองว่า สมาชิกคนอื่นไม่ได้ให้ความสำคัญกับตนเอง

กิจกรรม “ทักษะการสร้างพื้นที่ปลอดภัย ครั้งที่ 3”

ครูเลือกตัวแทนกลุ่ม และให้ตัวแทนกลุ่มเลือกสมาชิกกลุ่มเอง โดยกำหนดเงื่อนไขให้เลือกได้ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 คน ผลัดกันเลือกทีละกลุ่มเรียงไปตามลำดับและทำกิจกรรม พบว่า ช่วงเลือกสมาชิกคนที่ 1 แต่ละกลุ่มมีความรู้สึกแปลกใหม่ที่ได้ออกเลือกสมาชิกกลุ่ม ช่วงเลือกสมาชิกคนที่ 2 บรรยากาศเริ่มเปลี่ยนไปเพราะสมาชิกที่เหลืออยู่ส่วนใหญ่คือนักเรียนกลุ่มเรียนอ่อน ครูผู้สอนจึงได้เพิ่มเงื่อนไขพิเศษให้เฉพาะนักเรียนกลุ่มนี้ ทำให้นักเรียนกลุ่มนี้กลับมาเป็นจุดสนใจอีกครั้ง ทำให้บรรยากาศกลับมาสนุกสนานอีกครั้ง นักเรียนแต่ละกลุ่มเริ่มเห็นความสำคัญของสมาชิกแต่ละคน ครูผู้สอนอธิบายเพิ่มเติมในการปรับเปลี่ยนจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรม ไม่ใช่เพื่อการทำภาระงานให้สำเร็จ แต่เป็นการรู้จักและยอมรับซึ่งกันและกันของสมาชิกภายในกลุ่ม โดยใช้กระบวนการสะท้อนคิด

จะเห็นได้ว่าการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรห้องเรียนเสมอภาคมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นมากยิ่งขึ้น ปลูกฝังทัศนคติที่ดี พร้อมทั้งจะเรียนรู้และยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของบุคคล มีความกล้าแสดงออก อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของสังคมในอนาคตข้อมูลจากการสนทนากลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.2

รายงานผลการสนทนากลุ่ม

ก่อนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาค

การสนทนาในประเด็นความรู้ความเข้าใจที่มีต่อเด็กพิเศษ พบว่า นักเรียนบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กพิเศษ โดยมองว่าเด็กพิเศษเป็นแค่พฤติกรรมที่แสดงออกมาเพื่อเรียกร้องความสนใจจากคุณครูหรือคนรอบข้างเท่านั้น เพราะในบางครั้งที่ไม่ใช้เวลาเรียนเด็กพิเศษก็สามารถคุยเล่นกับเพื่อน หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้ตามปกติ นักเรียนบางส่วนมองว่าเด็กพิเศษมักจะแสดงพฤติกรรมก่อกวนเพื่อน ๆ เพราะไม่อยากทำงาน ไม่อยากเรียนหนังสือ อยากเล่นกับเพื่อนมากกว่า และนักเรียนบางส่วนมองว่า เด็กพิเศษ เป็นผู้ที่ป่วยเป็นโรคชนิดหนึ่งซึ่งสามารถรักษาให้ดีขึ้นหรือหายขาดได้ แต่ต้องได้รับการรักษาหรือทานยาตามที่แพทย์สั่ง

การสนทนาในประเด็นปัญหาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเด็กพิเศษ มีนักเรียนหลายคนแสดงความคิดเห็นเห็นว่า เด็กพิเศษไม่มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเอง ชอบแกล้งเพื่อน หรือทำให้เพื่อนเสียสมาธิในการเรียน ตลอดจนงานที่ได้รับมอบหมายไม่สำเร็จหรือไม่ยอมทำ เพราะไม่อยากทำ กลายเป็นภาระของเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ในบางครั้งก็มักจะควบคุมอารมณ์ไม่ได้ เมื่อตนเองไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการจนเกิดการโต้เถียงกันอยู่บ่อย ๆ จนสร้างความหนักใจให้กับครูผู้สอนและผู้ปกครอง

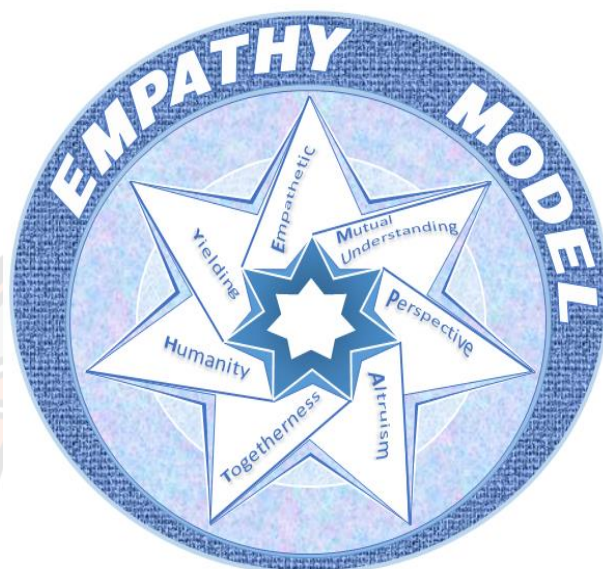
หลังการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาค ครบทั้ง 3 กิจกรรม

การสนทนาในประเด็นความรู้ความเข้าใจที่มีต่อเด็กพิเศษ นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อเด็กพิเศษมากขึ้นหลังจากที่ได้มีโอกาสพูดคุยกับเด็กพิเศษในกิจกรรม “ทักษะการสร้างพื้นที่ปลอดภัย” และได้รับการอธิบายถึงความพิเศษหรือความผิดปกติของเด็กพิเศษด้วยความเข้าใจเป็นวิทยาศาสตร์จากครูผู้สอน รวมถึงได้มีโอกาสได้มองลึกเข้าไปในจิตใจของเด็กพิเศษ ว่าแท้จริงแล้วเขาต้องการจะสื่ออะไร อะไรคือสิ่งที่ทำให้เขาแสดงพฤติกรรมแบบนั้น และเราควรจะทำอย่างไรกับเขาเหล่านั้นอย่างไร แต่ก็มีนักเรียนบางคนที่ยังมองว่า เด็กพิเศษก็ยังคงเป็นเด็กพิเศษ จะทำอย่างไรเขาก็ยังเป็นเด็กพิเศษ มันไม่สามารถแก้ไขหรือทำให้ดีขึ้นได้ แต่ก็ไม่ได้มองในแง่ลบเท่ากับก่อนหน้านี้

การสนทนาในประเด็นปัญหาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเด็กพิเศษ นักเรียนหลายคนยอมรับเด็กพิเศษมากขึ้น ยอมรับในสิ่งที่เขาทำได้และทำไม่ได้ โดยเราจะไม่รีบไปด่วนตัดสินไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม แม้ว่าเด็กพิเศษจะยังมีปัญหาในการทำกิจกรรมได้ไม่สำเร็จจุลวงเช่นเดิมแต่มุมมองในแง่ลบก็ค่อย ๆ เบาบางลง

และการสนทนาในประเด็นเพิ่มเติมคือการรู้จักและเข้าใจตนเอง นักเรียนบางคนไม่เคยคิดถึงในส่วนนี้ของตนเอง ไม่เคยสังเกต จนมีเพื่อน ๆ มาบอกว่า “เธอมีรอยยิ้มแบบนี้” หรือ “ข้อดีของเธอที่ฉันเห็นเป็นแบบนี้” มันทำให้มีโอกาสได้เข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ผู้วิจัยจึงนำผลที่ได้จากการจัดกิจกรรม มาพัฒนาต่อยอดเป็นโมเดลที่มีชื่อว่า “EMPATHY MODEL” เป็นหลักสำคัญ

ในการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้ความเข้าใจในด้านของความแตกต่างหลากหลาย ของทั้งนักเรียนที่เป็นเด็กปกติและเด็กพิเศษ โดยจะเน้นไปที่การสร้างทัศนคติเชิงบวก พร้อมกับเปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นพื้นที่ที่ปลอดภัยสำหรับทุก ๆ คน สำหรับ “EMPATHY MODEL” มีองค์ประกอบหลักดังนี้

ภาพ 4 EMPATHY MODEL

1. ตัวอักษร E มาจากตัวอักษรแรกของคำว่า Empathetic เป็นคำคุณศัพท์ในภาษาอังกฤษ หมายถึง คุณลักษณะหรือการมีความเข้าใจอกเข้าใจ และรับรู้ความรู้สึกและประสบการณ์ของคนอื่นอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจในปัจจุบันต่าง ๆ ที่อาจทำให้คนอื่นรู้สึกแบบที่พวกเขาารู้สึกได้

2. ตัวอักษร M มาจากอักษรตัวแรกของคำว่า Mutual Understanding เป็นคำกริยาในภาษาอังกฤษหมายถึง การปรับความเข้าใจที่เกิดขึ้นระหว่างสองฝ่ายหรือกลุ่มคนที่เข้าใจและยอมรับความคิดเห็นและมุมมองของกันและกัน อาจเกิดจากการพูดคุย การแสดงออกเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดของแต่ละฝ่าย หรืออาจเกิดขึ้นจากการเข้าใจอย่างลึกซึ้งและเคารพผลกระทบของความคิดเห็นและการกระทำของฝ่ายตรงข้าม

3. ตัวอักษร P มาจากอักษรตัวแรกของคำว่า Perspective เป็นคำนามในภาษาอังกฤษ หมายถึง ทัศนคติมุมมองหรือวิธีการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต เกี่ยวข้องกับวิธีการคิดของแต่ละบุคคล และวิธีที่พวกเขามองเห็นและตีความเหตุการณ์ สถานการณ์ หรือความเชื่อต่าง ๆ ในโลก มุมมองของแต่ละบุคคลอาจส่งผลต่อความเข้าใจและการตัดสินใจของพวกเขา ในทุกเรื่องการมีความเปลี่ยนแปลง

อาจเกิดขึ้นเมื่อได้รับประสบการณ์ใหม่ การศึกษาหรือได้เรียนรู้สิ่งใหม่ การมองเห็นสิ่งต่าง ๆ อาจช่วยให้คนเข้าใจความซับซ้อนและหลากหลาย สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้ดียิ่งขึ้น

4. ตัวอักษร A มาจากอักษรตัวแรกของคำว่า altruism เป็นคำนามในภาษาอังกฤษ หมายถึง ความเสียสละ การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เป็นการกระทำที่เน้นการช่วยเหลือและทำเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นหรือส่วนรวมของสังคมโดยไม่คาดหวังผลกำไรหรือรับผลประโยชน์ส่วนตัว เพื่อผลประโยชน์รวมของสังคม

5. ตัวอักษร T มาจากอักษรตัวแรกของคำว่า togetherness เป็นคำนามในภาษาอังกฤษ หมายถึง ความสามัคคี ความสัมพันธ์และความใกล้ชิดระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีการทำงานร่วมกันหรืออยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขและความเข้าใจกัน เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นจากการพัฒนาความเข้าใจและความเชื่อมโยงที่แข็งแกร่งระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีสิ่งร่วมกัน เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความรู้สึกของความเชื่อมโยงและสันติภาพในสังคม ช่วยสร้างความร่วมมือและการทำงานร่วมกันที่ดีขึ้น

6. ตัวอักษร H มาจากอักษรตัวแรกของคำว่า humanity เป็นคำนามในภาษาอังกฤษ หมายถึง มนุษยธรรม การเห็นคุณค่าในตัวมนุษย์ทุกคน มีความเมตตา มีความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ และการเคารพต่อความเป็นมนุษย์ เน้นความรับผิดชอบต่อสังคมและความเข้าใจในความยากลำบากและความทุกข์ทรมานของผู้อื่น

7. ตัวอักษร Y มาจากอักษรตัวแรกของคำว่า yielding เป็นคำคุณศัพท์ในภาษาอังกฤษ หมายถึง การยอมรับหรือการเคารพความคิดเห็นและความต้องการของบุคคลหรือฝ่ายตรงข้าม เป็นการแสดงถึงความยินยอมในการปรับตัวหรือการลดความเข้มงวดในสถานการณ์ที่เป็นไปได้ เพื่อให้สามารถร่วมมือหรือให้สังคมหรือความสัมพันธ์ทำงานอย่างมีสมดุลและสงบสุข

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนวัดมทวนาราม 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาคเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายโดยการนำกิจกรรมทักษะการสร้างพื้นที่ปลอดภัยบูรณาการร่วมกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคในห้องเรียน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรวมและศึกษารูปแบบการประเมินนักเรียนฐานสมรรถนะเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 35 คน ได้มาด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ 1) แบบบันทึกการสัมภาษณ์ครูผู้สอน 2) แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน 3) แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ห้องเรียนเสมอภาค 4) แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และ 5) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและรายงานผลการวิจัยโดยใช้การบรรยายเชิงพรรณนา ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัญหาในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของห้องเรียนประถมศึกษาตอนปลายที่มีเด็กพิเศษเรียนรวม พบว่า ห้องเรียนประถมศึกษาตอนปลายที่มีเด็กพิเศษเรียนรวมของโรงเรียนวัดมทวนาราม ขาดการอบรมเตรียมความพร้อมให้กับครูผู้สอนและผู้เรียนในกลุ่มปกติ เมื่อต้องจัดการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นเด็กพิเศษ จากรายงานผลข้อมูลนักเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไปจัดการเรียนรวม ปีการศึกษา 2565 มีเด็กพิเศษเรียนรวม จำนวน 20 คน ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา แต่จากข้อมูลจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดมทวนาราม ในปีการศึกษา 2565 พบว่า ด้วยนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้โรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมมีตำแหน่งพี่เลี้ยงเด็กพิการหรือครูการศึกษาพิเศษโรงเรียนละ 1 คน ทางโรงเรียนมีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรวมเป็นประจำทุกปี แต่ยังไม่ครอบคลุมในประเด็นของการเตรียมความพร้อมให้กับครูผู้สอนและผู้เรียนกลุ่มปกติ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเรียนรวม สอดคล้องกับการบรรยาย (วินัดดา ปิยะศิลป์, 2563) กล่าวถึงประเด็นสำหรับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมให้กับเด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนปกติ

โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดการให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมในการกำหนดนโยบายและทิศทางในการจัดการเรียนรวม รวมถึงความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องกับเด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ให้กับครูผู้สอนและผู้เรียนปกติในกรณีที่มีเด็กพิเศษเข้ามาเรียนรวม หรือกรณีตัวของเด็กพิเศษเองเมื่อจำเป็นต้องเรียนรู้ในสถานศึกษาปกติ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของห้องเรียนประถมศึกษาตอนปลายที่มีเด็กพิเศษเรียนรวม ตลอดจนงานวิจัยผลของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านการสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พบว่า มีการกล่าวถึงในส่วนของความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และปรากฏอยู่ในส่วนข้อเสนอแนะ อาทิ การศึกษาพฤติกรรมการรังแกในนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ชญญาพัทธ์ และคณะ, 2564) ผลการใช้กระบวนการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (อภิญา และสุพัทธ์, 2563) แต่ยังไม่พบการศึกษาในหัวข้อนี้อย่างจริงจัง ผู้วิจัยได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนเสมอภาคขึ้น โดยใช้คาบเรียนวิชาชุมนุมของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และนำรูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือมาเป็นหลักสำคัญสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาค เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนจะต้องยึดหลักสำคัญในการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้ความเข้าใจในด้านของความแตกต่างหลากหลาย ของทั้งนักเรียนที่เป็นเด็กปกติและเด็กพิเศษ โดยจะเน้นไปที่การสร้างทัศนคติเชิงบวกพร้อมกับเปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นพื้นที่ที่ปลอดภัยสำหรับทุก ๆ คน

อภิปรายผล

การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวมด้วยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาคเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ด้วยการบูรณาการแนวคิดการจัดการเรียนรวมร่วมการจัดการชั้นเรียนของคุณนิม ผลการวิจัย พบว่า 1) โรงเรียนขาดการเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมให้กับครูผู้สอนและนักเรียนในกลุ่มปกติในการอยู่ร่วมกับเด็กพิเศษและมักจะเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเด็กปกติกับเด็กพิเศษอยู่บ่อยครั้ง 2) ได้รูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความเสมอภาค ความเท่าเทียมในห้องเรียนและค้นพบแนวทางที่จะช่วยให้การจัดการเรียนรวม มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยใช้ชื่อว่า “EMPATHY MODEL” ซึ่งประกอบด้วย E - Empathetic หมายถึง ความเห็นอกเห็นใจ M - Mutual Understanding หมายถึง การยอมรับผู้อื่น P - Perspective หมายถึง การมองสิ่งต่าง ๆ ในแง่บวก A - Altruism หมายถึง ความปรารถนาดี T - Togetherness หมายถึง ความใกล้ชิด ความสัมพันธ์

ที่ดี H - Humanity หมายถึง การเคารพผู้อื่นในฐานะมนุษย์ด้วยกัน Y - Yielding หมายถึง การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ พร้อมทั้งจะเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของสังคม โดยลักษณะของกิจกรรมนั้นมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย มีจุดประสงค์หลักเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะวิชาชีพ รวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม มุ่งส่งเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสามารถปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2553) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียม จะต้องเป็นกิจกรรมที่ออกแบบขึ้นเพื่อสร้างพื้นที่ที่ปลอดภัยให้กับผู้เรียนทุกคน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติหรือกลุ่มที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้มีโอกาสได้สร้างความเข้าใจที่ดี ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น เรียนรู้ที่จะรับฟังปัญหาความแตกต่างหลากหลายในห้องเรียน อันเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยทำให้เกิดสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็ง ในการที่ผู้เรียนทุกคนนั้นสามารถปฏิบัติตนอย่างมีความรับผิดชอบทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ตลอดจนเรียนรู้ในการเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น รวมถึงเคารพในกฎกติกาและกฎหมาย ตลอดจนมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางสังคมอย่างมีวิจารณญาณ (Starfish Academy, 2565)

2. ผลจากการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวมด้วยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาคเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย พบว่า การศึกษาแบบเรียนรวม เป็นแนวทางการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อให้โอกาสที่เท่าเทียมกันแก่นักเรียนทุกคน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่าง ความสามารถ หรือความพิการของแต่ละคน เป็นไปตามหลักการที่ว่านักเรียนทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการศึกษาที่มีคุณภาพภายในห้องเรียนหลัก เป้าหมายของการศึกษาแบบเรียนรวมคือการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและเกื้อหนุนที่ซึ่งมีความหลากหลาย และนักเรียนทุกคนรู้สึกถึงคุณค่า ได้รับความเคารพ และมีส่วนร่วม ตระหนักว่านักเรียนแต่ละคนล้วนมีจุดแข็ง จุดอ่อน และรูปแบบการเรียนรู้ที่ไม่เหมือนใคร การพยายามที่จะตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลโดยการปรับวิธีการสอน หลักสูตร และสภาพแวดล้อมในห้องเรียน การศึกษาแบบเรียนรวมส่งเสริมแนวคิดในการขจัดอุปสรรคในการเรียนรู้และสร้างความมั่นใจว่านักเรียนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้การสนับสนุนและเหมาะสมแก่นักเรียนที่มีความพิการหรือมีความต้องการพิเศษด้านการศึกษา เช่น เทคโนโลยีช่วยเหลือ สื่อการสอนที่ได้รับ

การดัดแปลง และแผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล การศึกษาแบบมีส่วนร่วมยังช่วยส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและส่งเสริมปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างนักเรียนที่มีภูมิหลัง ความสามารถ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรวารุช ชัยยง (2565) ที่กล่าวถึงห้องเรียนเสมอภาค “Equitable Classroom” ว่าเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาระดับห้องเรียนที่เน้นให้นักเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายในชั้นเรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยครูถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในการสร้างความเสมอภาคในชั้นเรียนให้เกิดขึ้น ด้วยการเอาใจใส่ในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนอย่างทั่วถึง มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถทางปัญญาของนักเรียนและการจัดการชั้นเรียนที่หลากหลาย รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ปรับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมกลุ่ม มอบหมายภาระงานที่หลากหลายและเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้แสดงความสามารถ รวมถึงใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความหมาย ได้รับการสนใจเอาใจใส่ เห็นความสำคัญและไม่ถูกทิ้งไว้หลังห้องเรียนและผลจากการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้ค้นพบแนวทางการจัดการเรียนรวม “EMPATHY Model” ที่จะช่วยให้เด็กปกติเข้าใจในมุมมองที่เด็กพิเศษเป็น และเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการสร้างพลเมืองที่เข้มแข็งในอนาคตนั่นคือ การสร้างเสมอภาคความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นห้องเรียนด้วย EMPATHY MODEL ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการศึกษาที่มีนักเรียนพิเศษเรียนรวมในระดับชั้นต่าง ๆ ได้ แต่สิ่งที่ควรคำนึง คือ การสร้างบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ความปลอดภัยของห้องเรียนที่ใช้ดำเนินกิจกรรม และที่สำคัญครูผู้สอนควรเปิดใจรับฟัง เรียนรู้ และยอมรับความแตกต่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจหรือทัศนคติของผู้เรียน ผู้สอนต้องตระหนักรู้ด้วยความเข้าใจ ใช้ความเห็นอกเห็นใจ ไม่ใช่อารมณ์หรือความรู้สึกตัดสินผู้เรียน เพราะจุดประสงค์หลักของการจัดกิจกรรมไม่ใช่เพื่อการตัดสินผู้เรียน แต่เป็นการสร้างความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องกับผู้เรียนกลุ่มเด็กพิเศษให้กับครูผู้สอนทุกคน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ฉบับปรับปรุงใหม่ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับปรับปรุงใหม่ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2553. สืบค้น 23 กันยายน 2565, จาก <https://person.mwit.ac.th/01-Statutes/NationalEducation.pdf>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). สืบค้น 20 ธันวาคม 2563, จาก <http://www.bps.sueksa.go.th>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับลงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561. สืบค้น 3 มีนาคม 2565, จาก <https://www.kruchiangrai.net/wp-content/uploads/2018/08.pdf>
- กระทรวงสาธารณสุข. (2556). รายงานฉบับสมบูรณ์สถานการณ์คนพิการในสังคมไทย: การวิเคราะห์ ข้อมูลการสำรวจความพิการและคุณภาพของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2550. นนทบุรี: สำนักงานพัฒนานโยบาย สุขภาพระหว่างประเทศ.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2551). การวิจัยอนาคต. วารสารสมาคมนักวิจัยในความสัมพันธ์ของสภาวิจัย แห่งชาติ, 13(2), 9-13.
- ชมบุญ แยมนาม. (2560). การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนการจัดการ เรียนร่วมระดับประถมศึกษาในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2546). การตัดลิ้นผลการเรียนรู้: เกรดและการตัดเกรด. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุศรินทร์ นาคอุบล. (2561). บทสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเพียงหลวง 15 (บ้านรังแตง) ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี.
- เบญจา ชลธารนนท์. (2544). การศึกษาแบบเรียนรวม: เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการศึกษา แบบเรียนรวม. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- เบญจา ชลธารนนท์. (2546). คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2549). แก้วไขความบกพร่องทางด้านคณิตศาสตร์ ชุดที่ 1 การนับ. กรุงเทพฯ: แว่นแก้ว.

- ผดุง อารยะวิญญู, และวาสนา เลิศศิลป์. (2551). *การเรียนรู้รวม Inclusion*. กรุงเทพฯ: เจ.เอ็น.ที.
- พงษ์ธร วชิระปราการพงษ์. (2559). *การจัดการเรียนรู้ร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พจน์ปรีชา คำมี. (2552). *เอกสารประกอบการสอน รายวิชา การศึกษาแบบเรียนรวม*. ลำปาง: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- พะโยม ชินวงศ์. (2558). *เอกสารประกอบการอบรมเรื่องโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เรียนร่วมและเรียนรวม*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- รดา ธรรมพูนพิสัย. (2556). *สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้ร่วมในโรงเรียนแกนนำ จัดการเรียนรู้ร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์)*. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- สมจิต ทองเกต. (2559). *กลยุทธ์การบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 (ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์)*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน การเรียนรู้รวมเพื่อการประกันคุณภาพภายใน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *แบบประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ร่วมและเรียนรวม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน การเรียนรู้รวมเพื่อการประกันคุณภาพภายใน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2574*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2561). *รายงานนักเรียนพิการเรียนรวมของโรงเรียนปกติทั่วไป สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. กรุงเทพฯ: กลุ่มแผนและงบประมาณ สำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สุชาติ บุษพา. (2557). *การศึกษาแบบเรียนรวม*. อุดรธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สุทธิ สุวรรณจันทร์. (2559). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุนิสา สกุกเกื้อกุล และคณะ. (2565). รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับสถานศึกษา ในจังหวัดน่าน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 7(8), 52.
- สุเชษฐ์ เรือนก้อน. (2556). *แนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ระดับประถมศึกษาในโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูลสงคราม.
- อรอินทร์ คลองยั้ง. (2557). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนจัดการเรียนรวม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปริญญา นิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต)*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- อรุชา สว่างโลก และคณะ. (2565). การบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐาน การจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารการวิจัยการบริหาร การพัฒนา*, 9(2), 14.
- อโนชา กิจจานนท์. (2556). *การบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วมกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัด กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัญชลา เกลี้ยงแก้ว. (2560). *การพัฒนาแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร (ปริญญา นิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- Abbas, F., Zafar, A., & Naz, T. (2016). Footstep towards inclusive education. *Journal of Education and Practice*, 1735-2222.
- Brown, H. D. (2007). *Teaching by principles: An interactive approach to language Pedagogy* (3rd ed.). White Plains, NY: Pearson Education.
- Desai, D., Sahu, S., & Sinha, P. K. (2007). *Role of dynamic capability and information technology in customer relationship management: A study of Indian companies*. Vikalpa: n.p.

- Gail McGregor, & Timm Vogelsberg, R. (1998). *Inclusive schooling practices: Pedagogical and research foundations: A synthesis of the literature that informs best practices about inclusive schooling*. Baltimore: Paul H. Brookes.
- Garry, H., & Chrystal, W. (2010). *Parent involvement in inclusive primary school in New Zealand: Implications for improving practice and for teacher education*. Canterbury, New Zealand: University of Canterbury.
- Gezahegne Beyene, & Yinebeb Tizazu. (2021). *Attitudes of teachers towards inclusive education in Ethiopia*. Retrieved April 20, 2021, from <http://www.ju.edu.et/ejes/node/35>
- Joseph Murphy, & Lynn G. Beck. (1995). *School-based management as school reform: Taking stock*. Thousand Oaks: Corwin.
- Kuyini, A. B., & Desai, I. (2009). Providing instruction to students with special needs in inclusive classrooms in Ghana. *International Journal of Whole Schooling*, 22-38.
- Peterson, W. O. (2007). Center prayer for women receiving chemotherapy for recurrent ovarian cancer: Pilot study. *Oncology Nursing Forum*, 36, 424-428.
- Sandra Alper, & Diane Lea Ryndak. (2010). Long-term outcomes of services for two persons with significant disabilities with differing educational experiences: A qualitative consideration of the impact of educational experiences. *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities*, 323-338.
- Sermasap Vorapanya. (2008). *A model for inclusive schools in Thailand* (Doctoral dissertation). U.S.A.: University of Oregon.
- Tracy Lynn Cagney. (2009). *Attitudes of general education teachers toward including students with special needs*. Retrieved April 11, 2021, from <https://lib.dr.iastate.edu/etd/10817/>
- Waligore, R. L. (2002). *Teachers' attitudes toward inclusion: What did they say?* (Master's thesis). U.S.A.: Rowan University.

ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมเสริมหลักสูตรห้องเรียนเสมอภาค
2. แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม
3. แบบประเมินสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็ง

กิจกรรมเสริมหลักสูตร “ห้องเรียนเสมอภาค” เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

กิจกรรมห้องเรียนเสมอภาค กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1. ทักษะการสร้างพื้นที่ปลอดภัย

สิ่งสำคัญสำคัญ คือ การสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่ไม่ตัดสินผู้เรียน ว่าสิ่งใดถูกหรือสิ่งใดผิด เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย กล้าที่จะพูด กล้าที่จะคิด ในสิ่งที่ตนเองคิดหรือกำลังรู้สึก เปิดใจสำหรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ

2. ประเภทของการสร้างพื้นที่ปลอดภัย

2.1 ความปลอดภัยด้านกายภาพ คือ การสร้างพื้นที่ที่ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ หรือสิ่งกีดขวางต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนรู้ ไม่เป็นอันตรายต่อผู้ร่วมกิจกรรม

2.2 ความปลอดภัยด้านจิตใจ คือ การสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนความเท่าเทียม โดยอาจเริ่มต้นจากระดับการนั่งที่เสมอกันหรือการนั่งเป็นวงกลม เพื่อจะทำให้ไม่มีหน้าห้องหรือหลังห้อง จะทำให้เกิดความรู้สึกเท่าเทียมกันของผู้เรียน โดยสามารถแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.2.1 การสร้างพื้นที่ปลอดภัยระหว่างบุคคล คือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ด้วยกันเอง

2.2.2 การสร้างพื้นที่ปลอดภัยระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เกิดขึ้นได้จากการสนทนา การฟัง การถามและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

2.3 ด้านการจัดกิจกรรม คือ การสร้างบรรยากาศให้ทุกคนมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่ง ในกิจกรรมนี้ ไม่ว่าจะเล่นเกมหรืออื่น ๆ ซึ่งจะต้องมีความสร้างสรรค์ไม่สองแง่สองง่าม ไม่ทำให้ใคร คนใดคนหนึ่งรู้สึกว่าเป็นตัวตลก ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งผู้เรียนด้วยกันและผู้สอน

3. สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการสร้างพื้นที่ปลอดภัย

3.1 การให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคนในห้อง ไม่มองข้ามหรือเลือกปฏิบัติ เพราะผู้เรียนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันในฐานมนุษย์

3.2 การให้เกียรติผู้เรียน ไม่นำลักษณะทางกายภาพ หรืออื่น ๆ มาล้อเลียน

3.3 จำนวนผู้เรียนที่เหมาะสมประมาณ 30- 40 คน

4. กิจกรรมเพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัย

4.1 กิจกรรม “วงกลมของเรา”

เป็นกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมด้วยกันเองและความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนให้เพิ่มมากขึ้น ผ่านการพูดคุย การซักถาม การฟัง ผ่านการแนะนำตัวสั้น ๆ

การดำเนินกิจกรรม

1. ให้ผู้เรียนทุกคนนั่งรวมกันเป็นวงกลม 1 วง โดยจุดที่นั่งจะต้องมองเห็นเพื่อน ๆ สมาชิกทุกคน เพราะการนั่งเป็นวงกลมจะทำให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นหน้าเพื่อน ๆ สมาชิกทุกคน ภายในวง และการนั่งเป็นวงกลมจะทำให้ไม่มีพื้นที่ที่เรียกว่า หน้าห้องและหลังห้อง ทำให้ไม่มีระยะห่าง และลดอำนาจระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกัน

2. จากนั้นให้ผู้เรียนเริ่มแนะนำตัวเองสั้น ๆ เช่น ชื่อเล่น อายุ งานอดิเรก เป็นต้น เพื่อให้เพื่อน ได้รู้จักกันคร่าว ๆ โดยจะเริ่มจากทางขวาและวนไปเรื่อย ๆ จนครบทุกคน ผู้สอนอาจแสดงบทบาทสมมุติหรือเป็นผู้เริ่มต้นให้ผู้เรียนคุยเป็นตัวอย่าง

4.2 กิจกรรม “เธอรู้จักฉัน ฉันรู้จักเธอ”

เป็นกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมด้วยกันเองและความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนให้เพิ่มมากขึ้น ผ่านการพูดคุย การซักถาม การฟัง ร่วมกับการวาดรูป เพราะการวาดเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เข้าร่วมเพื่อที่จะเดินทางไปถามเพื่อนที่อยู่ในวงกลมเดียวกัน

การดำเนินกิจกรรม

1. ผู้สอนแจกกระดาษ A4, ดินสอ ปากกาเคมีหรือสีเมจิก ให้แก่ผู้เรียนทุกคน คนละ 1 ชุด

2. ให้ผู้เรียนพับและแบ่งกระดาษ A4 ออกเป็น 4 ส่วนเท่า ๆ กัน จากนั้น ให้เขียนหมายเลขกำกับบริเวณมุมใดมุมหนึ่งของแต่ละช่อง ประกอบด้วย หมายเลข 1, 2, 3, และ 4 โดยอาจเขียนเรียงลำดับหรือสลับช่องไปตามความชอบของตน

3. ผู้สอนให้ผู้เรียนทำกิจกรรมตามลำดับ ดังนี้

3.1 ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนกวาดตามองไปรอบ ๆ วงกลมและเลือกเพื่อน 1 คนที่อยู่ในวงกลมเดียวกับเรา ที่เรามีความรู้สึกว่า เพื่อนคนนี้เป็นคนที่ให้ความรู้สึก “สนุกสนาน ร่าเริง” จากนั้นให้วาดภาพใบหน้าลงบนกระดาษ ในช่องที่มีหมายเลข 1 กำกับอยู่

3.2 ในช่องที่ 2 ให้ผู้เรียนมองวงกลมไปรอบ ๆ ให้เลือกเพื่อนที่ไม่ซ้ำกับเพื่อนในช่องที่ 1 และวาดเพื่อน 1 คน ที่มีความรู้สึกว่าเป็นคนที่มี “รอยยิ้มที่สวยงาม”

3.3 ในช่องที่ 3 ให้ผู้เรียนมองวงกลมไปรอบ ๆ ให้เลือกเพื่อนที่ไม่เข้ากับเพื่อน ในช่องที่ 1 และช่องที่ 2 โดยให้มองไปรอบ ๆ และวาดเพื่อน 1 คน ที่มีความรู้สึกว่าคุณคนนี้มี “**ความลึกลับ ดูน่าค้นหา**”

3.4 ในช่องที่ 4 ให้ผู้เรียนมองวงกลมไปรอบ ๆ ให้เลือกเพื่อนที่ไม่เข้ากับเพื่อน ในช่องที่ 1 ช่องที่ 2 และช่องที่ 3 โดยให้วาดเพื่อน 1 คน ที่เราคิดว่า “**เขาน่าจะมีความคิดหรือ ความเชื่อที่ไม่ตรงกับเรา**”

3.4 ผู้สอนให้ผู้เรียนนำเสนอภาพวาดที่ครบทั้ง 4 ช่องของตนเอง และให้ทำ ความรู้จักเพื่อนแต่ละช่องให้มากกว่าเดิม

4.3 กิจกรรม “สร้างสายสัมพันธ์”

เป็นกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมด้วยกันเองและความสัมพันธ์ ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนให้เพิ่มมากขึ้น ผ่านการพูดคุย การซักถาม การฟัง ร่วมกับการวาดรูป โดยจะ ใช้คำถามที่มีความลึกซึ้งมากขึ้นแต่มีกติกาเพิ่มเติม โดยให้นั่งหันหน้าเข้าหาเพื่อนที่เราวาดรูปไปหน้า ของเขาเมื่อเพื่อนเริ่มตอบคำถาม

1. จะต้องไม่แทรกถามในระหว่างที่เพื่อนกำลังพูดอยู่ไปจนกว่าเพื่อนจะพูดเสร็จ ต้องจดจ่ออยู่กับสิ่งที่เพื่อนตรงหน้ากำลังเล่า

2. จะต้องไม่สั่งสอนไม่ว่าเรื่องราวที่เพื่อนเล่าจะเป็นเรื่องราวที่เราเคยประสบพบเจอ หรือเคยได้ยินจากที่อื่นมาหรือไม่ก็ตาม เพราะเป็นการฝึกในการเป็นผู้ฟังที่ดี

3. จะต้องไม่ล้อเลียน หรือหัวเราะเยาะเย้ย ต้องให้เกียรติเรื่องราวที่เพื่อนเล่า เพราะอาจจะทำให้เพื่อนไม่อยากเล่าเรื่องราวต่อ เราก็จะไม่สามารถทำกิจกรรมนี้ให้สำเร็จได้

4. ฟังระลึกละเอียด คนที่อยู่ตรงหน้าสำคัญที่สุด

การดำเนินกิจกรรม

โดยนำแผ่นกระดาษ A4 ที่ผู้เรียนทำเสร็จเรียบร้อยแล้วในกิจกรรม “เธอรู้จักฉัน ฉันรู้จักเธอ” มาเป็นเครื่องมือประกอบการสัมภาษณ์

1. ในช่องที่ 1 ผู้สอนให้ผู้เรียนสอบถามเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของบุคคลที่อยู่ในช่องที่ 1 ให้ได้มากที่สุด และเพิ่มคำถามพิเศษเฉพาะบุคคลที่อยู่ในช่องที่ 1 บนกระดาษเท่านั้น คือ “**หากเขา ได้ไปเที่ยวกับเรา เขาจะพาเราไปที่ไหน เพราะเหตุใด**”

2. ในช่องที่ 2 ผู้สอนให้ผู้เรียนสอบถามเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของบุคคลที่อยู่ในช่องที่ 2 ให้ได้มากที่สุด และเพิ่มคำถามพิเศษเฉพาะบุคคลที่อยู่ในช่องที่ 2 บนกระดาษเท่านั้น คือ “**รักครั้งแรก ของเขาเกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อไหร่ และตอนนั้นรู้สึกเป็นอย่างไรบ้าง**”

3. ในช่องที่ 3 ผู้สอนให้ผู้เรียนสอบถามเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของบุคคลที่อยู่ในช่องที่ 3 ให้ได้มากที่สุด และเพิ่มคำถามพิเศษเฉพาะบุคคลที่อยู่ในช่องที่ 3 บนกระดานเท่านั้น คือ **“ในช่วงที่โรงเรียนปิดเทอมยาวหลายวัน ขณะที่อยู่บ้านได้ทำอะไรบ้าง”**

4. ในช่องที่ 4 ผู้สอนให้ผู้เรียนสอบถามเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของบุคคลที่อยู่ในช่องที่ 4 ให้ได้มากที่สุด และเพิ่มคำถามพิเศษเฉพาะบุคคลที่อยู่ในช่องที่ 4 บนกระดานเท่านั้น คือ **“ความคาดหวังของเขาในการทำกิจกรรมครั้งนี้”**

5. เมื่อดำเนินกิจกรรมครบทั้ง 3 กิจกรรม

ผู้สอนให้ผู้เรียนจับกลุ่ม กลุ่มละ 3-4 คน และแลกเปลี่ยนความคาดหวังของพวกเขาในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ และนำเสนอความคาดหวังของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

6. อุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรม

กระดาน A4, ปากกาเคมีหรือสีเมจิก กระดานบรู๊ฟสำหรับแปะความคาดหวังของผู้เรียน กระดานไวท์บอร์ดสำหรับเขียนสรุปของผู้สอน ระวังหรืออุปกรณ์ให้สัญญาณ เทปขาว สำหรับแปะกระดาน

7. หมายเหตุ

7.1 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทหรือสภาพแวดล้อมของแต่ละห้องเรียน ช่วงอายุของผู้เรียน ผู้สอนสามารถลดหรือเพิ่มเงื่อนไขในการทำกิจกรรมตามความเหมาะสม

7.2 จุดประสงค์ที่แท้จริงของกิจกรรมไม่ใช่เพื่อตัดสินหรือประเมินคุณภาพผู้เรียน แต่เป็นการฟังในสิ่งที่ผู้เรียนกำลังคิดหรือต้องการ โดยให้สมาชิกในห้องเป็นผู้ทำหน้าที่นั้นแทนผู้สอน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนด้วยกัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นผู้ที่ตัดสินคือ ตัวของผู้เรียนเอง

7.3 สิ่งสำคัญในการจัดกิจกรรมไม่ใช่ตัวผลงานที่สำเร็จลุล่วง แต่เป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนในขณะที่ทำกิจกรรม ตรงส่วนนี้สามารถนำไปใช้เพื่อวัดสมรรถนะของผู้เรียนได้

กรอบโครงสร้างเครื่องมือประเมินสมรรถนะการเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – 6)

การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง หมายถึง การปฏิบัติตนอย่างรับผิดชอบในฐานะพลเมืองไทยและพลโลกรู้เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพ ในกฎกติกาและกฎหมาย มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างมีวิจาร์ณญาณ อยู่ร่วมกับผู้อื่นท่ามกลางความหลากหลาย เห็นคุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีบทบาทในการตัดสินใจและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยยึดมั่นในความเท่าเทียมเป็นธรรม ค่านิยมประชาธิปไตย และสันติวิธี

ระดับ	คำอธิบายระดับ	พฤติกรรมย่อย	เครื่องมือ
3 ระดับ เริ่มต้น	อิสระที่จะคิดและแสดงออกที่รับผิดชอบและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น รับผิดชอบและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง เคารพต่อสถาบันหลักของชาติ ติดตามข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว เพื่อนร่วมชั้นเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมต่าง ๆ ในชั้นเรียน หรือโรงเรียน แก้ไขความขัดแย้งในชั้นเรียนอย่างมีเหตุผล	1. ด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ 1.1 แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน 1.2 แสดงความรับผิดชอบต่อการแสดงความคิดเห็นของตนเอง 1.3 ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อได้รับการร้องขอหรือเห็นว่าต้องการความช่วยเหลือ ใช้อของส่วนรวมอย่างระมัดระวัง 2. ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ 2.1 รับผิดชอบต่อปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกของครอบครัว ชั้นเรียน และโรงเรียนอย่างเหมาะสม 2.2 แสดงความเคารพต่อสถาบันหลักของชาติ 3. ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจาร์ณญา 3.1 ติดตามข้อมูลข่าวสารและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว เพื่อนร่วมชั้นเรียน และโรงเรียนอย่างเหมาะสมตามวัย 3.2 มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามข้อมูลข่าวสารในระดับชั้นเรียน หรือโรงเรียนอย่างเหมาะสมตามวัย	แบบประเมินพฤติกรรม
		4. ด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง 4.1 ร่วมเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้งในชั้นเรียน หรือโรงเรียนกับเพื่อนและครูอย่างมีเหตุผล	

สทศ. สพฐ.

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 หน้า 4

ระดับ	คำอธิบายระดับ	พฤติกรรมย่อย	เครื่องมือ
	จะเข้าอกเข้าใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน กับผู้อื่น รับผิดชอบและ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ตามบทบาทหน้าที่ใน ฐานะพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข เคารพต่อ สถาบันหลักของชาติ ติดตามและตรวจสอบ ข้อมูลข่าวสาร เข้าร่วม กิจกรรมและร่วมเป็น อาสาสมัครในกิจกรรม สาธารณะประโยชน์ ระดับโรงเรียนและ ชุมชน หาทางออก ร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้อง ในการแก้ปัญหา โดยใช้ กระบวนการ ศึกษา หรือ ตามวิถี ประชาธิปไตย	<p>1.4 เคารพในความแตกต่างหลากหลาย ระหว่างบุคคล เข้าอกเข้าใจผู้อื่น ไม่กลั่นแกล้ง เพื่อน (Bullying) ทางร่างกายและวาจา</p> <p>1.5 ช่วยเหลือและแบ่งปันสิ่งของต่าง ๆ ของ ตนให้กับผู้อื่นตามความเหมาะสม</p> <p>1.6 ใช้เหตุผลไตร่ตรองโดยปราศจากอคติก่อน ตัดสินผู้อื่น</p> <p>2. ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่</p> <p>2.1 รับผิดชอบต่อและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ตามบทบาทหน้าที่ ระเบียบ กฎ กติกา ของสังคม</p> <p>2.2 เคารพสถาบันหลักของชาติในฐานะ พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p> <p>3. ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ</p> <p>3.1 ติดตามและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับ เหตุการณ์ สถานการณ์ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ ตนเอง โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ</p> <p>4. ด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง</p> <p>4.1 ร่วมอภิปรายเกี่ยวกับการแก้ปัญหา ความขัดแย้ง หรือทบทวนกฎ ระเบียบ กติกา ในชั้นเรียนอย่างมีเหตุผล โดยใช้กระบวนการ ศึกษาหาหรือตามวิถีประชาธิปไตย</p>	
6 ระดับ เหนือความ คาดหวัง	รู้จักและปกป้องสิทธิ เสรีภาพของตนเอง และ ผู้อื่น พยายามที่จะ เข้าอกเข้าใจและ ช่วยเหลือผู้อื่น เคารพ และปฏิบัติตนตามกฎ กติกาทางสังคม มีความ รับผิดชอบต่อผลการ	<p>1. ด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ</p> <p>1.1 เคารพในความหลากหลายระหว่าง บุคคล ไม่กลั่นแกล้งเพื่อน (Bullying) ทาง ร่างกาย วาจา และความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Bullying)</p> <p>1.2 ให้เกียรติ เข้าอกเข้าใจและช่วยเหลือ ผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ</p>	แบบประเมิน พฤติกรรม

สทศ. สพฐ.

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 หน้า 5

ระดับ	คำอธิบายระดับ	พฤติกรรมย่อย	เครื่องมือ
	<p>กระทำตามบทบาทหน้าที่พลเมือง</p> <p>ประชาธิปไตย ติดตามและประเมินความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูล ริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจระดับท้องถิ่นและประเทศ</p> <p>ด้วยจิตสาธารณะ</p> <p>กระตือรือร้น ในการหาทางออกและร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหา โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมเป็นธรรมด้วยสันติวิธีและวิถีประชาธิปไตย</p> <p>อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p>	<p>2. ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่</p> <p>2.1 เคารพและปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ได้อย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่</p> <p>2.2 รับผิดชอบต่อการกระทำตามบทบาทหน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย</p> <p>2.3 ปฏิบัติตน ตามวิถีวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย</p> <p>3. ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ</p> <p>3.1 ติดตามและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและประเด็นปัญหาของท้องถิ่น ประเทศ</p> <p>3.2 ริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจด้วยจิตสาธารณะ (Public Mind) โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น</p> <p>4. ด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง</p> <p>4.1 กระตือรือร้นในการหาทางออกร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของท้องถิ่นหรือประเทศ</p> <p>4.2 ร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นหรือประเทศ โดยคำนึงถึงความเท่าเทียม เป็นธรรม ด้วยสันติวิธีและ ตามวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p>	

สทศ. สพฐ.

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 หน้า 1

คำชี้แจงร่างตัวอย่างเครื่องมือประเมินสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6)

ร่างตัวอย่างเครื่องมือประเมินสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) เป็นตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ดำเนินการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน เพื่อประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย

1. กรอบโครงสร้างเครื่องมือประเมินสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ แบบประเมินพฤติกรรม
3. ขอความร่วมมือครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง พิจารณากรอบโครงสร้างเครื่องมือ และเครื่องมือประเมิน พร้อมแสดงความคิดเห็นและให้คำแนะนำ โดยตอบลงในแบบสำรวจความคิด เพื่อประกอบการปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งให้มีคุณภาพ สำหรับนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะต่อไป ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สทศ. สพร.

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 หน้า 3

ระดับ	คำอธิบายระดับ	พฤติกรรมย่อย	เครื่องมือ
4 ระดับ กำลัง พัฒนา	อดทน อดกลั้นในความ คิดเห็นและการ แสดงออกที่แตกต่าง ยอมรับความแตกต่าง หลากหลาย ช่วยเหลือ และแบ่งปันกับผู้อื่น รับผิดชอบและปฏิบัติ ตนอย่างเหมาะสม ตาม บทบาทหน้าที่ในฐานะ พลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุขเคารพต่อ สถาบันหลักของชาติ ติดตามและตรวจสอบ ข้อมูลข่าวสาร เข้าร่วม กิจกรรมและร่วมเป็น อาสาสมัครในกิจกรรม สาธารณประโยชน์ ระดับโรงเรียนและ ชุมชน หาทงออก ร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้อง ในการแก้ปัญหาความ ขัดแย้งอย่างมีเหตุผล	1. ด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ 1.1 ควบคุมตนเองและปกป้องสิทธิเสรีภาพ ของตนเองและผู้อื่น 1.2 ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่กลั่นแกล้งเพื่อน (Bullying) ทางร่างกายและ วาจา 1.3 ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเห็นว่าการความ ช่วยเหลือ 2. ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ 2.1 รับผิดชอบต่อปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ตามบทบาทหน้าที่ ระเบียบ กฎ และกติกา 3. ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ 3.1 ติดตามข่าวสารเหตุการณ์ สถานการณ์ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ โรงเรียน และชุมชน 3.2 ร่วมเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมสาธารณะ ประโยชน์ระดับโรงเรียน หรือชุมชนที่เหมาะสม ตามวัย 4. ด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง 4.1 ร่วมเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาหรือความ ขัดแย้งในระดับโรงเรียนและชุมชนกับผู้เกี่ยวข้อง อย่างมีเหตุผล	แบบประเมิน พฤติกรรม
5 ระดับ ความ สามารถ	รู้จักและปกป้องสิทธิ เสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น ยอมรับและ เคารพความแตกต่าง หลากหลาย พยายามที่	1. ด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ 1.1 บอกสิทธิเสรีภาพของตนเอง 1.2 ปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง 1.3 เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น	แบบประเมิน พฤติกรรม

ตัวอย่างแบบประเมินพฤติกรรม ชั้น ป.4 – ป.6

คำชี้แจง

สมรรถนะที่ 5 การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ระดับชั้น ป.4 - 6

คำชี้แจง :ให้ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ตามรายการประเมินต่อไปนี้

- ส่วนที่ 1 ด้าน พลเมืองรู้เคารพสิทธิ
ส่วนที่ 2 ด้าน พลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่
ส่วนที่ 3 ด้าน พลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ
ส่วนที่ 4 ด้าน พลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

ให้ผู้สอนทำการประเมินพฤติกรรมแต่ละด้านของผู้เรียนขณะดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาที่ทำการสอนในแต่ละภาคเรียน โดยพิจารณาว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมตามรายการประเมินที่กำหนดไว้

ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ ให้ทำเครื่องหมาย ลงในช่องปฏิบัติ

ถ้านักเรียนไม่แสดงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ ให้ทำเครื่องหมาย ลงในช่องไม่ปฏิบัติ

การสรุปความสามารถรายด้าน

ด้าน ระดับ	พลเมือง รู้เคารพสิทธิ	พลเมือง รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่	พลเมือง มีส่วนร่วมอย่าง มีวิจารณญาณ	พลเมือง ผู้สร้าง การเปลี่ยนแปลง
ระดับเริ่มต้น	ปฏิบัติข้อ 1-4	ปฏิบัติข้อ 1-2	ปฏิบัติข้อ 1-2	ปฏิบัติข้อ 1
ระดับกำลังพัฒนา	ปฏิบัติข้อ 1-7	ปฏิบัติข้อ 1-3	ปฏิบัติข้อ 1-4	ปฏิบัติข้อ 1-2
ระดับสามารถ	ปฏิบัติข้อ 1-13	ปฏิบัติข้อ 1-5	ปฏิบัติข้อ 1-5	ปฏิบัติข้อ 1-3
ระดับเหนือความคาดหวัง	ปฏิบัติข้อ 1-15	ปฏิบัติข้อ 1-8	ปฏิบัติข้อ 1-7	ปฏิบัติข้อ 1-5

การสรุปสมรรถนะ

นักเรียนจะอยู่ในระดับความสามารถใดก็ต่อเมื่อมีผลการประเมินระดับความสามารถอยู่ในระดับเดียวกันทุกด้าน **แต่** ถ้านักเรียนมีระดับความสามารถอย่างน้อย 1 ด้านอยู่ในระดับความสามารถที่ต่ำกว่า ให้ถือว่านักเรียนมีระดับความสามารถในระดับต่ำกว่านั้น

สพศ. สพฐ.

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 หน้า 7

แบบสรุบบทประเมินพฤติกรรม

สมรรถนะที่ 5 การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ระดับชั้น ป.4 - 6

ตัวอย่าง

โรงเรียน.....ชั้น.....

ภาคเรียนที่ ..... ปีการศึกษา .....

ครั้งที่ประเมิน ..... วันที่ .....

เลข ที่	ชื่อ-สกุล	สรุปผลพฤติกรรมบ่งชี้หลัก				สรุปผล
		พลเมือง เคารพสิทธิ	พลเมือง รับผิดชอบ	พลเมือง มีส่วนร่วม	พลเมือง ผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง	
1	เด็กชาย ก	กำลังพัฒนา	กำลังพัฒนา	กำลังพัฒนา	กำลังพัฒนา	กำลังพัฒนา
2	เด็กชาย ข	กำลังพัฒนา	เริ่มต้น	กำลังพัฒนา	กำลังพัฒนา	เริ่มต้น
3	เด็กชาย ค	สามารถ	สามารถ	สามารถ	สามารถ	สามารถ
4	เด็กชาย ง	สามารถ	กำลังพัฒนา	กำลังพัฒนา	เหนือความคาดหวัง	กำลังพัฒนา
5	เด็กชาย จ	เริ่มต้น	เริ่มต้น	เริ่มต้น	เริ่มต้น	เริ่มต้น
6	เด็กชาย ฉ	เริ่มต้น	เริ่มต้น	เริ่มต้น	กำลังพัฒนา	เริ่มต้น

ตัวอย่างที่ 1 เด็กชาย ก

มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ อยู่ในระดับกำลังพัฒนา

มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ อยู่ในระดับกำลังพัฒนา

มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ อยู่ในระดับกำลังพัฒนา

มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับกำลังพัฒนา

สรุป เด็กชาย ก มีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งอยู่ระดับกำลังพัฒนา

ตัวอย่างที่ 2 เด็กชาย ข

มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ อยู่ในระดับกำลังพัฒนา

มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ อยู่ในระดับเริ่มต้น

มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ อยู่ในระดับกำลังพัฒนา

มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับกำลังพัฒนา

สรุป เด็กชาย ข มีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งอยู่ระดับเริ่มต้น

สทศ. สพฐ.

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 หน้า 8

แบบประเมินพฤติกรรม

สมรรถนะที่ 5 การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ระดับชั้น ป.4 - 6

พฤติกรรมบ่งชี้หลัก : พลเมืองรู้เคารพสิทธิ

ผู้สังเกต ครูผู้สอน ครูประจำชั้น/ที่ปรึกษา

ผู้รับการสังเกต : .....เลขที่..... ชั้น .....

ครั้งที่ประเมิน ..... วันที่ ..... ภาคเรียนที่ ..... ปีการศึกษา .....

ข้อที่	พฤติกรรมย่อย	รายการสังเกต	การประเมิน		ระดับความสามารถ
			ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	
1	3/1.1	นักเรียนคิดและแสดงออกทางความคิดในห้องเรียนได้อย่างมีอิสระโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน			ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติอย่างน้อย 1 ข้อ อยู่ในระดับ ☐ เริ่มต้น
2	3/1.2	นักเรียนรับผิดชอบต่อผลของการกระทำและคำพูดที่เกิดตนเอง			
3	3/1.3	นักเรียนให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อได้รับการร้องขอหรือเห็นว่าการความช่วยเหลือ			
4	3/1.4	นักเรียนใช้วัสดุอุปกรณ์ของใช้ในชั้นเรียนและโรงเรียนโดยคำนึงถึงความปลอดภัย, คุ่มค่า, ประหยัด, รวมถึงการดูแลรักษาเป็นอย่างดี			
5	4/1.1	นักเรียนกำกับควบคุมตนเองไม่ให้ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และรู้จักปกป้องตนเองและผู้อื่นจากการถูกล่วงละเมิด			ปฏิบัติได้ครบข้อ 1-7 อยู่ในระดับ ☐ กำลังพัฒนา
6	4/1.2	นักเรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยไม่ล้อเลียน ไม่กลั่นแกล้งเพื่อน (Bullying) รวมถึงไม่เลือกปฏิบัติทางร่างกายและวาจา			
7	4/1.3	เมื่อเห็นว่าผู้อื่นต้องการความช่วยเหลือนักเรียนยินดีเข้าไปช่วยด้วยความเต็มใจ			
8	5/1.1	นักเรียนบอกสิทธิเสรีภาพของตนเองในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข			ปฏิบัติได้ครบข้อ 1-13 อยู่ในระดับ ☐ สามารถ
9	5/1.2	นักเรียนปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเองและอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข			

สทศ. สพร.

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 หน้า 9

ข้อที่	พฤติกรรมย่อย	รายการสังเกต	การประเมิน		ระดับความสามารถ
			ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	
10	5/1.3	นักเรียนเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นและอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข			
11	5/1.4	นักเรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความเข้าใจ เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยไม่กลั่นแกล้งเพื่อน (Bullying) ทางร่างกายและวาจา			
12	5/1.5	นักเรียนช่วยเหลือและแบ่งปันสิ่งของต่าง ๆ ของตนให้กับผู้อื่นตามความเหมาะสม			
13	5/1.6	เมื่อเกิดปัญหาหรือความขัดแย้งภายในชั้นเรียน นักเรียนใช้เหตุผลไตร่ตรองโดยปราศจากอคติ ก่อนตัดสินผู้อื่น			
14	6/1.4	นักเรียนเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่กลั่นแกล้งเพื่อน (Bullying) ทางร่างกายและวาจา รวมถึงความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Bullying)			ปฏิบัติได้ครบ ข้อ1-15 อยู่ในระดับ ☐ เหนือความ คาดหวัง
15	6/1.5	นักเรียนให้เกียรติ เข้าอกเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์ ต่าง ๆ			

สรุปผล

นักเรียนอยู่ในระดับ เริ่มต้น กำลังพัฒนา สามารถ เหนือความคาดหวัง

จุดเด่นของนักเรียนคือ .....

จุดควรพัฒนาของนักเรียนคือ .....

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

(.....)

สทศ. สพฐ.

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 หน้า 10

แบบประเมินพฤติกรรม

สมรรถนะที่ 5 การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ระดับชั้น ป.4 - 6

พฤติกรรมบ่งชี้หลัก : พลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่

ผู้สังเกต ครูผู้สอน ครูประจำชั้น/ที่ปรึกษา

ผู้รับการสังเกต : .....เลขที่..... ชั้น .....

ครั้งที่ประเมิน ..... วันที่ ..... ภาคเรียนที่ ..... ปีการศึกษา .....

ข้อที่	พฤติกรรมย่อย	รายการสังเกต	การประเมิน		ระดับความสามารถ
			ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	
1	3/2.1	นักเรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกของครอบครัว ชั้นเรียน และโรงเรียนอย่างเหมาะสม เช่น กวาดบ้าน, เก็บเก้าอี้, ทำเวรเขตรับผิดชอบ เป็นต้น			ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติอย่างน้อย 1 ข้อ อยู่ในระดับ ☐ เริ่มต้น
2	3/2.2	นักเรียนแสดงความเคารพต่อสถาบันหลักของชาติ คือ สถาบันครอบครัว, สถาบันการศึกษา, สถาบันศาสนา			
3	4/2.1	นักเรียนปฏิบัติตามเงื่อนไข กติกา ที่โรงเรียนกำหนด			ปฏิบัติได้ครบข้อ 1-3 อยู่ในระดับ ☐ กำลังพัฒนา
4	5/2.1	นักเรียนปฏิบัติตามเงื่อนไข กติกา ที่สังคมชุมชนและท้องถิ่นกำหนด			ปฏิบัติได้ครบข้อ 1-5 อยู่ในระดับ ☐ สามารถ
5	5/2.2	นักเรียนแสดงความเคารพต่อสถาบันหลักของชาติ คือ สถาบันการเมืองการปกครอง ในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข			
6	6/2.1	นักเรียนปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนด			ปฏิบัติได้ครบข้อ 1-8 อยู่ในระดับ ☐ เหนือความคาดหวัง
7	6/2.2	นักเรียนแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำตามบทบาทหน้าที่พลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย			

สทศ. สพฐ.

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 หน้า 14

แบบประเมินพฤติกรรม

สมรรถนะที่ 5 การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ระดับชั้น ป.4 - 6

พฤติกรรมบ่งชี้หลัก : พลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

ผู้สังเกต ครูผู้สอน ครูประจำชั้น/ที่ปรึกษา

ผู้รับการสังเกต : .....เลขที่..... ชั้น .....

ครั้งที่ประเมิน ..... วันที่ ..... ภาคเรียนที่ ..... ปีการศึกษา .....

ข้อที่	พฤติกรรมย่อย	รายการสังเกต	การประเมิน		ระดับความสามารถ
			ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	
1	3/4.1	นักเรียนร่วมเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้งในชั้นเรียน หรือโรงเรียนกับเพื่อนและครูอย่างมีเหตุผล			ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติอย่างน้อย 1 ข้อ อยู่ในระดับ ☐ เริ่มต้น
2	4/4.2	นักเรียนร่วมเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้งใน โรงเรียนและชุมชนกับผู้เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผล			ปฏิบัติได้ครบข้อ 1-2 อยู่ในระดับ ☐ กำลังพัฒนา
3	5/4.1	นักเรียนร่วมอภิปรายเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความขัดแย้ง หรือทบทวนกฎ ระเบียบ กติกาในชั้นเรียนอย่างมีเหตุผล โดยใช้กระบวนการปรึกษาหารือตามวิถีประชาธิปไตย			ปฏิบัติได้ครบข้อ 1-3 อยู่ในระดับ ☐ สามารถ
4	6/4.1	นักเรียนกระตือรือร้นในการหาทางออกร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของท้องถิ่นหรือประเทศ			ปฏิบัติได้ครบข้อ 1-5 อยู่ในระดับ
5	6/4.2	นักเรียนร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นหรือประเทศ โดยคำนึงถึงความเท่าเทียม เป็นธรรม ด้วยสันติวิธีและ ตามวิถีประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข			☐ เหนือความคาดหวัง

สรุปผล

นักเรียนอยู่ในระดับ เริ่มต้น กำลังพัฒนา สามารถ เหนือความคาดหวัง

จุดเด่นของนักเรียนคือ .....

จุดควรพัฒนาของนักเรียนคือ .....

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

(. . . . .)

สทศ. สพฐ.

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 หน้า 15

แบบสรุปแบบประเมินพฤติกรรม

สมรรถนะที่ 5 การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ระดับชั้น ป.4 - 6

ตัวอย่าง

โรงเรียน..... ชั้น.....

ภาคเรียนที่ ..... ปีการศึกษา .....

ครั้งที่ประเมิน ..... วันที่ .....

เลขที่	ชื่อ-สกุล	สรุปผลพฤติกรรมบ่งชี้หลัก				
		พลเมือง เคารพสิทธิ	พลเมือง รับผิดชอบ	พลเมืองมี ส่วนร่วม	พลเมือง ผู้สร้างการ เปลี่ยนแปลง	สรุปผล
1	เด็กชาย ก	กำลังพัฒนา	กำลังพัฒนา	กำลังพัฒนา	กำลังพัฒนา	กำลังพัฒนา
2	เด็กชาย ข	กำลังพัฒนา	เริ่มต้น	กำลังพัฒนา	กำลังพัฒนา	เริ่มต้น
3		สามารถ	สามารถ	สามารถ	สามารถ	สามารถ
4		เหนือความ คาดหวัง	เหนือความ คาดหวัง	เหนือความ คาดหวัง	เหนือความ คาดหวัง	เหนือความ คาดหวัง
5		เริ่มต้น	เริ่มต้น	เริ่มต้น	เริ่มต้น	เริ่มต้น
6		เริ่มต้น	เริ่มต้น	เริ่มต้น	กำลังพัฒนา	เริ่มต้น
7		สามารถ	สามารถ	สามารถ	สามารถ	สามารถ
8		เหนือความ คาดหวัง	เหนือความ คาดหวัง	เหนือความ คาดหวัง	สามารถ	สามารถ
9		กำลังพัฒนา	กำลังพัฒนา	กำลังพัฒนา	เริ่มต้น	เริ่มต้น
10		เหนือความ คาดหวัง	กำลังพัฒนา	กำลังพัฒนา	กำลังพัฒนา	กำลังพัฒนา

เกณฑ์การตัดสิน

- นักเรียนจะอยู่ในระดับความสามารถใดก็ตามเมื่อมีผลการประเมินระดับความสามารถอยู่ในระดับเดียวกันทุกด้าน
แต่ ถ้านักเรียนมีระดับความสามารถอย่างน้อย 1 ด้านอยู่ในระดับความสามารถที่ต่ำกว่า ให้ถือว่า นักเรียนมีระดับความสามารถในระดับต่ำกว่านั้น ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1

เด็กชาย ก มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ อยู่ในระดับกำลังพัฒนา

มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ อยู่ในระดับกำลังพัฒนา

มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ อยู่ในระดับกำลังพัฒนา

มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับกำลังพัฒนา

สรุป เด็กชาย ก มีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งอยู่ระดับกำลังพัฒนา

สพท. สพฐ.

ตัวอย่างที่ 2

เด็กชาย ข มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ อยู่ในระดับกำลังพัฒนา
 มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ อยู่ในระดับเริ่มต้น
 มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ อยู่ในระดับกำลังพัฒนา
 มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับกำลังพัฒนา

สรุป เด็กชาย ข มีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งอยู่ระดับเริ่มต้น

แบบ 1

- นักเรียนจะอยู่ในระดับความสามารถใดก็ต่อเมื่อมีผลการประเมินระดับความสามารถผ่านเกณฑ์อยู่ในระดับเดียวกันทุกด้าน
แต่ถ้านักเรียนมีระดับความสามารถอย่างน้อย 1 ด้านอยู่ในระดับความสามารถที่ต่ำกว่า ให้ถือว่า นักเรียนมีระดับความสามารถในระดับต่ำกว่า
 - เมื่อผลในแต่ละด้านแตกต่างกันให้ถือว่า ให้ถือเอาระดับความสามารถที่น้อยที่สุดเป็นผลของการประเมิน เช่น

แบบ 2

นักเรียนจะอยู่ในระดับเหนือความคาดหวังได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมบ่งชี้หลักอยู่ในระดับเหนือความคาดหวังทุกด้าน
 นักเรียนจะอยู่ในระดับความสามารถได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมบ่งชี้หลักอย่างน้อยอยู่ในระดับสามารถทุกด้าน
 นักเรียนจะอยู่ในระดับกำลังพัฒนาได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมบ่งชี้หลักอย่างน้อยอยู่ในระดับกำลังพัฒนาทุกด้าน
 นักเรียนจะอยู่ในระดับเริ่มต้นได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมบ่งชี้หลักอย่างน้อยอยู่ในระดับเริ่มต้นทุกด้าน
 ในกรณีที่นักเรียนไม่ผ่านการประเมินด้านใดด้านหนึ่ง ไม่สามารถสรุปผลการประเมินได้ให้อยู่ในระดับ ไม่ผ่าน

- นักเรียนจะอยู่ในระดับความสามารถใดก็ต่อเมื่อมีผลการประเมินระดับความสามารถอยู่ในระดับเดียวกันทุกด้าน
แต่ ถ้านักเรียนมีระดับความสามารถอย่างน้อย 1 ด้านอยู่ในระดับความสามารถที่ต่ำกว่า ให้ถือว่า นักเรียนมีระดับความสามารถในระดับต่ำกว่านั้น ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1

เด็กชาย ก มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ อยู่ในระดับกำลังพัฒนา
 มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ อยู่ในระดับกำลังพัฒนา
 มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ อยู่ในระดับกำลังพัฒนา
 มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับกำลังพัฒนา

สรุป เด็กชาย ก มีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งอยู่ระดับกำลังพัฒนา

ตัวอย่างที่ 2

เด็กชาย ข มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ อยู่ในระดับกำลังพัฒนา
 มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ อยู่ในระดับเริ่มต้น
 มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ อยู่ในระดับกำลังพัฒนา
 มีผลการประเมินระดับความสามารถด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับกำลังพัฒนา

สรุป เด็กชาย ข มีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งอยู่ระดับเริ่มต้น

สทศ. สพฐ.

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 หน้า 11

ข้อที่	พฤติกรรมย่อย	รายการสังเกต	การประเมิน		ระดับความสามารถ
			ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	
8	6/2.3	นักเรียนปฏิบัติตน ตามวิถีวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย ในฐานะพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย			

สรุปผล

นักเรียนอยู่ในระดับ เริ่มต้น กำลังพัฒนา สามารถ เหนือความคาดหวัง

จุดเด่นของนักเรียนคือ .....

จุดควรพัฒนาของนักเรียนคือ .....

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต
(.....)

สทศ. สพฐ.

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 หน้า 12

แบบประเมินพฤติกรรม

สมรรถนะที่ 5 การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ระดับชั้น ป.4 - 6

พฤติกรรมบ่งชี้หลัก : พลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ

ผู้สังเกต ครูผู้สอน ครูประจำชั้น/ที่ปรึกษา

ผู้รับการสังเกต : .....เลขที่..... ชั้น .....

ครั้งที่ประเมิน ..... วันที่ ..... ภาคเรียนที่ ..... ปีการศึกษา .....

ข้อ ที่	พฤติกรรม ย่อย	รายการสังเกต	การประเมิน		ระดับ ความสามารถ
			ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	
1	3/3.1	นักเรียนติดตามข้อมูลข่าวสารและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว เพื่อนร่วมชั้นเรียน และโรงเรียนอย่างเหมาะสมตามวัย			ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติอย่างน้อย 1 ข้อ
2	3/3.2	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามข้อมูลข่าวสารในระดับชั้นเรียนหรือโรงเรียนอย่างเหมาะสมตามวัย			อยู่ในระดับ ☐ เริ่มต้น
3	4/3.1	นักเรียนติดตามข่าวสารเหตุการณ์ สถานการณ์ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน และชุมชน			ปฏิบัติได้ครบ ข้อ 1-4
4	4/3.2	นักเรียนร่วมเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ระดับโรงเรียน และชุมชนที่เหมาะสมตามวัย			อยู่ในระดับ ☐ กำลังพัฒนา
5	5/3.1	นักเรียนติดตามและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ สถานการณ์ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตนเอง โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ			ปฏิบัติได้ครบ ข้อ 1-5 อยู่ในระดับ ☐ สามารถ
6	6/3.2	นักเรียนติดตามและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและประเด็นปัญหาของท้องถิ่น ประเทศ			ปฏิบัติได้ครบ ข้อ 1-7 อยู่ในระดับ ☐ เหนือความ
7	6/3.3	นักเรียนริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจ ด้วยจิตสาธารณะ (Public Mind) โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น			คาดหวัง

สทศ. สพฐ.

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 หน้า 13

สรุปผล

นักเรียนอยู่ในระดับ เริ่มต้น กำลังพัฒนา สามารถ เหนือความคาดหวัง

จุดเด่นของนักเรียนคือ .....

จุดควรพัฒนาของนักเรียนคือ .....

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

(.....)

ร่าง

ภาคผนวก ข

1. แนะนำขั้นตอนการจัดกิจกรรม “ทักษะการสร้างพื้นที่ปลอดภัย”
2. ภาพการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาค
3. ชิ้นงานผู้เรียน กิจกรรม “เธอรู้จักฉัน ฉันรู้จักเธอ เรารู้จักกัน”

แนะนำขั้นตอนการจัดกิจกรรม “ทักษะการสร้างพื้นที่ปลอดภัย”

ทักษะการสร้าง พื้นที่ปลอดภัย

ทำไมต้องจัดรูปแบบการนั่ง “เป็นวงกลม”

อุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรม

กระดาษ A4

ปากกาหรือสีเมจิก

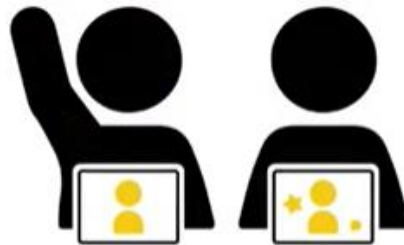
กระดาษรูปสำหรับ
สรุปความคาดหวัง

ขาตั้งบอร์ด
สำหรับกระบวนกร

ระฆังหรือ
อุปกรณ์ให้สัญญาณ

กิจกรรมสร้างพื้นที่ปลอดภัย

รู้จักฉัน รู้จักเธอ

จำนวนคนน้อยไปมาก

Tips & Tricks
การนำกิจกรรมเพื่อสร้าง
พื้นที่ปลอดภัย

คำถามจากง่ายไปยาก

โจทย์ต้องสั้น
กระชับ ได้ใจความ

ระบวนกรสังเกต
บรรยากาศและ
ผู้เข้าร่วมให้ได้มากที่สุด

Tips & Tricks
การนำกิจกรรมเพื่อสร้าง
พื้นที่ปลอดภัย

ศึกษารายละเอียดตัวอย่างการจัดกระบวนการคุมประพฤติในกรณีมาแล้วจับ ได้ที่คู่มือนี้
สามารถดาวน์โหลดได้จาก เว็บไซต์ [ศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน\(ศวปถ.\)](#)
ดาวน์โหลด >> Book And Fact Sheet >> 2563

ภาพบรรยากาศ
การจัดกิจกรรม
ครั้งแรก
ครูผู้สอนให้
นักเรียนเลือกจับ
กลุ่มกันตามความ
ต้องการของตนเอง

ภาพบรรยากาศ
การจัดกิจกรรม
ครั้งแรก
ครูผู้สอนให้
นักเรียนเลือกจับ
กลุ่มกันตามความ
ต้องการของตนเอง

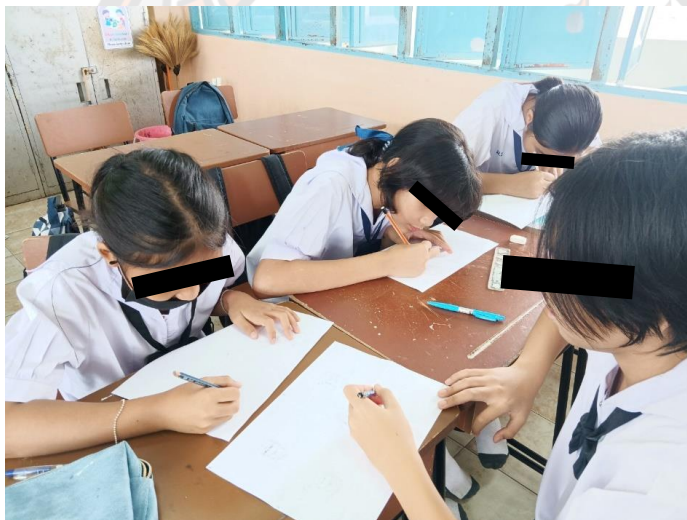
กลุ่มเด็กผู้ชายก็มักจะเลือกจับกลุ่มกันเอง
ในขณะที่จัดกิจกรรมก็มักจะส่งเสียงหยอกล้อกันตลอด

การจัดกิจกรรมครั้งที่ 2 ครูผู้สอนเป็นผู้กำหนด
สมาชิกให้กับทุกกลุ่ม

กลุ่มเด็กผู้หญิงก็เป็นอีกลักษณะที่เรียบร้อย
มีความตั้งใจในการทำงาน

การจัดกิจกรรมครั้งที่ 3 ครูผู้สอนเป็นผู้เลือกหัวหน้ากลุ่ม
จากนั้นให้แต่ละกลุ่มเลือกสมาชิกกันเอง

เมื่อนักเรียนเริ่มเข้าใจในกติกาในการทำกิจกรรม
บรรยากาศในการทำกิจกรรมผ่อนคลายกว่าครั้งก่อน ๆ

ภาพวาดผลงานนักเรียน กิจกรรม “เธอรู้จักฉัน ฉันรู้จักเธอ เรารู้จักกัน”

๒

เป็นคนๆ ๒
รู้จักสอย
มาแต่ซุ่มสอย เมื่อไปที่ ๒

ได้ได้สอย
แล้ว เอ้อท่าทางได้ กอ วิศ
มีท่า ไปซุ่มสอยหลาย ๑๒๓

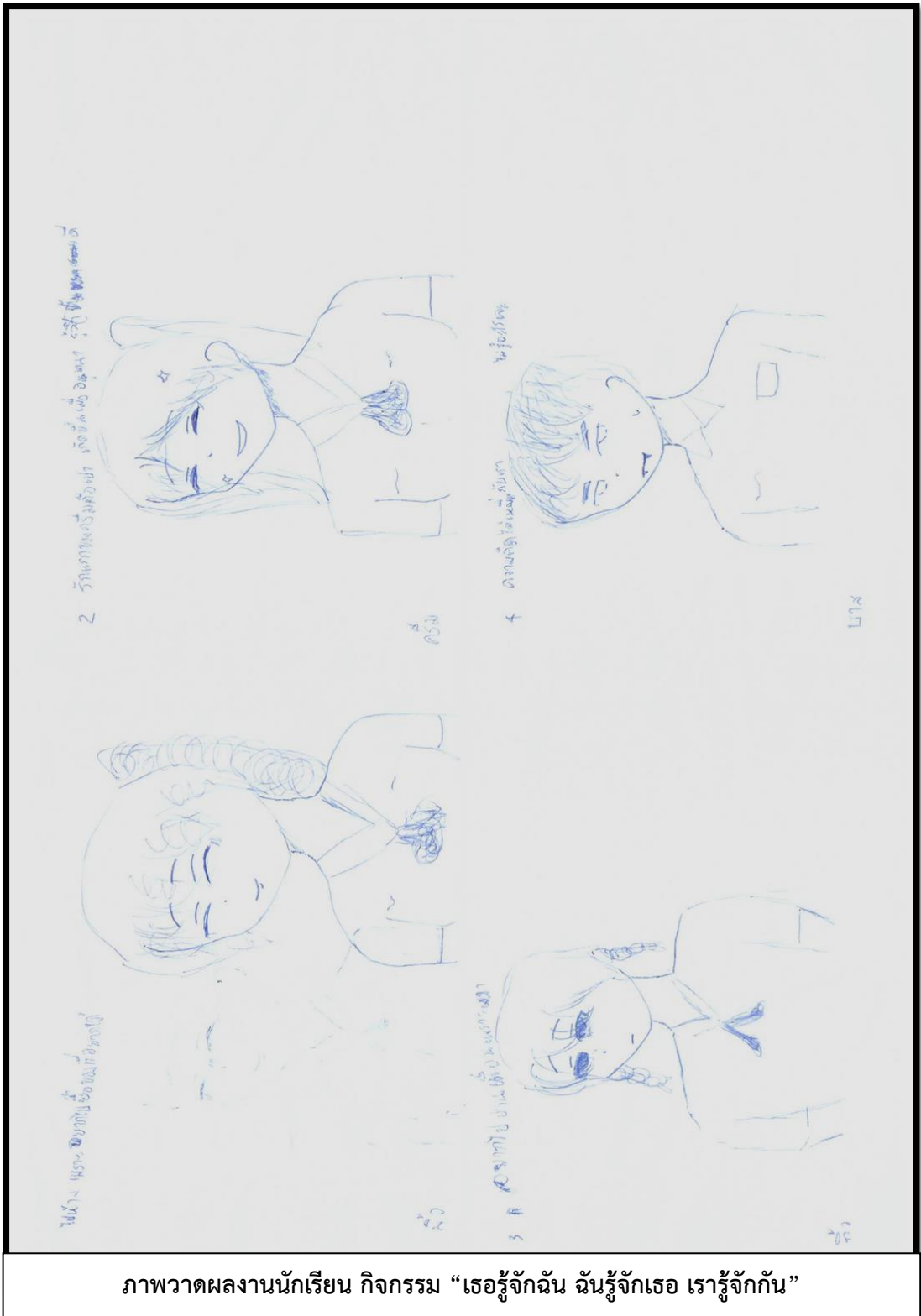
๒๓๑๑ อากษณัฐ

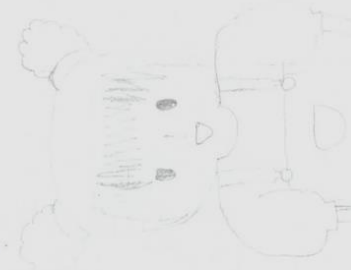

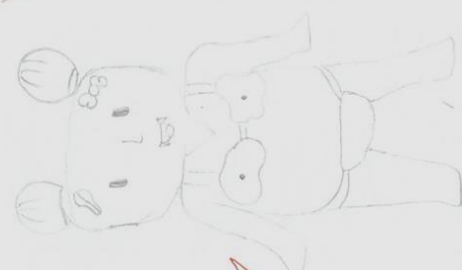

๒๓๑๑ โลก ๑๒๓
ซอจ กิ่ง ๓๑๒
๒๓๑๑ โลก ๑๒๓

๔

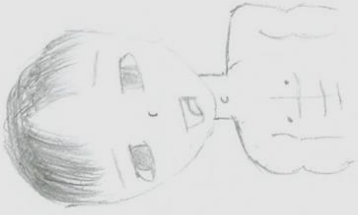

<p>ผู้เฒ่า ไปงานแต่งงาน เพราะไปหาพี่ชาย!</p> 	<p>ดีใจมาก ดีใจมาก พ่อค้าขายของ! เกิดที่ตลาดนัดปลักบัว เยอะมาก!</p>
<p>โดยจังหวัด ไปคาเฟ่แม่!</p> 	<p>ตัวดี ศรีชัย มา! ! ใจดี</p>

ภาพวาดผลงานนักเรียน กิจกรรม “เรารู้จักฉัน ฉันรู้จักเธอ เรารู้จักกัน”

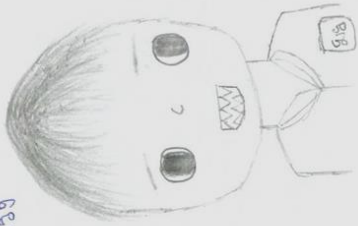
๑. ดนตรี ชื่นชอบ

สวัสดี, คือ
เพลงของ
ชื่อ นิต

ปา

ดนตรี ร่าเริง

ก้อง
เพลง ร่าเริง

ปณิ

A. ดนตรี คือเสน่ห์ของเรา

เสียง
เพลง
ชื่อ นิต

ปณิ

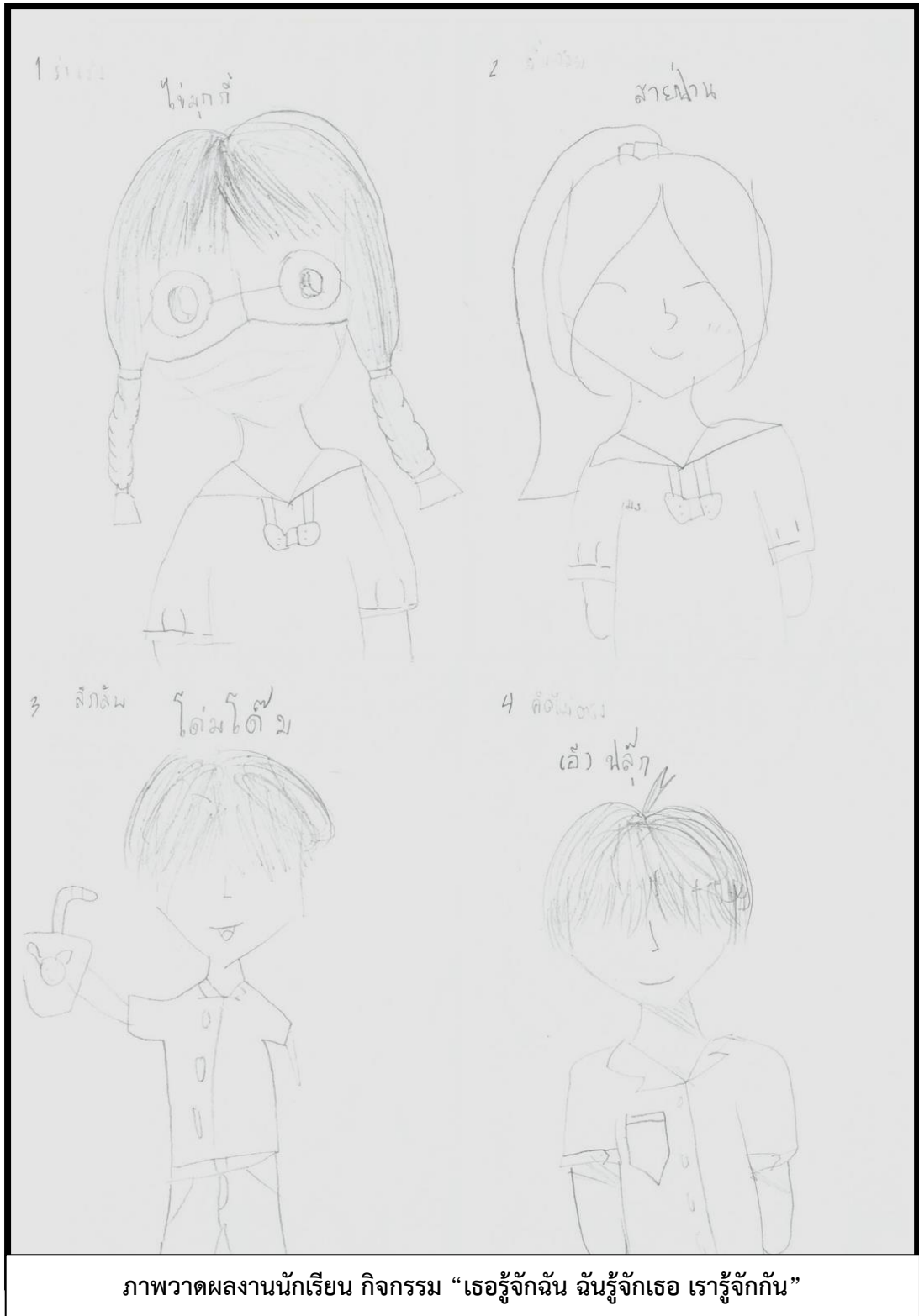
ดนตรี ลึกลับ

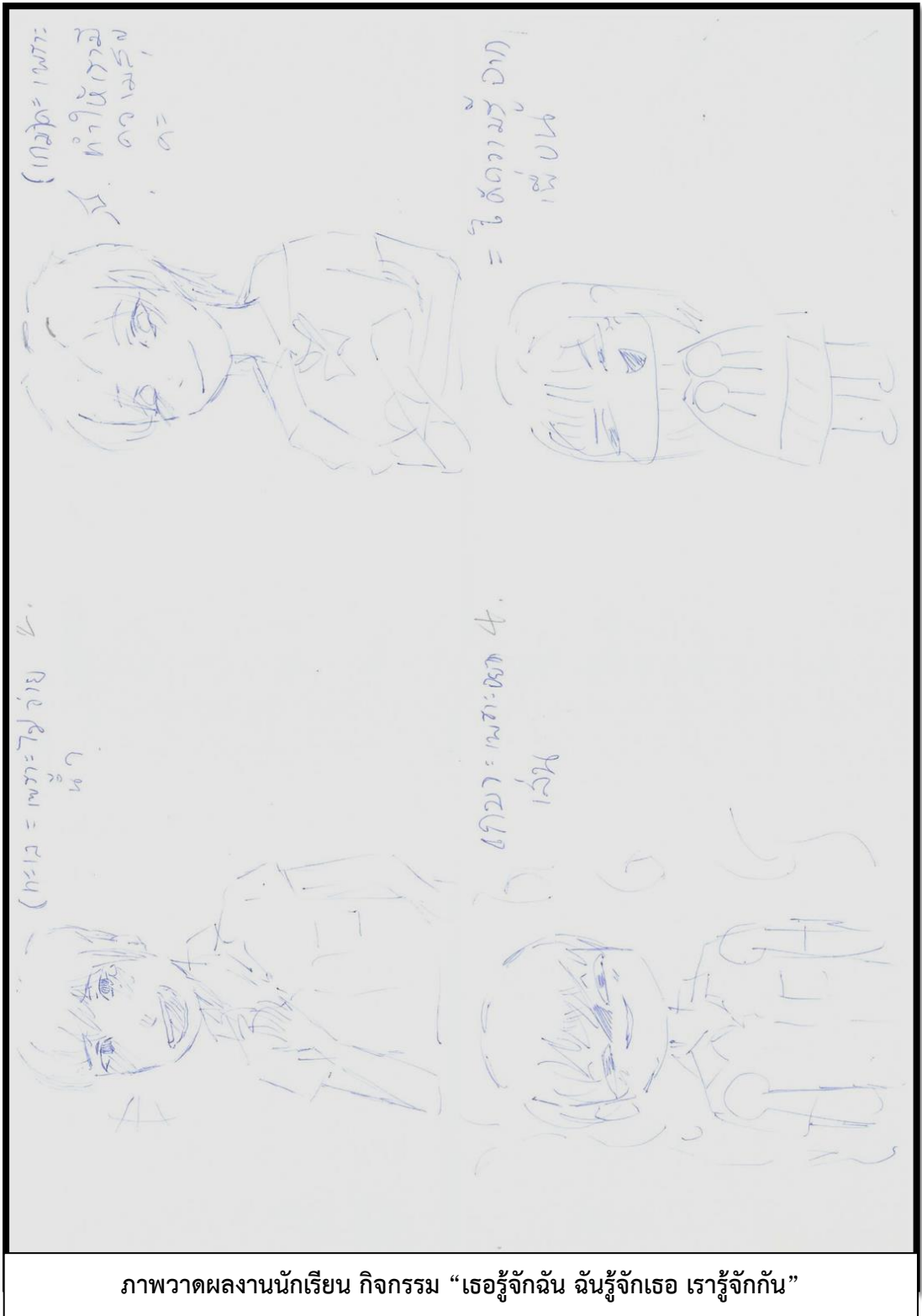

เสียง
เพลง ลึกลับ

ปณิ

ภาพวาดผลงานนักเรียน กิจกรรม “เรารู้จักฉัน ฉันรู้จักเธอ เรารู้จักกัน”

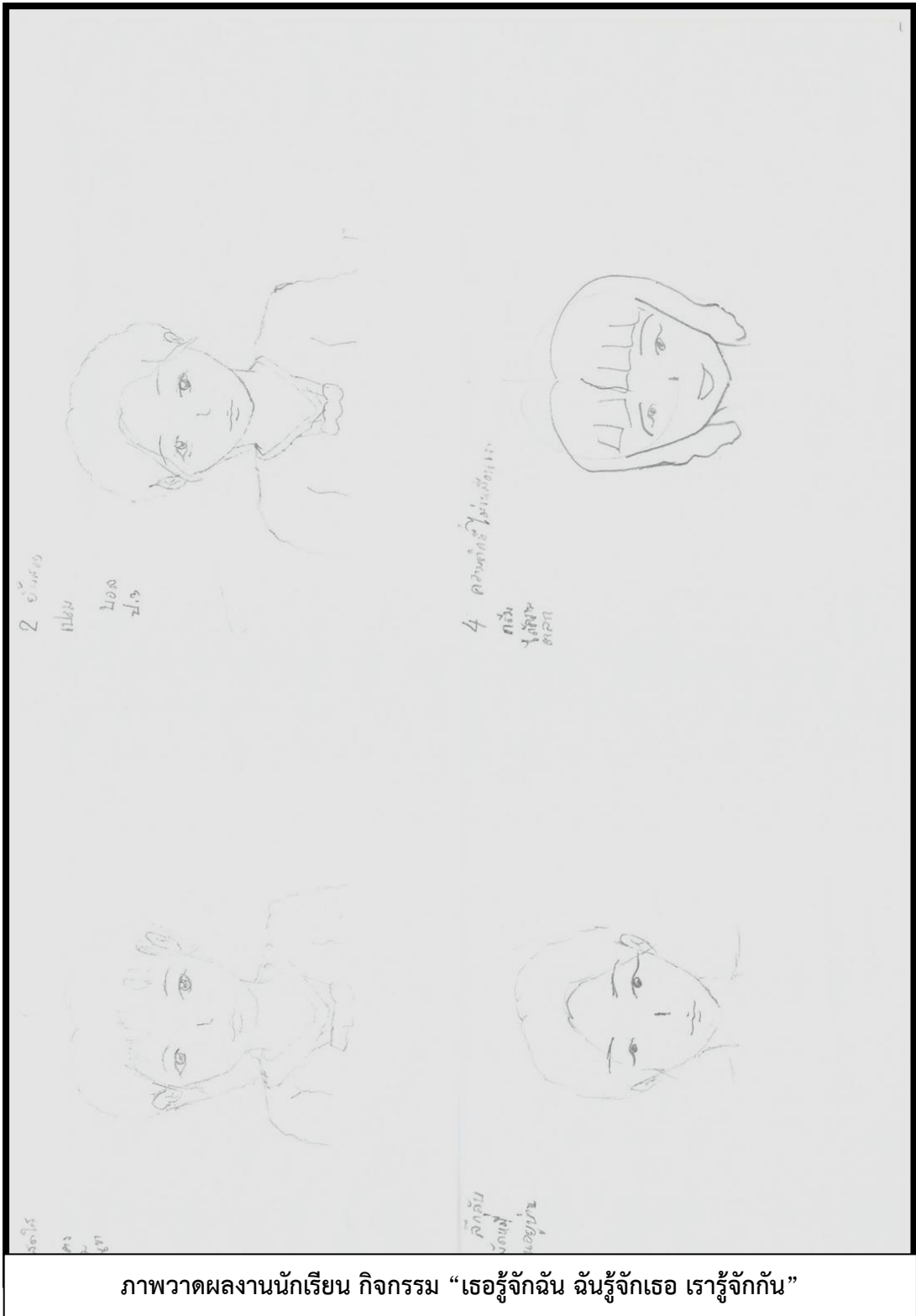

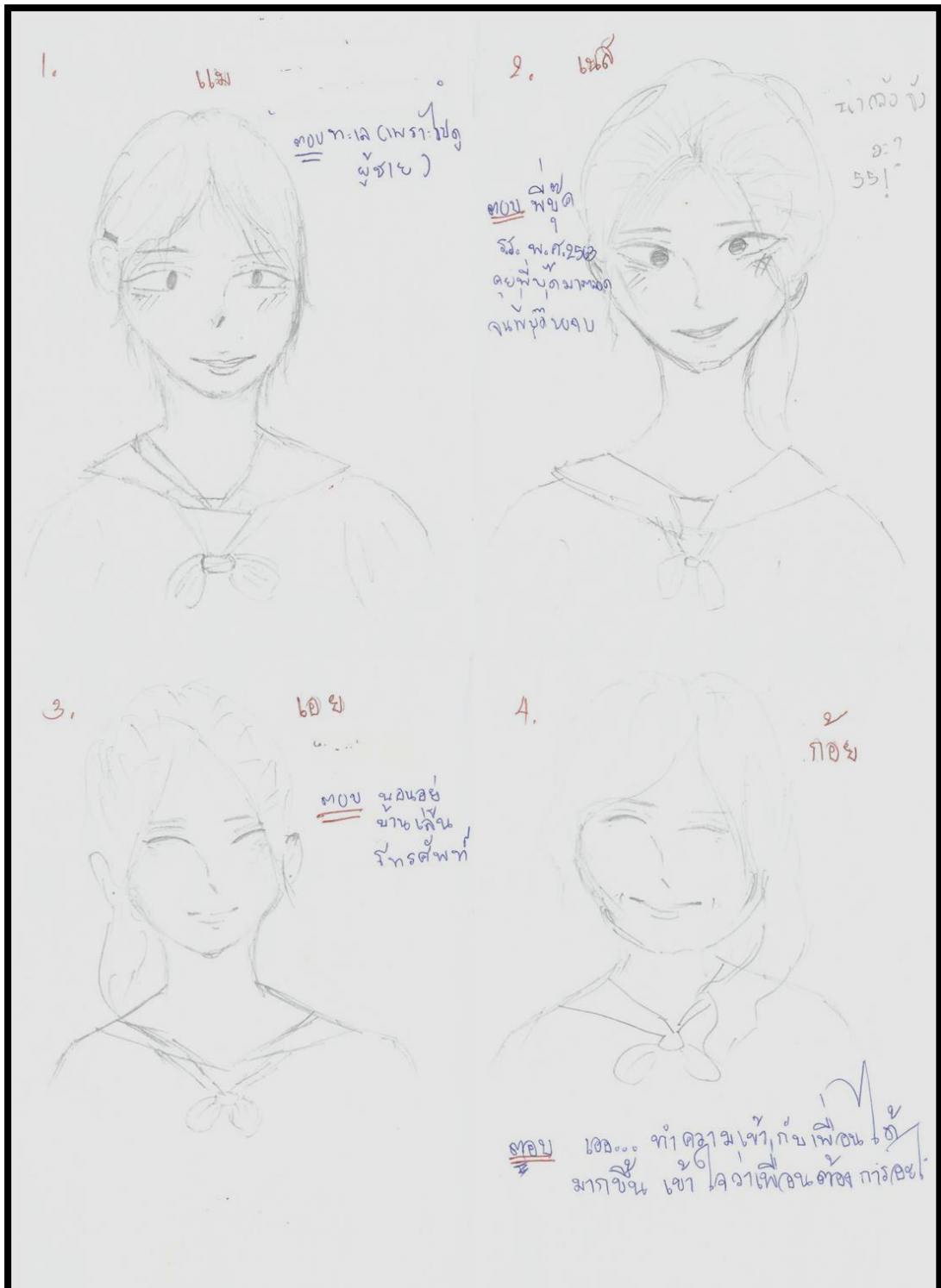
ภาพวาดผลงานนักเรียน กิจกรรม “เรารู้จักฉัน ฉันรู้จักเธอ เรารู้จักกัน”

<p>1) ภูเขาไปนอน บนดาดฟ้าดี</p> 	<p>2) ตีไป บนหลังมือ</p>
<p>3) เล่นเกม เพราะทำใจ ให้สบาย</p> 	<p>4) ใจดี ใจดี</p>

ภาพวาดผลงานนักเรียน กิจกรรม “เรารู้จักฉัน ฉันรู้จักเธอ เรารู้จักกัน”

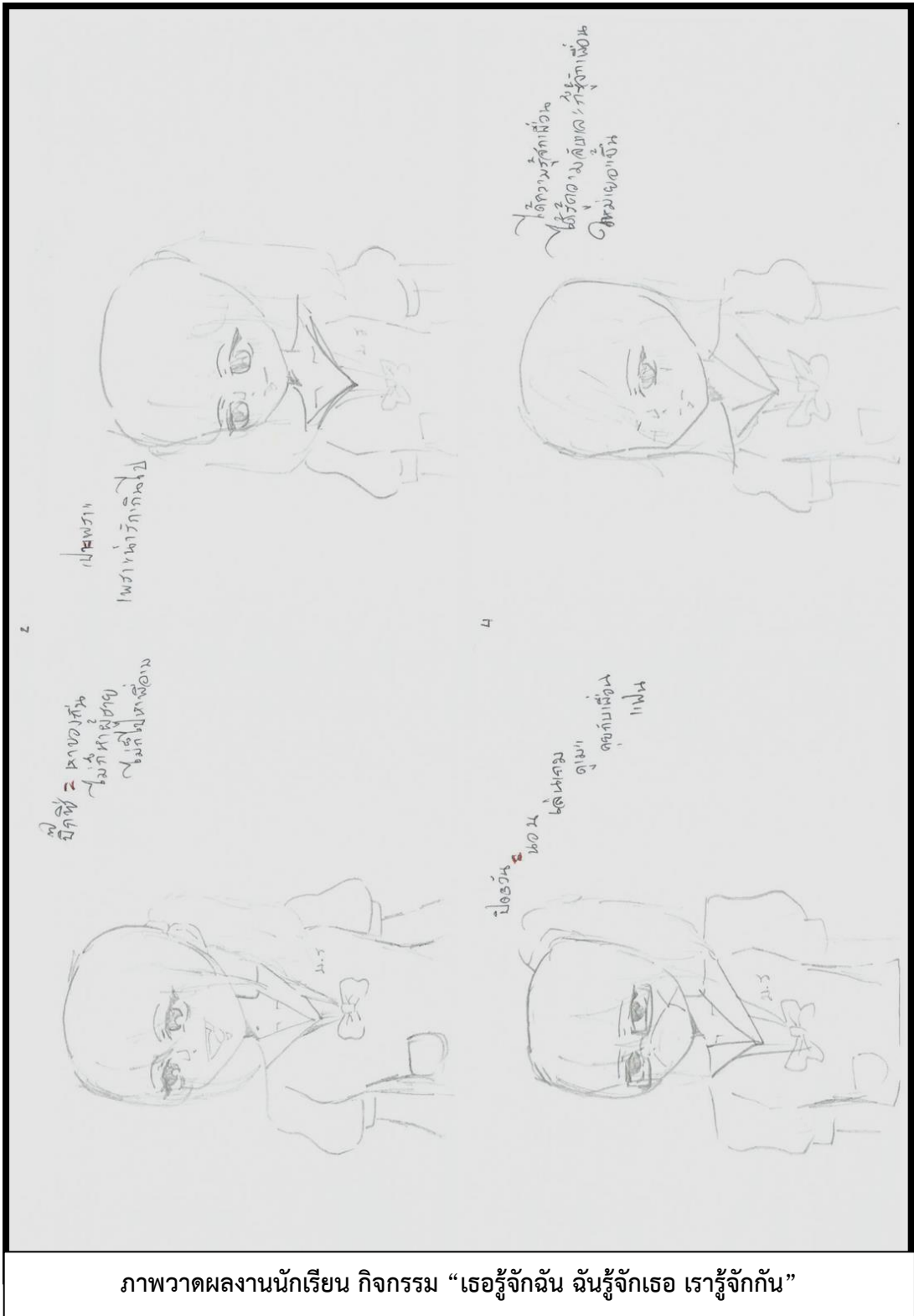

ภาพวาดผลงานนักเรียน กิจกรรม “เรารู้จักฉัน ฉันรู้จักเธอ เรารู้จักกัน”

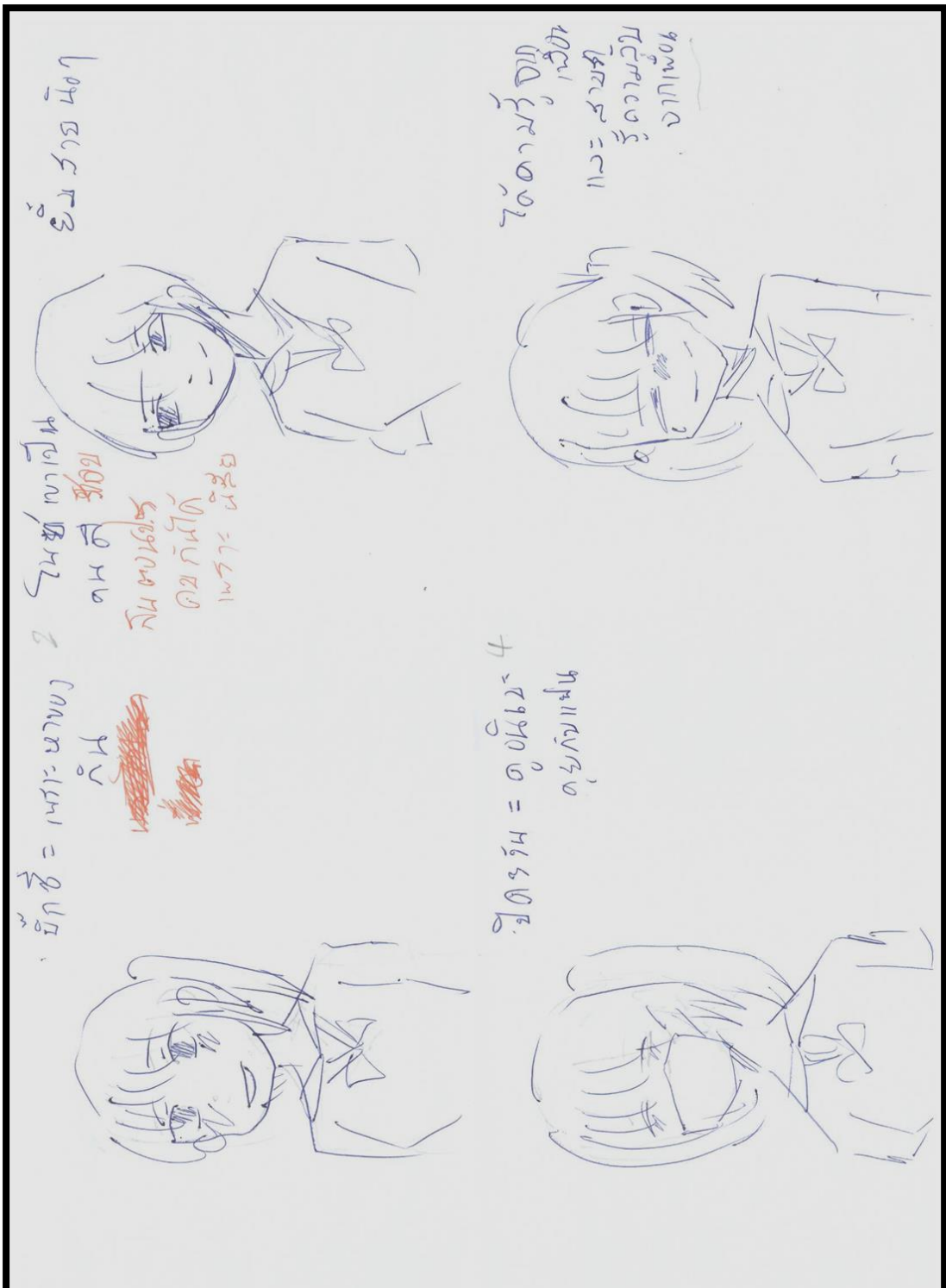

ภาพวาดผลงานนักเรียน กิจกรรม “เรารู้จักฉัน ฉันรู้จักเธอ เรารู้จักกัน”

ภาพวาดผลงานนักเรียน กิจกรรม “เรารู้จักฉัน ฉันรู้จักเธอ เรารู้จักกัน”

ภาพวาดผลงานนักเรียน กิจกรรม “เธอรู้จักฉัน ฉันรู้จักเธอ เรารู้จักกัน”

ปัสย์
ชอบกันสุดๆ

1 2

เฟสบุ๊ค
ห้าว
= ฟู๊ด
ก็ชอบโยน
เกา

ตอช
อนบาล

3 4

สอ
ไมตี้

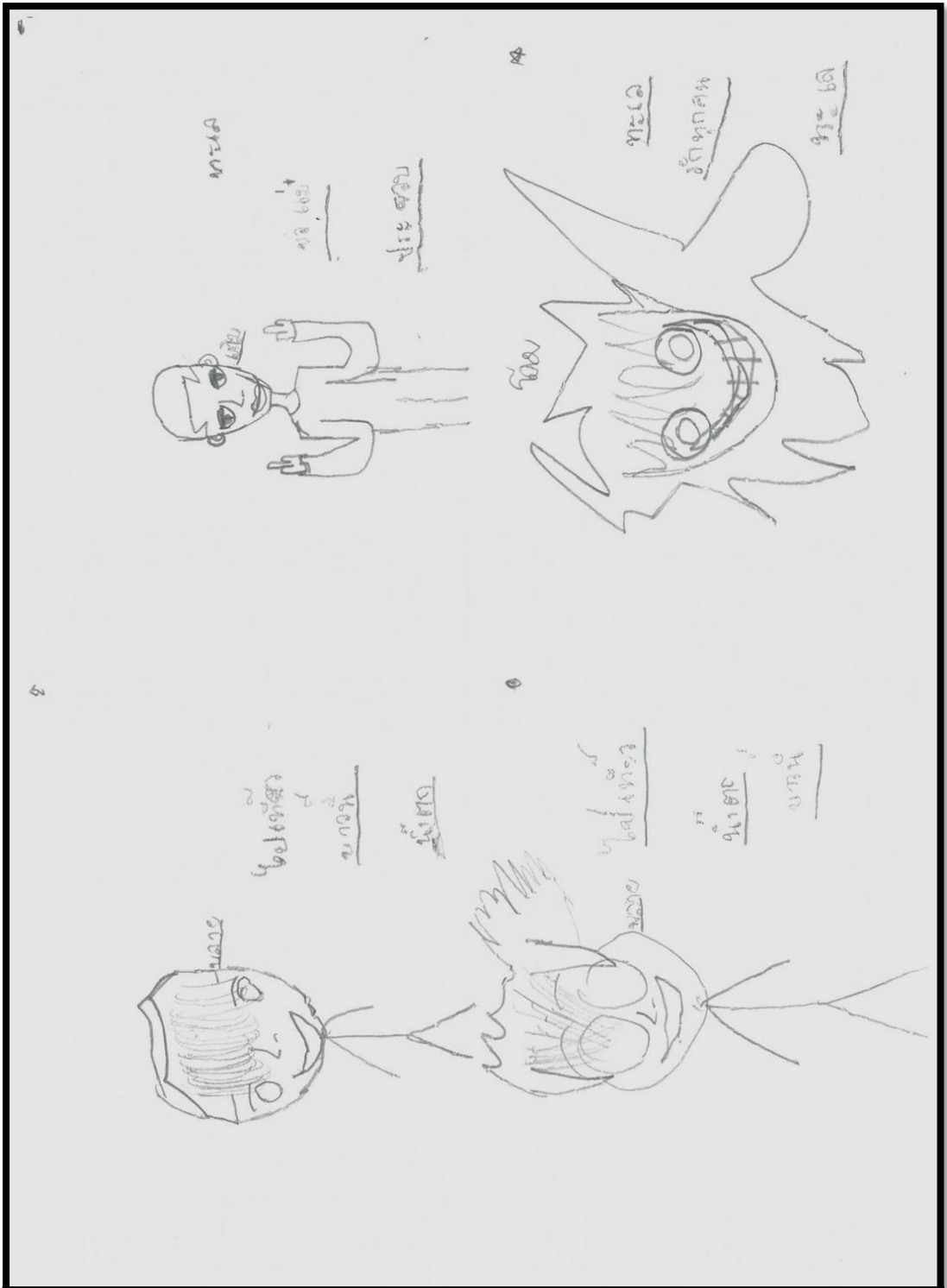
ปอ
ก้อย

๗๘ เด
ฮอย
ก๊าก
ลมเย็น
สนุก
เล่นช่า

เล่นเกม
ๆๆ

ปัส

ภาพวาดผลงานนักเรียน กิจกรรม “เรารู้จักฉัน ฉันรู้จักเธอ เรารู้จักกัน”

ภาพวาดผลงานนักเรียน กิจกรรม “เรารู้จักฉัน ฉันรู้จักเธอ เรารู้จักกัน”

ภาคผนวก ค หนังสือตอบรับการตีพิมพ์บทความวิจัย

JMBR003

สำนักงานวารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์
วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดไร่ขิง พระอารามหลวง ตำบลไร่ขิง
อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐

ที่ อว ๘๐๕๘/๒๕๖

๒๗ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ตอบรับการตีพิมพ์ผลงานในวารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์

เจริญพร คุณคุณกิจสุพัฒน์ บังวรรณ และ คุณอัจฉรา ศรีพันธ์

ตามที่ท่านได้ส่งผลงานเรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนรวมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตร : ห้องเรียนเสมอภาคเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย” รหัสผลงานในระบบ ThaiJo ๒๗๑๖๔๐ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ซึ่งได้รับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI : Thai-Journal Citation Index Centre) ในการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ฐานข้อมูล TCI รอบที่ ๔ ครั้งที่ ๒ โดยจัดให้เป็นวารสารกลุ่มที่ ๑ (TCI Tier ๑) และรับรองคุณภาพตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๔ ไปจนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๗ นั้น

ในการนี้ กองบรรณาธิการ ยินดีแจ้งให้ท่านทราบว่า ผลงานของท่านได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน ๓ ท่านในรูปแบบ (Double-blind Peer Review) ที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความและผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา และผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการให้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๖ (พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๖๗) ทั้งนี้ เมื่อกองบรรณาธิการได้ตรวจสอบความสมบูรณ์โดยละเอียดและทำการเผยแพร่แล้ว ท่านสามารถติดตามอ่านและดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr>

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและขอขอบคุณในความร่วมมือทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศ.ดร.)

บรรณาธิการ วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์

เผยแพร่บทความออนไลน์ (E-ISSN : 2630-0524) : <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr>

หัวหน้ากองบรรณาธิการ : พระมหาประภาสิต สิริเมโธ,ศ.ดร. โทร.๐๘๔ ๕๔๕ ๕๑๔๔